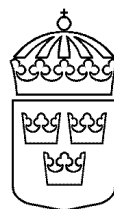

Riksdagens protokoll

2003/04:85

Torsdagen den 18 mars

Kl. 12.00 – 19.13

Protokoll
2003/04:85

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 12 mars.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2003/04:328

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:328 av Håkan Larsson (c) om statens ansvar för Inlandsbanan

Interpellationen kommer att besvaras den 30 mars 2004.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 16 mars 2004

Näringsdepartementet

Ulrica Messing

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2003/04:330

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:330 av Rigmor Stenmark om husbyggen i Knivsta kommer att besvaras tisdagen den 30 mars.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 16 mars 2004

Finansdepartementet

Lars-Erik Lövdén

Interpellation 2003/04:334

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:334 av Stefan Attefall (kd) om jämställda pensioner

Interpellationen kommer att besvaras fredag den 26 mars 2004.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 12 mars 2004

Socialdepartementet

Berit Andnor

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2003/04:336

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:336 av Linnéa Darell (fp) om situationen för familjer som har barn med funktionshinder

Interpellationen kommer att besvaras fredag den 26 mars 2004.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 12 mars 2004

Socialdepartementet

Berit Andnor

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2003/04:346

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:346 av Nina Lundström om kvinnor i byggbranschen kommer att besvaras tisdagen den 30 mars.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 16 mars 2004

Finansdepartementet

Lars-Erik Lövdén

3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2003/04:FPM 74 Administrativt samarbete i fråga om punktskatter
KOM(2003)797 till skatteutskottet

2003/04:FPM 75 Gemenskapens luftfartspolitik i förhållandena med sina grannländer *KOM(2004)74* till trafikutskottet

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2003/04:85 till konstitutionsutskottet

2003/04:87 till justitieutskottet

2003/04:91, 96 och 98 till socialförsäkringsutskottet

2003/04:99 och 109 till finansutskottet

2003/04:112 till lagutskottet

2003/04:115 till bostadsutskottet

2003/04:116 till miljö- och jordbruksutskottet

2003/04:118 till konstitutionsutskottet

2003/04:121 till lagutskottet

2003/04:122 till arbetsmarknadsutskottet

2003/04:128 till finansutskottet

Skrivelser

2003/04:81, 84 och 90 till utrikesutskottet

2003/04:110 till konstitutionsutskottet

Redogörelse

2003/04:RS2 till konstitutionsutskottet

Motion

2003/04:K16 till konstitutionsutskottet

5 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 mars

TU6 Fordonsfrågor

Punkt 1 (Avreglering av fordonskontrollen)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd)

Votering:

165 för utskottet

101 för res. 1

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 23 v, 14 c, 17 mp

För res. 1: 38 m, 37 fp, 26 kd

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 7 v, 8 c

Punkt 2 (Avreglering av förarprovning)

1. utskottet

2. res. 2 (m, fp, kd)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 10 (Motorcykel i kollektivkörfält)

1. utskottet

2. res. 7 (kd)

Votering:

236 för utskottet

29 för res. 7

1 avstod

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 38 m, 37 fp, 23 v, 13 c, 14 mp

För res. 7: 26 kd, 1 c, 2 mp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 7 v, 8 c

Punkt 13 (Övergivna fordon)

1. utskottet

2. res. 8 (kd, c)

Votering:

225 för utskottet

41 för res. 8

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 37 m, 37 fp, 23 v, 17 mp

För res. 8: 1 m, 26 kd, 14 c

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 7 v, 8 c

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU10 Vissa näringspolitiska frågor

Punkt 1 (Innovationer och nyföretagande)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

151 för utskottet

115 för res. 1

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 23 v, 17 mp

För res. 1: 38 m, 37 fp, 26 kd, 14 c

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 7 v, 8 c

Punkt 2 (Kapitalförsörjning)

1. utskottet
2. res. 2 (m, fp, kd, c)

Votering:

151 för utskottet

115 för res. 2

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 23 v, 17 mp

För res. 2: 38 m, 37 fp, 26 kd, 14 c

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 7 v, 8 c

Prot. 2003/04:85

18 mars

Punkt 4 (Kvinnors företagande)

1. utskottet
2. res. 4 (m, fp, kd)
3. res. 5 (c)

Förberedande votering:

103 för res. 4

15 för res. 5

148 avstod

83 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

151 för utskottet

101 för res. 4

14 avstod

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 23 v, 17 mp

För res. 4: 38 m, 37 fp, 26 kd

Avstod: 14 c

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 7 v, 8 c

Punkt 8 (Turism)

1. utskottet
2. res. 13 (v)

Votering:

125 för utskottet

27 för res. 13

113 avstod

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 1 fp, 14 mp

För res. 13: 23 v, 2 c, 2 mp

Avstod: 1 s, 38 m, 36 fp, 26 kd, 11 c, 1 mp

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 7 v, 9 c

Punkt 9 (Företagsnedläggningar)

1. utskottet

2. res. 15 (mp, v)

Votering:

190 för utskottet

40 för res. 15

36 avstod

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 20 m, 32 fp, 24 kd, 4 c

För res. 15: 23 v, 17 mp

Avstod: 1 s, 18 m, 5 fp, 2 kd, 10 c

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 7 v, 8 c

Per Landgren (kd) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

BoU6 Byggfrågor

Punkt 3 (Samrådspåbikt inför markarbeten)

1. utskottet

2. res. 3 (kd, m, c)

Votering:

188 för utskottet

78 för res. 3

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 36 fp, 1 kd, 23 v, 17 mp

För res. 3: 38 m, 1 fp, 25 kd, 14 c

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 7 v, 8 c

Punkt 6 (Nationellt handlingsprogram för boende och hälsa)

1. utskottet

2. res. 5 (c, mp)

Votering:

234 för utskottet

32 för res. 5

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 38 m, 37 fp, 25 kd, 23 v

För res. 5: 1 kd, 14 c, 17 mp

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 7 v, 8 c

Punkt 9 (Direktverkande elvärme)

1. utskottet

2. res. 8 (v, c, mp)

Votering:

200 för utskottet

53 för res. 8

12 avstod

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 26 m, 37 fp, 26 kd

För res. 8: 22 v, 14 c, 17 mp

Avstod: 12 m

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 8 v, 8 c

Punkt 10 (Krav på energihushållning i byggnader)

1. utskottet

2. res. 10 (kd, fp, c)

Votering:

163 för utskottet

77 för res. 10

24 avstod

85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 38 m, 14 v

För res. 10: 37 fp, 26 kd, 14 c

Avstod: 8 v, 16 mp

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 8 v, 8 c, 1 mp

Punkt 11 (Barnsäkerhet i bostäder)

1. utskottet

2. res. 12 (kd, v, c, mp)

Votering:

186 för utskottet

78 för res. 12

85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 38 m, 37 fp, 1 c

För res. 12: 26 kd, 22 v, 13 c, 17 mp

Frånvarande: 34 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 8 v, 8 c

Punkt 17 (Behovet av hissar)

1. utskottet

2. res. 16 (v)

Votering:

225 för utskottet

27 för res. 16

13 avstod

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 38 m, 37 fp, 26 kd, 14 mp

För res. 16: 1 s, 22 v, 1 c, 3 mp

Avstod: 13 c

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 8 v, 8 c

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU9 Lokalt utvecklingsarbete i storstäderna m.m.

Punkt 3 (Mottagande av nyanlända flyktingar)

1. utskottet

2. res. 3 (m)

Votering:

228 för utskottet

38 för res. 3

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 37 fp, 26 kd, 22 v, 14 c, 17 mp

För res. 3: 38 m

Frånvarande: 32 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 8 v, 8 c

Punkt 4 (Sfi och praktik)

1. utskottet

2. res. 4 (m, c)

Votering:

216 för utskottet

49 för res. 4

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 3 m, 37 fp, 26 kd, 22 v, 17 mp

För res. 4: 35 m, 14 c

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 8 v, 8 c

Kent Olsson och Inger René (båda m) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Integrationspolitik)

1. utskottet

2. res. 7 (fp)

3. res. 10 (mp)

Förberedande votering:

38 för res. 7

17 för res. 10

210 avstod

84 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:

131 för utskottet

38 för res. 7

95 avstod

85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 21 v

För res. 7: 1 s, 37 fp

Avstod: 38 m, 26 kd, 14 c, 17 mp

Frånvarande: 33 s, 17 m, 11 fp, 7 kd, 9 v, 8 c

Claes-Göran Brandin (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markrats ha röstat nej.

Punkt 8 (Svenskt medborgarskap)

1. utskottet

2. res. 12 (kd)

Votering:

190 för utskottet

26 för res. 12

46 avstod

87 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 26 m, 22 v, 14 c, 17 mp

För res. 12: 26 kd

Avstod: 10 m, 36 fp

Frånvarande: 33 s, 19 m, 12 fp, 7 kd, 8 v, 8 c

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2003/04:85

18 mars

6 § Konsumentfrågor

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2003/04:LU8
Konsumentfrågor.

Anf. 1 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Det här utskottsbetänkandet behandlar konsumentfrågor och heter LU8. Det handlar om 60 motionsyrkanden som har väckts på det här området, och de har resulterat i 21 reservationer och två särskilda yttranden.

Det här är ett område som har ökat i betydelse, och det visar ju också alla dessa motioner. Det arbete som har bedrivits politiskt har visat sig öka i omfattning hela tiden, ända sedan 1972, när riksdagen för första gången tog upp det här området. Sedan dess har det tillkommit fem mål för konsumentpolitiken, och nu även delmål för att uppnå dessa mål.

Man kan se att det bedrivs ett intensivt arbete även inom EU. Detta berör oss på två sätt, dels eftersom vi är EU-medlemmar och självklart ska följa EU:s regler, dels på grund av den stora gränsöverskridande handel som vi har, med eller utan EU-medlemskapet, med övriga Europa.

Det man i EU hittills har tagit initiativ till är en del gemensamma regler just för att komma till rätta med den gränsöverskridande handeln och även tillsyn, som givetvis ska gälla över gränserna, och inflytande för konsumenterna. Man skriver att konsumenters hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen ska skyddas. Konsumenterna ska även få rätt till information och utbildning och möjlighet att organisera sig. Det pågår för närvarande mycket arbete inom EU. Ett exempel är ett förbud mot vilseledande och aggressiva affärsmetoder.

Den lagstiftning som har tillkommit gäller skydd för konsumenters enskilda intressen i förhållande till näringsidkare, men även konsumenters kollektiva rättigheter. Näringslivet har också tagit initiativ till åtgärder för att skydda konsumenterna. Det handlar om att lösa och förebygga problem.

Motionsyrkandena är många och går in på många olika områden, men jag kan nämna några. Det handlar om konsumentpolitikens mål, som det finns delade meningar om, det handlar om hur vi ska bedriva arbetet inom EU, till exempel om det framför allt är harmonisering eller minimiregler som ska gälla, det gäller om konsumenträtten även ska gå in på området offentlig sektor och gälla där, det handlar om säker e-handel, det vill säga e-posthandel, och det handlar om marknadsföring och märkning, speciellt könsdiskriminerande reklam, reklam riktad till barn och märkning av manipulerade bilder. Det sistnämnda är någonting nytt. Tanken är att om man på något sätt har manipulerat en bild efter att man har tagit den ska det också synas eftersom det är omöjligt för en konsument att veta vad som är äkta och vad som är manipulerat.

Det finns också en diskussion om hur mycket resurser man ska lägga på den offentliga konsumentrådgivningen i förhållande till fristående konsumentorganisationer. Det finns motioner om att man ska kunna lösa fler tvister utanför domstol. Slutligen finns det också motioner om funktionshinder och skydd för funktionshindrade.

Det här var ett litet axplock av alla de motionsyrkanden som har kommit.

Prot. 2003/04:85
18 mars

Anf. 2 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Vi silar mygg och vi sväljer kameler. Hantverkare, radiohandlare och livsmedelsbutiker hålls efter med ångerveckor och möjlighet att reklamera och få pengarna tillbaka. Om konsumentskydd i offentlig sektor talar man tyst. Där sväljer man och biter ihop.

Det här är sorgligt av flera skäl. Man behöver inte vara ett geni i samhällskunskap för att se var i samhället konsumentmakt och bred konkurrens är som allra klenast och allra mest eftersatt.

Offentliga sektorn nämns inte i konsumentsammanhang. Där finns det inga konsumenter. Där behövs det tydligen ingen konsumentmakt. Det är sorgligt, för det handlar just om de mycket viktiga tjänster som utförs i vården, i skolan och i omsorgen. Det är viktiga tjänster i alla människors liv, men det är de tjänsterna som är allra mest skyddade från de höga krav som varje enskild medborgare kan ställa på hantverkare, radiohandlare och livsmedelsbutiker.

Det är paradoxalt, för tecknen på bristerna i den offentliga sjukvården, omsorgen och skolan blir allt tydligare. Läs reportagen på nyhetsplats i tidningarna! Läs folkets reaktioner på insändarplats! Känslan av vanmakt är utbredd. Om jag frågade en konsumentrådgivare, för sådana finns ju i offentlig regi, om anhöriga skulle kunna rikta en reklamation mot de ansvariga för brister och missgrepp i vården, omsorgen och skolan skulle det sannolikt bli tyst i luren. Reklamera fel och brister i offentlig sektor kan man inte göra. Några pengar tillbaka blir det inte tal om. Varken konsumentköplag eller konsumenttjänstlag gäller där. Anhöriga och andra engagerade hänvisas till – just det – samma politiker som är ansvariga för bristerna och missgreppen eller de byråkrater som dessa politiker har anställt.

Fru talman! Det är i den totalreglerade ekonomin som konkurrensproblemen är som störst och konsumentmakten som minst. Det hoppfulla är att vi kan göra något åt detta om vi vill. Men då är det mer av öppenhet, mer av konkurrens, mer av rättvisa spelregler som är det angelägna. Sila de stora kamelerna, vård, skola och omsorg, i stället för att lägga så gott som all kraft på att jaga myggor med kanoner.

Samtidigt som konsumentens makt är som minst i kontakter med den offentliga sektorn har vi det senaste årtiondet sett hur konsumentpolitiken växer och regelverken för näringslivet blir allt större. Många av de här lagarna är bra, nyttiga och angelägna. Men när reglering läggs till reglering ökar till sist kostnaderna, priserna för produkterna. Och det är konsumenterna som får betala för det här. Det är konsumenterna som får stå för notan. Det här rymmer en inneboende orättvisa.

Vi måste öka uppmärksamheten på vilka människor som de här växande konsumentpolitiska regelverken genomförs mot. Alltsomoftast är det nämligen de människor som har sämst möjligheter att göra sina röster hörda. Regleringar kostar. Alltför rigida påbud ovanifrån om hur varor och tjänster ska se ut eller utföras och vilka garantier de ska behäftas med kostar pengar. Det kommer alltid att vara någon som får betala. En del svarar då att det är företagen som får betala. Men varifrån får företagen

Konsumentfrågor

sina pengar? Till syvende och sist kommer det alltid att vara konsumenterna som får stå för notan. Lagar och regleringar kostar.

Är det någon grupp som missgynnas av omfattande och höga krav på varor och tjänster så är det de med lägre löner. Är det så att en medborgare har knappa marginaler i sin hushållskassa, och det är dessvärre många som har det i vårt land, men kanske i stället relativt gott om tid att välja mellan olika varor och tjänster, finns det en stor risk att hon eller han egentligen föredrar produkter eller villkor som har tagits bort just genom alltför omfattande riktlinjer från riksdagshuset, från centralt håll.

Den grupp som troligen gynnas är i stället den arbetande, och kanske inte sällan stressade, höginkomsttagaren, ungefär som riksdagsledamöter, med lite tid men mycket pengar. I dag tillgodoser konsumentpolitiken höginkomsttagarnas villkor genom att förbättra möjligheterna att snabbt välja varor av hög kvalitet där priset inte spelar så stor roll. Men, fru talman, detta kan väl inte vara syftet med att skydda det breda konsumentintresset? Detta är en politik som rymmer en inneboende orättvisa och som slår mot dem med de allra lägsta inkomsterna. Därför måste vi nu utreda och ta reda på vilka konsekvenser den växande konsumentpolitiken har för prisnivåerna i det här landet.

Det finns alternativ. Alternativet till dagens alltmer centralstyrda konsumentpolitik är den fria ekonomin och den goda konkurrensen. Det är bara med god konkurrens som konsumentmakten får ett verkligt genomslag. Det ska vara enkelt att utmana det etablerade, det dominerande och det konservativa. Där ligger makten inte hos någon överhet, varken i näringslivet eller i politiken, utan det är människors verkliga efterfrågan och behov som styr vad som ska finnas på hyllorna i butiken och i vilken kostym välfärdstjänsterna ska sys.

Därför, fru talman, vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 6.

Anf. 3 MARTIN ANDREASSON (fp):

Fru talman! Konsumentmakt och marknadsekonomi går hand i hand. Starka konsumenter kan bara finnas inom en fungerande marknadsekonomi med god konkurrens där det är lätt för nya aktörer att träda till, där det är lätt för den enskilde att välja och där det är lätt att välja bort.

Grunden för den konsumentpolitik som Folkpartiet liberalerna står för är att värna marknadsekonomin och värna möjligheten till konkurrens, valfrihet för den enskilde och mångfald i utbudet. Det gynnar den enskilde – både genom effektivisering och nytänkande och genom att makten läggs i den enskildes händer, makten att välja vilken typ av varor, produkter och tjänster man efterfrågar.

Grunden för den liberala konsumentpolitiken är därför att vårda marknadsekonomin och att se till att den enskilde hela tiden behåller så stor beslutandemakt som möjligt över vilka olika val man ska träffa. I dag är stora delar av det svenska samhället reglerat på olika områden. Det handlar framför allt om att den offentligt finansierade sektorn är styrd av ett regelverk som till stora delar skiljer sig från det regelverk som gäller på marknadens område. För konsumentens, den enskilde medborgarens, del betyder det sämre möjligheter att hävda sin rätt, sämre möjligheter att kunna klaga och få ersättning för fel i de tjänster som man har rätt att förvänta sig när det handlar om produkter och tjänster inom den offentligt finansierade sektorn.

Därför, fru talman, är en av de punkter som vi vill trycka på i våra reservationer i det här betänkandet att det är dags att göra en samlad genomlysning av den konsumenträttsliga lagstiftningen för att se hur man kan utsträcka den till de sektorer som den i dag inte täcker på den offentligt finansierade sektorns område. På så sätt kan man stärka den enskildes möjligheter att veta vilka rättigheter man har när man beställer en tjänst, eller efterlyser en tjänst, från den delen av samhället.

Det handlar om att se över konsumenttjänstlagen. Det handlar om att se över konsumentköplagen. Men det handlar också om att se över annan konsumenträttsligt relaterad lagstiftning såsom produktsäkerhetslagen. Av den orsaken står även vi bakom reservation 6, som handlar om konsumenträtt inom den offentliga verksamheten.

Fru talman! Eftersom grunden för konsumentpolitiken är att stärka möjligheterna att välja och välja bort handlar det också om att den enskilde ska vara säker på att det finns ett regelverk som tar emot ifall något går fel och ifall den vara eller tjänst som man beställer inte uppfyller de krav som man kan ställa.

Av den anledningen anser vi att det är centralt att det regelverket blir så gemensamt som möjligt inte bara för Sverige utan också för de europeiska länderna i allmänhet. Sverige är sedan nästan tio år tillbaka medlem i den europeiska unionen, och fortfarande haltar regelverket mellan de olika länderna på ett sätt som gör att den enskilde konsumenten inte känner trygghet.

Den europeiska kommissionen har redovisat att konsumenter inom EU känner en väsentligt lägre grad av trygghet när de handlar över gränserna inom EU än vad de gör när de handlar inom det egna landet. 56 % – vilket i sig är en anmärkningsvärt låg andel – känner sig trygga över att det finns ett regelverk som ger den enskilde konsumenten stöd när denne handlar inom det egna landet. Endast 31 % känner sig trygga över att det finns ett motsvarande regelverk för handel över gränserna inom EU. Det är alltså inte mer än ungefär hälften så många som känner trygghet vid handel över gränserna.

Vår övertygelse är att det finns starka skäl att få en så tydlig och långtgående harmonisering som möjligt inom den europeiska unionen på det här området. Det är bara så som den fria rörligheten för tjänster, kapital och varor blir en möjlighet inte bara för företag och andra som har goda möjligheter att bevaka juridiska intressen i olika regelsystem utan också för den enskilde konsumenten. Den fria rörligheten för varor, tjänster och kapital ska kunna komma den enskilde till gagn på samma sätt som för företag.

Här finns en stor skillnad mellan Folkpartiet och regeringen och för den delen också andra partier. Vi tror att det är viktigt att Sverige visar en tydlig viljeinriktning att det är dags att ha en harmonisering på en hög och gemensam nivå av det konsumenträttsliga regelverket i EU. Vi vet att det förekommer ett omfattande arbete både på EU-nivå och inom många av de nuvarande EU-länderna. Sverige var tidigt ute med en konsumenträttslig lagstiftning. I dag hinner de övriga länderna i kapp oss i snabb takt. I det läget är det kanske inte längre alltid nivån på konsumentskyddet som varierar utan det är detaljutformningen. Men bara det faktum att man har skilda regler i olika länder, även om de i sig kan ge ett nöjaktigt skydd, skapar en otrygghet som gör att man inte som enskild

konsument kan ta till vara de möjligheter som den fria marknaden erbjuder.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga några ord om finansieringen av resegarantisystemet, som har tillkommit för att trygga den enskildes intressen i de fall där resor som man har beställt inte visar sig kunna genomföras på det sätt som man hade förväntat. Det finns en lagstiftning som tryggar den enskildes möjligheter, men den gör det inte på ett konkurrensneutralt sätt. Finansieringen av resegarantisystemet är i dag utformat på ett sätt som innebär en kraftigt ökad börda för de mindre researrangörerna i förhållande till de större.

Det kan inte, fru talman, ligga i samhällets intresse att genomföra en konsumenträttslig lagstiftning på ett sätt som försvårar konkurrensen på resemarknaden och som hindrar tillträdet för nya aktörer, de små uppstickarna, de nya entreprenörerna, de som vi behöver fler av i samhället i stället för färre.

Av det skälet anser vi att det är hög tid att nu göra en fullständig utvärdering av det regelsystem som finns i dag och att det sätts i gång ett lagstiftningsarbete för att ta fram en alternativ modell, där man bättre tillgodoser de små reseföretagens intressen samtidigt som man bevarar konsumenternas rätt till skydd.

Av det skälet, fru talman, yrkar jag avslutningsvis bifall till reservation nr 8.

Anf. 4 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag måste hålla med min kamrat Henrik von Sydow i hans inledande konstaterande i hans inlägg i det här ärendet: att regeringen silar myggen men sväljer kamelerna. Också jag vill uppehålla mig vid problemet att konsumenträtten och produktsäkerhetslagen inte gäller de offentliga tjänsterna. Detta är egentligen märkvärdigt. Det skulle ju egentligen vara tvärtom, att de offentliga tjänsterna skulle kunna svara mot högre krav än övrig verksamhet och att det offentliga skulle kunna ge ett större konsumentskydd vad gäller varor och tjänster.

De som är beroende av de offentliga tjänsterna är ju faktiskt de små människorna, de som oftast inte kan ha alternativ att välja. De har inga eller små chanser att vare sig utnyttja konsumenträtten eller få en alternativ producent.

När regeringen svarar på detta uppehåller den sig vid diffusa begrepp som kund, brukare och medborgare. Låt mig citera följande från s. 27 i betänkandet: ”Detta fick dock inte, menade regeringen, leda till att medborgarperspektivet i den politiska diskussionen gick förlorat. Det vore således olyckligt med en utveckling som betonar konsumentrollen på bekostnad av rollen som medborgare.”

Men inte är det så att man är mindre medborgare för att man är konsument, fru talman. Det skulle ju vara märkligt. Det är naturligtvis inget försvarbart motiv. Jag tänker här på min far som gick ur tiden för ett tag sedan. Han vårdades i mammas och pappas hem av ett stort antal personer. Hemtjänsten kunde ställa upp med ungefär 30 anställda som gjorde insatser vid olika tillfällen under en månad. Mor och far ville egentligen ha några bestämda personer som kom och hjälpte till i hemmet, men det gick ju inte att klaga på offentlig hemtjänst. Vi hade klagat om hemtjänsten hade varit privat eller om det hade funnits ett privat alternativ.

Det här är en av många frågor. Inte skulle min pappa ha varit en sämre medborgare om han skulle ha setts som konsument. Och visst är det så att alla vi medborgare också är konsument. Jag tycker att det är viktigt att vi ser att de människor som verkligen har behov av skydd när det gäller alla typer av tjänster och varor också ska få det.

Vi tar i det här betänkandet upp en rad olika frågor när det gäller konsumenträtten. Vi reserverar oss mot majoritetens diffusa resonemang om att offentliga tjänster inte ska omfattas av konsumenträtten och produkt-säkerhetslagen. Vi menar att det är viktigt att det blir förändringar här. Det blir snarast absurt om man för ett resonemang som har att göra med benämningar.

Fru talman! Jag måste också beröra resegarantin. Den frågan lyftes fram på ett bra sätt av Martin Andreasson. Också vi tycker att det djupt orättvisa system som i dag gäller för småföretag måste ändras.

Fru talman! Jag står bakom våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation nr 6 under mom. 7 och till förslagen i betänkandet i övrigt.

Anf. 5 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Vad gäller den konsumentpolitik som förs i Sverige i dag, som regeringen står för och framför i olika förhandlingar på internationell nivå, vill jag klargöra att Vänsterpartiet har ett nära samarbete med regeringen i dessa frågor och att vi har en samsyn i flertalet av de konsumentpolitiska frågorna.

Jag vill snabbt beröra några av de punkter som redan har lyfts upp av våra borgerliga ledamöter i utskottet. Sedan kommer jag att snabbt gå igenom vissa av de reservationer Vänsterpartiet har lyft upp, för att slutligen beröra ett område som jag kommer att stanna vid längst i mitt anförande, nämligen könsdiskriminerande reklam.

Fru talman! Först och främst gäller det konsumentskyddet i offentliga sektorn. För oss i Vänsterpartiet är det viktigt – det verkar vara en ideologisk skillnad mellan reservanterna och utskottsmajoriteten – att inte se områden inom den offentliga sektorn, till exempel vård, utbildning och omsorg, som frågor som handlar om konsumentskydd där brukarna, medborgarna, benämns som konsumenter eller kunder. Det är en viktig skillnad. Jag ska också erkänna att visserligen tycker även jag att det behövs förändringar inom området, det behövs ett starkare skydd för medborgarna som använder sig av offentliga tjänster, men vi i Vänsterpartiet tycker inte att den konsumenträttsliga lagstiftningen är det rätta området för att reglera och stärka brukarnas inflytande och möjligheter till att klaga. Möjligheterna till att klaga måste utvecklas mycket starkare inom de respektive områdena vård, utbildning och omsorg. Det är mot den bakgrunden vi från Vänsterpartiet har avstyrkt motionsyrkandet, inte med motiveringen att det inte behöver bli bättre, att människor inte behöver ha fler instanser att klaga vid eller få sin röst hörd.

Till syvende och sist är det det här området som vi politiskt beslutar över. Vi får inte fransäga oss det politiska ansvaret genom att lägga in området inom den konsumenträttsliga lagstiftningen. Jag vill ändå i debatten påminna om att det faktiskt redan i dag finns områden, som mycket väl och utförligt står i lagutskottets betänkande nr 8, som kan regleras.

Det finns exempel inom barnomsorgen där man har klagat och fått pengarna tillbaka. Det pågår ett arbete inom Regeringskansliet.

Fru talman! Medborgarnas inflytande och rätt att klaga behöver absolut förstärkas, men det är inte den rätta metoden att lyfta in frågorna i konsumentskyddslagstiftningarna.

Fru talman! Vad gäller resegarantisystemet kan jag bara konstatera att utskottsmajoriteten, som jag stöder, egentligen inte har någon annan uppfattning än reservanterna. Vi tycker alla att frågan ska utvärderas. Det skrevs in när lagutskottet föreslog lagstiftningsändringen, det vill säga att det skulle utvärderas snabbt. Men det måste trots allt gå en viss tid innan man kan utvärdera någonting. Lagutskottet skrev då, och tycker fortfarande, att det är just de små reseföretagens ställning som man måste titta på och ta hänsyn till. Självklart ska det vara en utredning. Jag förutsätter att regeringen kommer att ta itu med detta så snart det finns ett underlag att utreda.

Så går jag över till de frågor som Vänsterpartiet har reserverat sig i. Det handlar bland annat om konsumentvägledningen. Vänsterpartiet anser att det är angeläget att den kommunala konsumentvägledningen faktiskt byggs ut och stärks ännu mer så att hela befolkningen får tillgång till lokala konsumentvägledningar. Så är inte fallet i dag. Under senare tid har det visserligen vidtagits åtgärder, i vissa fall i form av engångsätgärder och utvecklingsprojekt. Dessa projekt är förvisso lovvärda, men det behövs utveckling och mer långsiktighet som går ut på att alla medborgare i landet ska ha den möjlighet som finns i vissa kommuner men inte i andra, det vill säga ha tillgång till lokal rådgivning.

Det är också viktigt att framhålla att den uppsökande verksamheten inom ramen för de lokala konsumentverksamheterna också bör riktas ännu mer till de allra fattigaste och utsatta hushållen. Där tycker vi i Vänsterpartiet att Konsumentverket bör ta ett initiativ för att utveckla ett arbetssätt inom området.

Fru talman! Vi har en gemensam reservation med Folkpartiet, som handlar om överskuldssättning. Det är en folkpartimotion, där vi helt och hållet håller med Folkpartiet om att det är angeläget att återbetalningsplaner för långtidsarbetslösa personer med stora skulder utformas på ett sådant sätt att det lönar sig, trots skuldbördan, att ta ett arbete. En skuldsatt ska således inte behöva avstå från ett erbjudet arbete på grund av sina skulder. Även här tycker vi att Konsumentverket bör ta upp frågan i sina kontinuerliga diskussioner med de exekutiva myndigheterna.

I fråga om marknadsföring av ekologiskt odlade produkter har vi stött en miljöpartimotion, som tar upp att lagstiftningen på marknadsföringsområdet faktiskt kan lägga hinder i vägen. Vi tycker att det är viktigt att vi politiskt ger bättre förutsättningar för ekologiskt odlade produkter. Därför har vi reserverat oss till förmån för den motionen.

Detsamma gäller märkning av djurtestade produkter. Det finns förvisso ett förslag från EU om en ny lagstiftning. Det kommer att ta tid innan den implementeras i den svenska lagstiftningen. Därför ser vi det som viktigt att fram till dess utforma ett märkningssystem här i Sverige för att ge konsumenterna möjlighet att välja bort de produkter som är djurtestade.

Detsamma gäller märkning av hund- och kattsinn. Vi tycker att det är helt oacceptabelt att de över huvud taget importeras. Här kan jag också

klargöra att det i grunden ligger i Vänsterpartiets syn att få bort all päls-handel och även förbjuda pälsdjursfarmningen i Sverige. Därför har vi reserverat oss även till förmån för att märka hund- och kattskinn.

Vi har ett särskilt yttrande om införande av en konsumentbalk. Innan har diskuterats bland annat införande av barnbalk. I den här frågan är det ungefär samma sak, nämligen att vi vill ha en sammanhållen konsumenträttslig lagstiftning. Det tycker vi kan göras genom att sammanföra alla konsumentlagarna till en balk. Det är pedagogiskt riktigt. Där har vi stött en socialdemokratisk motion.

När min talartid nu redan är över vill jag ändå försöka tala om att frågan om könsdiskriminerande reklam under lång tid har varit en viktig fråga för Vänsterpartiet. Det är ett allvarligt samhällsproblem som kräver kraftfulla åtgärder. Vänsterpartiet har drivit frågan under många år både i och utanför riksdagen. Jag kan med glädje konstatera att jämställdhetsministern antligen tycks ha samma linje som Vänsterpartiet.

Jag vill också påtala att Vänsterpartiet vill att riksdagen ska besluta om att begära att regeringen ska tillsätta en utredning för att se över möjligheterna till lagstiftning på området. Det har lagutskottet varit emot.

Bland annat hänvisar man till några pågående projekt. Och många av projekten, bland annat Flickaprojektet, är förvisso vällovliga. Men enligt min mening lägger man i de här projekten vikten väldigt mycket vid att gå ut till unga tjejer och killar och nästan ge dem ansvaret för det som händer. I stället borde man gå ut till producenterna, till dem som driver marknadsföringen och producerar reklamen, och ge dem ansvaret för att göra något åt det här problemet. Det här ingår inte minst i den diskussion som handlar om det sexualiserade offentliga rummet.

Här kan jag bara konstatera att Vänsterpartiet numera inte enbart är ett feministiskt parti utan också är ett parti som ifrågasätter heteronormen. Det är inte minst viktigt vilka bilder som samhället hjälper till att få ut och vad samhället talar om är okej. Det handlar inte minst om bilder som cementerar och konserverar könsrollsmönster och så vidare.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag också tala om att Vänsterpartiet har stött en motion som socialdemokratiska ledamöter har skrivit. Det handlar om obligatorisk märkning av manipulerade bilder, vilket vi tycker är väldigt sympatiskt, inte minst med tanke på könsdiskriminerande reklam.

Jag yrkar bifall till reservation 16. I övrigt står jag givetvis bakom alla andra Vänsterpartiets reservationer, men för att vinna tid yrkar jag inte bifall till dem.

Anf. 6 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag blir nyfiken när Tasso Stafilidis stöder uppdelningen mellan medborgare och konsument. Jag är då tillbaka till den civilrättsliga konsumenträtten visavi offentliga tjänster. Vad är det för skillnad mellan att vara medborgare och att vara konsument? Behöver det vara det ena eller det andra?

Den andra frågan som jag har i samband med detta är: Varför ställer ni inte upp på att de offentliga tjänsterna får utsättas för samma krav som övrig verksamhet, när ni ändå vill ha en högre kvalitet och utvecklad säkerhet, till dess att ni har hittat metoder för att utveckla det?

Anf. 7 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Det är rätt enkelt. Jag tänkte nästan fråga hur många kunder Kristdemokraterna har bland sina väljare. Ni kanske vill kalla dem kunder också. Det är den skillnaden som vi gör. Vi vill inte kalla våra väljare eller medborgarna i allmänhet kunder. Vi tycker inte att det är bra.

Det handlar om själva ordet, för orden har olika innebörd. Politik och demokrati handlar inte om att köpa och sälja, vilket konsumentpolitiken handlar om. Det är den ideologiska biten.

Poängen i det du tar upp, som jag faktiskt stöder och som vi självfallet vill, är att medborgarna ska ha ett stärkt skydd vad gäller de offentliga tjänsterna. Det förslag som tas upp i reservationen är att det bör göras en översyn av konsumentlagstiftningen. Men det är ingenting som säger att en sådan översyn skulle leda till att medborgarna får ett starkare skydd och en bättre möjlighet att få igenom sin rätt inom offentligt producerade tjänster. Hade ni däremot sagt att regeringen ska se till att man inom de offentliga tjänsterna ska ha ett starkt skydd inom respektive område, som jag tog upp i mitt anförande, hade det varit okej.

En sådan översyn som ni vill beställa pågår redan, enligt de beställningar som regeringen har begärt. Vi kommer att fortsätta att inom socialpolitiken, utbildningspolitiken och så vidare begära de insatser som behövs för att medborgarna, barnen i skolan och förskolan, äldre inom äldreomsorgen med flera ska få en starkare rätt. Det ni föreslår är inte rätt metod.

Anf. 8 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Nu var det så att jag frågade efter skillnaden mellan konsument och medborgare, inte mellan kund och medborgare. Jag är fullt medveten om det. Begreppet konsument har en annan valör.

I det konkreta, enskilda fallet, om vi förflyttar oss nedåt, skulle jag vilja säga att det inte har särskilt stor betydelse – till exempel fallet med min far och mor – om vi här uppe talar om medborgare, konsument, kund eller brukare. Det som har betydelse är vilka möjligheter de har att få en bättre kvalitet, hitta en annan lösning och så vidare.

Vänsterpartiet säger nu återigen, precis som för ett år sedan, att de vill utveckla idéerna och möjligheterna. Men ni har ju inte gjort något! Vi begär en översyn visavi de offentliga tjänsterna. Vad begär ni? Vad gör ni? Ni är ju samarbetsparti till regeringen – vad gör ni på det här området?

Anf. 9 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Yvonne Andersson har inte någon replik kvar, men jag skulle vilja ställa samma fråga tillbaka. Vänsterpartiet lyfter upp de här frågorna inom utbildningspolitiken, sjukvårdspolitiken och så vidare, och det är där som vi tycker att frågorna om hur man skärper och stärker skyddet ska lyftas upp.

Det har bara under de senaste åren skett en hel del förändringar, där man till exempel ställer högre krav på kommuner som inte följer den lagstiftning om viss service och omsorg som vi har beslutat om. Det är det perspektivet som vi vill ha. Det är där vi vill göra förändringarna. Det är väl det som är skillnaden.

Därför godtar vi den skrivning som finns i betänkandet om att de översyner som är på gång är tillräckliga inom detta område. När vi sedan kommer till den punkten då vi här i riksdagen får överväga om vi ska ha en konsumentbalk eller ej, tycker jag fortfarande att man ska göra skillnad på den kommersiella marknaden, som inte är skattefinansierad – det är det som också är viktigt – och den offentliga sektorn, som är skattefinansierad. Det är allmänheten som finansierar den genom sina skattemedel och har rätt att få tillbaka en viss service. Vi politiker är valda för att se till att den servicen är bra. Då kan vi inte lägga över vårt ansvar genom att stoppa in en massa saker i konsumentlagstiftningen, som i de flesta fall reglerar ett avtal, någonting som har en kommersiell prägel.

Anf. 10 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Åhörare! Jag ska göra en summering av Centerpartiets ställningstagande med anledning av de konsumentpolitikfrågor som behandlas i betänkandet LU8. Vi har några reservationer.

Vi har en egen reservation då det gäller mål och inriktning, och den har vi utifrån den grunden att vi i Centerpartiet har varit delaktiga i processen med att arbeta fram den konsumentpolitik som finns i dag. Vi står bakom 2001 års konsumentpolitiska beslut.

Vi i Centerpartiet tycker att vi har en bra grund i vår svenska konsumentpolitik. Men det finns naturligtvis alltid saker att göra för att förbättra konsumentskyddet, och det är på några områden som vi tycker att man måste göra det. Ständigt nya produkter och tjänster och den snabba förändringen i samhället ställer nämligen mycket högre krav på konsumenterna i dag än tidigare.

Vi har också en reservation om konsumenträtt inom offentlig verksamhet. Jag behöver inte upprepa vad tidigare talare från Folkpartiet och Kristdemokraterna har sagt utan instämmer i det.

Vi tycker också att man bör förbättra konsumentskyddet även för de tjänster och varor som produceras i den offentliga sektorn. Det känns i dag inte tillfredsställande när människor som är missnöjda framför klagomål och det tycks vara en oändligt lång väg innan man får gehör för sina synpunkter. Det kan inte behöva vara så att vartenda klagomål ska hanteras genom ett val vart fjärde år. Det måste finnas en smidigare väg.

I dag kan man inom sjukvården vända sig till både Ansvarsnämnden och Socialstyrelsen, men det finns många områden såsom barnomsorg och äldreomsorg där vi tycker att man bör integrera så att konsumenträtten omfattar även tjänster producerade här.

Också då det gäller konsumentvägledning har vi en reservation. Vi har i alla år hävdat att det är oerhört viktigt att man tidigt börjar informera och utbilda våra barn och ungdomar och förbereda dem för vuxenlivet så att de står bättre förberedda när de får ett eget boende och en egen ekonomi. Detta är också viktigt för att stärka konsumentmakten. Om man informerar och utbildar i högre grad än i dag får man också mer kunniga, aktiva och självständiga konsumenter.

Därför tycker vi att stödet till konsumentorganisationerna måste ses över och förbättras. Vi känner att konsumenterna i dagens läge är mycket mer utsatta med tanke på alla varor som florerar. I och med att vi har fått en mer öppen handel över gränserna är det otroligt svårt att som konsu-

ment känna till och kunna ställa krav på de varor som kommer från andra länder.

Vi har i dag både Livsmedelsverket och Konsumentverket, som jag faktiskt tycker gör ett bra jobb. Men de är ändå myndighetsverksamheter, och de varken kan eller får överta vår roll som konsument. Det måste finnas komplement till de myndigheter vi har i dag för att vi därmed också ska få en mycket mer aktiv konsumentrörelse i landet.

Jag vill också säga några ord om ett särskilt yttrande jag har angående könsdiskriminerande reklam. Det nämndes tidigare att ett feministiskt parti bör reagera på den könsdiskriminerande reklamen. Så tolkade jag budskapet från Vänsterns representant.

Vi har i dag inget förbud i lagen mot den könsdiskriminerande reklamen. Däremot finns det lagstiftning i andra länder. I stället har vi överlåtit detta till näringslivets representanter. Hittills tycks det inte – det är i alla fall min åsikt – ha lett till så värst mycket.

Jag har bara ett särskilt yttrande i dag. Jag tycker nämligen inte att man i första hand ska prata om förbud i alla lägen. Det vore en mycket mer sund utveckling om vi kunde försöka få en opinion och öka medvetandet om vad som sker i dag när det gäller denna marknadsföring.

För ett tag sedan anmälde jag ett ärende till Näringslivets etiska råd. Jag vet inte hur lång tid de brukar ha på sig för att svara; två tre månader kanske är för kort tid. Det handlade om att vi som gjorde denna anmälan upplevde att det var ett mycket sexistiskt inslag. Många har också reagerat på den här marknadsföringen, men ändå händer det väldigt lite. Jag hoppas att det blir en stark opinion där vi kan driva detta och verkligen få till en skärpning från näringslivets egen sida.

Det ska inte heller vara så att det är kvinnor som driver detta. Jag vill se fler män som engagerar sig i den könsdiskriminerande reklamen och bidrar till att vi får hejd på den och kan få en lite bättre ordning. Det här synsättet där kvinnorna exploateras som objekt nedvärderar kvinnorna, och det sätter sina spår på andra områden ute i samhället också.

Efter att nu ha redogjort för var jag står väljer jag också att inte yrka någonting.

Anf. 11 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Jag tänkte säga: Du ser en man...

Det är ju precis det du säger, Viviann Gerdin. Jag är man – en riktig karl! Skämt åsido – det var inget skämt, men ändå: Det är just det som jag tar upp i mitt anförande, Viviann Gerdin. Jag skulle också vilja se ännu fler män som står i talarstolen och pratar för de här frågorna.

Jag kommer ihåg när vi för några år sedan diskuterade frågan om könskvotering i bolagsstyrelser. Då var jag ensam man som stod i talarstolen och begärde detta, medan alla andra partiets företrädare var kvinnor som alla var emot det. Gärna fler män, alltså, men också fler kvinnor!

Att Vänsterpartiet är ett feministiskt parti, och numera också ett parti som ifrågasätter heteronormen, har givetvis sin grund i att vi ser de maktstrukturer som ligger i botten. Det handlar nämligen inte om att vi i lagstiftningen ska moralisera över om den eller den bilden visar lite för mycket naket. Det är inte det som är intressant. Det intressanta är att vi måste bryta de här strukturerna, och för att göra det måste vi ha med oss näringslivet. Det är det en feministisk analys går till botten med, och det

var det jag ville påtala när jag sade att Vänsterpartiet faktiskt är ett feministiskt parti.

Prot. 2003/04:85
18 mars

Anf. 12 VIVIANN GERDIN (c) replik:

Fru talman! Jag ska inte säga emot det. Jag instämmer. Jag tycker att Vänsterpartiet är ett feministiskt parti. Men, vill jag tillägga, jag hävdar att också Centerpartiet är ett feministiskt parti.

Det blev väldigt mycket "man" och "män" från Tasso Stafilidis. Jag ifrågasätter inte "man". Du är man. Men jag ifrågasätter dina "män" i olika sammanhang här.

När det gäller könskvotering i bolagsstyrelser hade vi om jag inte missminner mig ett särskilt yttrande. Det är ett led i arbetet för att bilda den här opinionen, att väcka frågorna men inte köra med förbud i första hand.

Det är inte lätt att hålla sig för skratt här.

Jag återkommer till detta med "män" och "man". Det är faktiskt lite skillnad. Det är också väldigt mycket "men", alltså frågetecken, när man diskuterar sådana här saker. Man blir alltid ifrågasatt när man för upp könsdiskriminerande reklam i vissa grupper och vissa sammanhang. Det tycker jag är synd, för det visar att man inte är riktigt medveten om vad som försiggår. Jag kan mycket väl tänka mig en kvinnokropp som säljer vissa saker, att man säljer varor på ett trevligt sätt, men just det sexistiska inslaget vänder jag mig emot som kvinna. Jag vet också att många inom mitt parti jobbar för den här frågan, och det är jag väldigt glad för.

Men – jag känner att detta ord spökar i debatten nu – jag tror att du och jag, Tasso Stafilidis, är ganska överens på det här området. Förhoppningsvis kan vi få med ännu fler så att vi når dit vi vill i den här frågan.

Anf. 13 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Jag kan inte låta bli: Jag tror inte att Viviann Gerdin har träffat alla mina män.

Men det viktiga som Viviann Gerdin tar upp är ju de sexistiska inslagen. Det är dessa vi måste motarbeta.

Vänsterpartiet har under många år faktiskt haft svårigheter att lyfta fram frågan just utifrån ett lagstiftningsperspektiv. Vi ser ju de problem som finns rent tryckfrihetsmässigt och grundlagsmässigt och så vidare. Det är därför vi säger att vi vill ha en översyn, så att man kan utreda frågan. I dag saknas det en utredning.

Mona Sahlin går ut och tycker saker som den socialdemokratiska regeringen inte har gått ut och tyckt förut, vilket i och för sig är väldigt bra, men man har under väldigt många år talat om att det måste göras någonting. Nu orkar vi inte vänta längre. Det blir ju bara värre och värre, och de som till syvende och sist får ta konsekvenserna av detta är de unga killarna och tjejerna. Det är deras liv som vi påverkar genom att vi faktiskt inte på allvar gör någonting åt det här.

Det hjälper inte med bara enstaka insatser, som Flickaprojektet, utan vi måste ta itu med strukturerna och ifrågasätta grunden. Där tror jag absolut att jag och Viviann Gerdin är helt överens.

Konsumentfrågor

Anf. 14 VIVIANN GERDIN (c) replik:

Fru talman! Det som jag reagerar på är det som har hänt under de senaste åren. Man kan märka att attityderna har förändrats i fel riktning. Synen allmänt på kvinnor har utvecklats negativt. Det handlar inte bara om reklambilden i sig, utan det här smittar av sig i samhället. Det har blivit en nedvärdering. Man har inte respekt för unga tjejer på samma sätt.

Det är också skrämmande att detta inte bara förekommer ute i samhället utan även hos myndighetsutövare. Jag tror att just det här att man hela tiden för fram den här bilden av kvinnor som objekt även påverkar kvinnor ute på arbetsmarknaden när det gäller lönesättningar och dylikt.

Återigen vill jag säga att jag skulle vilja att fler verkligen ser vad det här handlar om. Det är klokt med en översyn – så småningom är jag också beredd till det – men jag vill att folk ska vakna till och se vad det handlar om. Annars får man en tvingande lagstiftning i första hand. Sedan kommer det att ta år i alla fall innan man ändrar attityderna hos människor, men vi är på rätt väg, du och jag i alla fall.

Anf. 15 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! Konsumentpolitiken är en viktig del av välfärdspolitiken. Tyvärr tycker jag att den är underskattad av många.

Konsumentmakten har stor effekt på marknaden, men det är bara medvetna och kunniga konsumenter som kan utöva någon konsumentmakt. På departementet håller man nu på med en konsumentpolitisk handlingsplan som ska sträcka sig från 2005 och framåt. Då får vi anledning att ta med många av de synpunkter som har kommit fram i det här betänkandet.

Det finns en massa reservationer i detta betänkande, och jag tänker kommentera några av dem.

De första reservationerna handlar om mål och inriktning för konsumentpolitiken. Det finns en från Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna. I *den* borgerliga reservationen står det att en väl fungerande marknad är den bästa förutsättningen för att tillgodose konsumenternas önskemål om bra produkter till låga priser med god service. Det tror jag att vi kan vara överens om allihop, men frågan är hur man når dit. Vi har olika vägar att gå. Därför yrkar jag avslag på den reservationen.

Sedan har Centern också reserverat sig i denna fråga, och det förvånar mig mycket. Det är väl självklart, som det står i den reservationen, att allt arbete inom det konsumentpolitiska området syftar till att stärka konsumenten och därmed konsumentmakten. Och jag utgår från att alla vill ha medvetna och kunniga konsumenter. Jag tycker att Centern slår in öppna dörrar.

För ett år sedan avtog riksdagen ett motionsyrkande som liknar det som finns i reservation 3 från Folkpartiet. Reservanterna anser att regeringens arbete när det gäller harmoniseringsgraden är på rätt väg, men man har mer bråttom. Vi har samma synpunkt i år som vi hade sist, så det blir avslag också på den reservationen.

När det gäller reservationen om Konsumentverket har liknande yrkanden behandlats och avslagits tidigare. Dessutom pågår nu det här arbetet med en ny konsumentpolitisk handlingsplan. Därför yrkar jag avslag också på den reservationen.

Moderaterna, som alltid hänger upp sig på kostnader, åtminstone när det gäller den här typen av frågor, vill ha en lagkostnadskommission som ska utreda kostnader för den konsumenträttsliga lagstiftningen. Den reservationen avslår vi naturligtvis. Vi ser ingen mening med en sådan kommission. En stark konsumentlagstiftning ger stöd åt konsumenterna, och det är den konsumentpolitik som vi socialdemokrater vill föra.

Sedan kommer vi då till reservation 6 om konsumenträtten inom den offentliga verksamheten. Den tycker jag att Tasso har tagit upp på ett bra sätt här. Och en proposition om produktsäkerhet lades på riksdagen bord i veckan, så vi kommer att återkomma när det gäller den frågan. Sedan är det också så, precis som Tasso sade, att det pågår en massa arbete som handlar om de motioner som ligger bakom reservation 6. Det arbetet kommer att leda till att brukarnas ställning i fråga om offentlighetsrättsligt reglerade tjänster stärks. Det anser utskottets majoritet är en mycket bättre väg än den reservation som har lagts, som vi tycker kan leda till oanade konsekvenser. Det pågår också arbete till exempel inom Kommunförbundet när det gäller kvalitetsgaranti, klagomålshantering och annat. Det pågår också ett arbete när det gäller el, vatten, gas och telefoni, där Konsumentverket har en översyn.

Sedan finns det en reservation som gäller e-handel. Det är viktigt att konsumenten känner trygghet och vet vilka lagar som gäller och var man kan få hjälp om det blir problem, säger man. Detta är frågor som regeringen ständigt arbetar med, och det tycker jag är mycket viktigare än att ha en särskild myndighet för e-handel.

För drygt ett år sedan införde vi ändringar i resegarantilagen. Vi i riksdagen har fått synpunkter på den här lagen. Det gäller inte bara det som tas upp i den gemensamma borgerliga reservationen, utan vi har också fått andra synpunkter, till exempel från Gotland. Vi tror visst att man behöver göra en översyn av denna lag, men vi kan inte göra en översyn av en lag som har fungerat i drygt ett år, utan vi får vänta ett tag till och samla på oss erfarenheter. Sedan får man se hur man ska kunna komma till rätta med detta.

Men vi ska också komma ihåg att vi, när vi antog de här ändringarna i resegarantilagen, hade uppe det förslag som fanns i någon av motionerna om en fond. Det var inte en framkomlig väg. Det finns ställen där det har prövats, och det har inte fungerat så bra. Jag yrkar avslag på den reservationen.

Det finns fyra reservationer där man har synpunkter på konsumentvägledning och konsumentorganisationer. Vi tycker nästan alla att det är viktigt med konsumentvägledning och att man gör en viktig förebyggande insats om man har en konsumentvägledning.

I min hemstad, Göteborg, finns det en mycket bra konsumentvägledning som man faktiskt har anledning att vara stolt över. Man har också haft olika typer av uppsökande verksamhet. En uppsökande verksamhet hade man inom storstadssatsningen då man hade Konsument Bergsjön med bara invandrare som gjorde en väldigt bra insats. Nu har man dragit slutsatser av detta projekt och använder den personalen på ett annat sätt inom staden Göteborg.

I vårt land finns det massor av olika projekt. Man har fått pengar av regeringen, som har delats ut av Konsumentverket.

Konsumentverket är ju egentligen konsumentvägledningarnas och kommunernas bästa samarbetspartner i de här frågorna. Man är uppkopplad på Internet så att konsumentvägledningarna kan ställa frågor snabbt. Man har också möten. Det är där som man tar till vara varandras kunskaper, och det förs vidare. Där händer det väldigt mycket hela tiden. Men jag hade gärna velat ha en obligatorisk konsumentvägledning i kommunerna. När vi inte har det tycker jag ändå att vi har det näst bästa.

Självklart säger vi också ja till konsumentorganisationer och tycker att det är viktigt att man har frivilligorganisationer. Man kan bara efterlysa fler frivilligorganisationer.

Moderaterna har en reservation om etisk märkning. Jag måste citera: ”Seriösa företag övervakar själva sin tillverkning och informerar sina kunder om hur varorna tillverkats samtidigt som medvetna konsumenter väljer bäst själva vilka företag som producerar sina varor på ett sätt som passar konsumenternas intressen och val.”

Moderaterna har ju inte förstått vad saken handlar om. Det finns inte bara seriösa företag på marknaden. Marknaden är inte heller bara god. Det är därför som vi genom märkning underlättar valen för konsumenterna. Med god information är det lättare att välja.

Folkpartiet har en reservation om funktionshinderade konsumenter. Regeringen arbetar intensivt med den här frågan. Vi har antagit en nationell handlingsplan för handikappolitiken. Bland annat har Konsumentverket fått i uppdrag att vara sektorsmyndighet på handikappområdet. Det arbetet fungerar bra. Det kommer utskottet att få höra när vi ska dit på studiebesök om några veckor.

I skuldsaneringsfrågan pågår det ett utredningsarbete som ska redovisas senare i år. Konsumentverket har också analyserat frågan. Vi har anledning att återkomma till det sedan. Det är viktigt att man avvaktar ett pågående arbete innan man går vidare.

Viviann Gerdin och Tasso Stafilidis fann varandra när det gäller könsdiskriminerande reklam. Vi är alla positiva till att den könsdiskriminerande reklamen försvinner. Men man ska inte tro att bara för att man står här i kammaren och har skrivit en reservation är man de enda som kämpar för detta. Det handlar också om när man ska göra saker. Jag kände en kvinnlig chef en gång. Varje gång som hon pratade med sina medarbetare och frågade vad de ville sade de: Allt nu. Så känns det som att det är här i riksdagen: Vi utreder allting nu, och sedan fattar vi beslut snabbt. Vi måste ju få tid att reflektera och tänka efter.

Det handlar inte bara om utredningar. Hela tiden som jag har suttit i riksdagen – det är snart 19 eller 20 år – har vi diskuterat den här frågan. Vi kommer inte åt den. Det kommer och går. I Norge har man en lagstiftning, och det hjälper inte. Man har ändå könsdiskriminerande reklam. Vi har ett råd som ibland fattar bra beslut. Ibland fattar de inga bra beslut alls utan godkänner sådan reklam som jag verkligen inte vill se.

Jag undrar om det hjälper om vi utreder. Det är väldigt viktigt att vi är aktiva. De projekt som pågår kring sexualisering av det offentliga rummet är en väldigt viktig diskussion, tycker jag.

Jag hinner inte med allt. Jag har hållit på så länge. Jag avslutar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 16 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Fru talman! Jag vill också citera, Marianne Carlström. Du inledde ditt anförande med att säga att konsumentpolitiken är en viktig del av välfärdspolitiken. Det är ju jätteintressant mot bakgrund av de replikskiften som har varit tidigare. När vi säger välfärdspolitik tänker vi förstås på vård, skola och omsorg. Vi är många härinne som inte förstår varför konsumentköplagens och konsumenttjänstlagens principer inte ska beröra offentliga verksamheter. Vi kan inte begripa skillnaden mellan varor och tjänster som produceras inom näringslivet och varor och tjänster som produceras av bolag och organisationer som är statliga, landstings- eller kommunägda.

Det finns ett slags märklig protektionism i det här. Det är som en ideologisk synvilla. Det är som om den offentliga sektorn skulle vara absolut felfri. Som jag sade i mitt anförande tidigare: Läs tidningarna! Läs reportagen på nyhetsplats! Läs insändarna! Då ser du den vanmakt som finns just inför vården, skolan och omsorgen.

Som medborgare ska man ha rätt att reklamera offentliga tjänster som hemtjänst, färdtjänst och barnomsorg om man inte får det man betalar för. Varför ska man inte ha rätten att reklamera de tjänsterna på samma sätt som man har rätt att reklamera andra tjänster i till exempel konsumenttjänstlagen?

Anf. 17 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Tasso Stafilidis hade uppe att det är en väldig skillnad mellan skattefinansierad verksamhet och icke skattefinansierad verksamhet. Det är en mycket grundläggande skillnad.

Henrik von Sydow säger att det bara är skola, vård och omsorg som är välfärdspolitik. För mig är det inte så. Du pratar hela tiden om den konsumentpolitik som vi har som om det var en liten bisak och att det handlar om så små pengar. Då tycker inte jag att du har någon kontakt med verkligheten. Det är nästan så att jag vill rekommendera Moderaterna att göra som ni gjorde när det gäller skattesänkningarna, att ta kontakt med RUT och be dem titta på detta. Då ska du få se att det är vår konsumentpolitik som riktar sig till de svaga på området.

Det är kunniga konsumenter och hjälp till de konsumenterna som vi vill ha medan du bara pratar om det som du anser vara de stora pengarna. Om jag köper en spis som det är fel på är det ingen katastrof. Men om jag har väldigt lite pengar, köper en spis, inte får rätt och inte vet vilka rättigheter och skyldigheter jag har då är det en katastrof.

Anf. 18 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Fru talman! Det var kul att du tog upp Riksdagens utredningstjänst, Marianne. Vi lägger ju förslag – ett av de förslag som du precis argumenterar emot – att det ska finnas en statlig lagkostnadskommission som tittar på vad som är kostnaden för alla de pålagor och regleringar som den här riksdagen sedan 70-talet och framåt har lagt på i konsumentpolitiken. Vad får det för konsekvens för priserna? De höga priserna drabbar ju dem med lägst inkomster tydligast. För dig och mig som riksdagsledamöter med hög lön – arbetar mycket och har lite tid – är det perfekt. Men för dem med låga inkomster får den centraliserade konsumentpolitiken mycket drastiska konsekvenser. Det blir dyrt att gå och handla.

Vi började prata om skattefinansierade verksamheter gentemot resten av näringslivet. Jag förstår inte resonemanget, att det skulle vara skattefinansieringen som gör det möjligt att strunta i konsumenträttslig skyddslagstiftning som i konsumenttjänstlagen och konsumentköplagen. Det är ett helt omöjligt resonemang. Det borde vara precis tvärtom. Skyddet för den enskilda medborgaren borde ju vara större gentemot det som man har betalat gemensamt, som alla har varit med och betalat för. Jag förstår inte hur det går ihop. Det är väl sällan som man ser socialdemokrater agera så tydligt med de ideologiska skyddslapparna som sätter begränsningar.

Handlar detta verkligen bara om ord? För mig handlar det om ett materiellt innehåll, om rättigheter som måste utsträckas till de enskilda medborgarna också när de som brukare – eller konsument eller medborgare, kalla det vad du vill – är otroligt utsatta inför verksamheter som är så viktiga och fullständigt centrala i välfärdspolitiken: vården, skolan och omsorgen.

Anf. 19 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att man ska ha ett skydd som medborgare, men det ska inte vara konsumenttjänstlagen. Den skattefinansierade verksamheten ser olika ut i olika kommuner. Vi har vårdgaranti. Vid varje val har du möjlighet att byta ut dina politiker om du inte tror på dem. Hur ska du kunna använda konsumenttjänstlagen på denna typ av verksamhet? Det förstår inte jag. Det är väl skillnad om du köper en vara och vet vilket konsumentskydd du har. Det är stor skillnad. Vad ska du göra om du har dina barn i en skola och de inte får de betyg som du vill att de ska ha? Ska du använda konsumenttjänstlagen då? Vill ni ha förvaltningsdomstolar?

Du har ingen replik kvar, men du återkommer säkert en annan gång.

Anf. 20 VIVIANN GERDIN (c) replik:

Fru talman! Jag vill bara bemöta Marianne Carlströms påhopp, att Centerpartiet skulle slå in öppna dörrar med reservation 2.

Anledningen till att den reservationen finns är att det finns lite nyansskillnader i kritiken mellan övriga partier och Centerpartiet. Jag tycker inte att det är att slå in öppna dörrar. Däremot kan jag erkänna att förslaget öppnar dörren till att öka konsumentmakten.

Då det gäller målen vill vi att informationen till konsumenterna ska öka än mer och att den ska komma in i skolundervisningen. Vi har också ställt krav i olika motioner på en utökad märkning jämfört med den som görs i dag. Dessutom har vi det här kravet att konsumentorganisationerna ska erhålla ett ökat stöd. Men det finns nämnt i samband med annan information. Men mål och inriktning är just att vi vill lite mer.

Däremot – det har jag också understrukit – tycker vi att grunden vi står på är väldigt bra. De synpunkterna tror jag att vi delar. Det är väldigt mycket i dagens konsumentpolitik som jag tycker är mycket bra. Vi vill bara gå längre.

Anf. 21 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag är nöjd med det. Då kan vi fortsätta samarbetet när vi går vidare.

Anf. 22 VIVIANN GERDIN (c) replik:

Fru talman! Jag måste bara tillägga att det naturligtvis beror på innehållet.

Prot. 2003/04:85

18 mars

Konsumentfrågor

Anf. 23 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det förstod jag.

Anf. 24 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Fru talman! Jag kunde först och främst inte låta bli att fästa mig vid det som Marianne Carlström sade när det gällde den gemensamma reservationen om konsumenträtt inom offentlig verksamhet, som ju handlar om att göra en översyn av lagstiftningen för att se till att man på olika sätt ska kunna stärka den enskildes ställning och få en enhetlig och konkurrensneutral tillämpning. Denna översyn skulle, om jag citerar Marianne Carlström rätt, kunna få oanade konsekvenser.

Vem vet? Den kanske rentav skulle kunna leda till att man just stärker de enskildas möjlighet att hävda sin rätt även när det gäller offentligt finansierade tjänster.

Men jag skulle egentligen vilja ägna huvuddelen av min replik åt det som Marianne Carlström tog upp om EU-lagstiftningen. Hon sade: Vi tycker samma sak som Folkpartiet, men Folkpartiet har lite mer bråttom när det gäller inriktningen på konsumenträtten.

Men frågan är om det stämmer. Den linje som regeringen har lagt fast som grunden för Sveriges arbete med konsumentfrågor inom EU – den redovisas utförligt i betänkandet, för övrigt – handlar ju om att man ska ha ett gemensamt konsumentskydd där det är möjligt och rimligt. Det ska vara en harmonisering där det är bra. Men fullt ut harmoniserade regler är inte alltid det mest ändamålsenliga, och så vidare.

Det finns en ganska lång skrivning som egentligen går att sammanfatta som att man är för all harmonisering som är bra och mot all harmonisering som är dålig. Det finns så att säga ingen linje. Det blir en väldig hållningslöshet om vad man egentligen själv ser som slutmålet.

Vi tycker att det är väsentligt för Europas konsumenter att man tydligt pekar ut att slutmålet måste vara en gemensam konsumenträttslig lagstiftning som så långt som möjligt är harmoniserad på en hög och gemensam nivå. Vi tycker att full harmonisering är den linje som måste vara huvudalternativet. Där tycker vi att det finns en stor skillnad mellan oss och regeringen.

Anf. 25 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Men om man ser på hur det ser ut i EU nu kommer det att ta väldigt lång tid, tror jag, innan man kan nå till full harmonisering. Frågan är, vad gör man under tiden?

Jag vet att Folkpartiet säger att människor inte vågar använda sig av till exempel e-handel därför att de inte vet vilken lagstiftning som gäller. Men jag tror att vi får leva med det ett tag.

Däremot tror ju jag att det är väldigt viktigt att det är det egna landets lagar som alltid gäller. Målet är en full harmonisering, men det kommer att ta tid.

Anf. 26 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Fru talman! Marianne Carlström säger nu att målet är full harmonisering, men det är inte det som står i de riktlinjer som regeringen i dag arbetar utifrån. Skulle det vara så att det fanns en tydlig viljeinriktning som pekar ut både ett slutmål och vägen dit skulle möjligheten till sam-syn vara betydligt större.

Vår kritik riktar sig just mot att det finns en brist på enhetlighet i hur man i dag ser på hur regelsystemet bör vara utformat. Det är det som gör att man också i EU-sammanhang ser att de konsumentpolitiskt ansvariga ministrarna resonerar utifrån att man får diskutera det här från fall till fall.

Jag har själv sett slutsatserna från det konsumentministermöte som hölls i vintras. Jag vet inte om det var det senaste eller det näst senaste, jag tror att det var det senaste. Där konstaterade man att man arbetar vidare och tror att man ska kunna harmonisera lite mer, men att man får titta på detta från fall till fall.

Där går det inte att se om den svenska ministern tycker att detta är en tillfredsställande sammanfattning eller om den svenska linjen är att man ska vara ambitiösare. Vi tycker att man ska vara ambitiösare, därför att det är viktigt för Europas konsumenter att man vet att regelverket är likvärdigt och ser likadant ut i de olika länderna. Annars har vi ingen gemensam marknad som fungerar också för konsumenter.

Ett exempel, för att ta upp konkreta saker, handlar ju om prisinfor-mationslagen, där Folkpartiet vill att de prisinformationsbestämmelser som ska gälla på svensk nivå ska harmoniera med motsvarande bestämmelser på EU-nivå och så vidare. Bestämmelser om ångerveckor, garantitider och liknande handlar ofta inte om att ländernas olika lagar i sak är så olika, men det faktum att de skiljer sig åt skapar en ovisshet och en otrygghet för konsumenterna.

Anf. 27 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Eftersom vi i dag ligger på så olika nivåer i olika EU-länder får vi nog leva med det ett tag. Det är som jag sade: Folkpartiet har mer bråttom och har kanske ett mer fastställt mål än regeringen. Men jag skulle vilja säga att vi arbetar på på det sätt som är praktiskt möjligt inom EU.

Anf. 28 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Marianne Carlström vilka oanade konsekvenser det skulle få om den civilrättsliga konsumenträtten skulle gälla även för offentligt finansierade tjänster.

Anf. 29 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det var bland annat det jag sade. Vi har arbetat länge med de olika konsumenträttsliga lagstiftningarna. Där har vi ett system som fungerar. Om nu konsumenttjänstlagen skulle gälla för offentliga tjänster, hur ska man bygga upp ett system och få det rättvist? Hur ska det fungera i olika kommuner, med olika politik på det här området, olika skattepolitik? Jag kan inte se hur det skulle fungera.

Jag tycker att vårt system är bättre. Man går in för andra system men lägger inte möjligheten att överklaga och ha synpunkter inom konsumenttjänstlagen.

Prot. 2003/04:85
18 mars

Konsumentfrågor

Anf. 30 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Är det inte så att man ändå skulle kunna ha med det i den här översynen? Det är väl inte så att vi ska avgöra här i kammaren hur ett system skulle fungera, hur det skulle kunna se ut?

Nu har ni en utredare som sitter med de här frågorna. Kan vi inte låta den utredaren också få kika på det här, när ni nu vill säga nej till vårt förslag om översyn av detta? Än så länge har vi inte ett bättre system.

Nu vet vi att det ute i kommunerna, i verkligheten, finns människor som inte har alternativ och som inte är nöjda med situationen. Vi som är skattebetalare och betalar till de här tjänsterna vill ju att folket som ska åtnjuta dem också ska vara nöjda med dem.

Anf. 31 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Men det pågår ju ett annat arbete. Vi säger nej till en översyn. Vi kan inte ha en översyn på vartenda område, utan vi arbetar på ett annat sätt och har delat upp det här i olika sektorer som man tittar närmare på. Vi vill inte ha en översyn som går ut på att få in konsumenttjänstlagen när det gäller offentliga tjänster. Det är bland annat därför att vi tror att det här blir för krångligt. Vi tycker inte att den lagen är lämpad för det.

Anf. 32 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Eftersom vi inte har någon ordinarie ledamot i lagutskottet har vi inte heller några reservationer i detta betänkande. Jag kommer därför för Miljöpartiets räkning att yrka bifall till några av de reservationer som ligger i linje med våra egna motioner.

Jag ska försöka ta det i någorlunda kronologisk ordning. Den första punkten handlar om den tidigare debatterade frågan om konsumenträtten inom offentlig verksamhet. I Sverige har det funnits en väldigt bra och fungerande produktsäkerhetslag, som har stärkt konsumenternas makt över privata tjänster och varor. Och ur konsumentsynpunkt har detta varit väldigt bra. Det kan säkert göras mer, men det är en väldigt bra grund.

Men saker och ting förändras. I dag finns det inte bara privata varor och tjänster. Det finns också en mängd olika varor och tjänster från den offentliga sektorn som erbjuds oss konsumenter under former som faktiskt liknar den mer konkurrensutsatta marknaden. Om det kan man tycka både det ena och det andra. Men det är den verklighet som vi står inför i dag, och det är den förändringen som har skett under de senaste åren. Faktum kvarstår att den tydliga gränsdragningen som fanns tidigare mellan privat och offentligt håller på att suddas ut.

Miljöpartiets grundsyn är att till exempel sjukvården ska vara offentligt och solidariskt finansierad. Men betyder detta att konsumenter som utnyttjar den offentliga sektorns varor och tjänster inte ska kunna ställa krav på det som de köper eller utnyttjar? Svaret på den frågan är nej. Utifrån en grön synpunkt är det väldigt viktigt att konsumenterna ska ha möjlighet att ställa vissa grundläggande krav, inte bara vart fjärde år i offentliga val utan också under tiden däremellan. Vi brukar ju hylla kon-

sumentmakten när det gäller till exempel att byta klorblekta kaffefilter till oblekta och när det gäller att köpa kläder eller semesterresor. Och detta är bra.

Men när det kommer till offentliga varor och tjänster är det stopp. Här tillåts vi inte ställa samma krav. Vi tycker att det nu är dags att se över denna verksamhet i syfte att stärka konsumenternas ställning inom just den offentligt finansierade sektorn. Därför bör det göras en översyn av detta. Det pågår mycket, som Marianne Carlström var inne på, men inriktningen att det också ska gälla offentliga varor och tjänster är inte tydlig därför att Socialdemokraterna inte står för det. De tycker att det räcker med att man får rösta vart fjärde år. Det tycker inte vi är tillräckligt nu när gränsdragningen mellan offentlig och privat sektor suddas ut alltmer. Därför yrkar jag bifall till reservation 6 under punkt 7, vilket betyder att det finns en majoritet i riksdagen för denna förändring.

Den andra omdiskuterade frågan handlar om resegarantin. Jag kan då upprepa det som sades i debatten förra året om betänkandet om konsumentpolitiken. Miljöpartiet står fast vid att vi anser att man måste snabbbutreda skillnaden mellan stora och små researrangörer. Det kan inte vara så att ett regelverk ska gälla när det finns olika förutsättningar för företagsamheten. Just de små företagen tycks ha blivit mer drabbade av denna nya lagstiftning än de större.

Själva resegarantin är ju mycket bra utifrån konsumenternas synpunkt. Och det är inte det som frågan handlar om här, utan här handlar det om småföretagen. Därför vill jag också yrka bifall till reservation 8 under punkt 10 från de fyra borgerliga partierna, vilket också betyder att det bör finnas en majoritet i riksdagen för denna snabbutredning.

Jag ska då gå vidare till frågan om marknadsföring av ekologiska produkter. Min partikollega Lars Ångström har skrivit en viktig motion utifrån några konkreta rättsfall som avser förhållandet mellan marknadsföring och opinionsbildning och möjligheten att marknadsföra ekologiskt odlade produkter med miljöargument. I dag råder det uppenbarligen osäkerhet kring vad som gäller och vad som är tillåtet vid opinionsbildning i miljöfrågor och marknadsföring av ekologiska produkter.

Utifrån detta yrkar jag bifall till reservation 17 under punkt 18 just för att marknadsföringslagens krav på vederhäftighet i vissa fall kan försvåra marknadsföringen av produkter som är ekologiskt producerade. Därför bör regeringen ges i uppdrag att göra en närmare analys av denna fråga.

Den sista viktiga punkten gäller märkning av hund- och kattskinn. Under hösten 2002 kom uppgifter i medierna om päls- och skinnindustrin i Sydasien. På TV visades skrämmande bilder av hur man dödade hundar och katter och hur dessa sedan exporterades till Sverige och den övriga EU-marknaden. Vi borde förbjuda import av hund- och kattskinn. Men det verkar regeringen vara lite seg med. Vi har begärt ett sådant förbud, och det finns en utredning från Jordbruksverket och Kommerskollegium som ligger hos jordbruksministern. Men sedan har ingenting hänt. Vi kan ta egna initiativ utifrån EU-direktiv. Det viktiga utifrån ett konsumentperspektiv är att det sker en märkning av de produkter som finns att köpa på marknaden. Utan ett fungerande system för märkning blir det omöjligt för oss konsumenter att kunna välja och avgöra vad det är som vi vill köpa. I dag finns sådana uppenbara brister i märkningssystemen.

Därför yrkar jag bifall till reservation 19 under punkt 20 om att regeringen snarast tar fram ett regelverk för märkning av skinn så att vi konsumenter enkelt och lätt kan se vilka djur som skinnprodukterna kommer ifrån.

Sedan finns det också flera andra bra reservationer, bland annat en från Folkpartiet och Vänsterpartiet om överskuldsättning. Jag delar den uppfattning som framförs där.

Diskussionen mellan Tasso Stafilidis och Viviann Gerdin gällande könsdiskriminerande reklam är också viktig. Jag tror att vi måste agera mycket tydligare när det gäller sexualiseringen av det offentliga rummet. Uppenbart är att näringslivet inte klarar denna granskning själv.

Men på dessa punkter kommer jag inte att begära votering, utan jag är nöjd med det som står i betänkandet.
(forts. 8 §)

Prot. 2003/04:85
18 mars

Konsumentfrågor

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.57 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

7 § Statsministerns frågestund

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 33 TALMANNEN:

Nu är det statsministerns frågestund. I dag är det Alf Svenssons sista dag som frågeställare på statsministerns frågestund, så vi börjar med Alf Svensson.

Övergångsregler

Anf. 34 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Tack! När de blir medlemmar ska de få söka jobb i Sverige på samma villkor som danskar och tyskar. Sverige kommer inte att behöva tillämpa några övergångsregler. Det sade, och lovade, statsministern och dåvarande EU-ordföranden Göran Persson inför toppmötet i juni 2001. Statsministern har alldeles uppenbart radikalt ändrat sig sedan dess och dragit tillbaka det löftet. Nu ska det bli övergångsregler. Det verkar som att regeringen kan få ihop det åtminstone med Folkpartiet.

Att man kan ändra sig är naturligtvis inte något fel i sig, men eftersom detta är en för oss alla så viktig fråga måste jag be statsministern om en förklaring.

Statsministern har talat om social turism och om att vårt trygghetssystem kan komma att överutnyttjas. Är det då fel på vårt system, som ju är

detsamma som när statsministern var EU-ordförande och ställde ut sitt löfte, eller har statsministern kommit fram till att de invandrare som kan komma att söka sig hit har större benägenhet än vi svenskar att överutnyttja, lagligt och olagligt, våra välfärdsanordningar? Eller är det tvärtom så att statsministern vill skydda invandrarna mot exploatering på den svenska arbetsmarknaden?

Anf. 35 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är två saker som har inträffat sedan det där uttalandet fälldes. Den första är att vi nu väl i stort sett är det enda EU-landet av de befintliga 15 som inte har tagit ställning för övergångsregler. Då var vi en stor allians som höll öppet för att avstå från övergångsregler. Det är det första.

Det andra är, vilket är allvarligt, en växande insikt om att det finns arbetsgivare i Sverige som är beredda att utnyttja människor för mycket låg betalning, ofta också under usla villkor i övrigt. En ny typ av underbudskonkurrens har kommit in på den svenska arbetsmarknaden, ibland dolt av det man kallar F-skattsedel och inte heller så sällan, skulle jag tro, i framtiden i så fall kombinerat med löftet: Du kan ju ändå få det sociala trygghetssystemet att tillgå.

Vi medverkar inte till detta och kommer inte att släppa till den typen av politik. Vi har ingen som helst anledning att öppna upp för den typen av beteende på svensk arbetsmarknad.

Anf. 36 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Det är alltså så att det är svenska företagare som det är fel på. Då var det väldigt dumt att tala om social turism. Den gällde ju inte svenska företagare, utan den gällde polacker och balter, så det uttrycket menar väl då Göran Persson att han tar tillbaka eftersom det nu helt och hållet är fråga om svenska företagare. Men rikta då uppmärksamheten och kraven mot svenska företagare och uttala sig, herr statsminister, inte på det sätt som har gjorts!

Dessutom tycker jag att det där är ett sällsamt sätt att moraliskt resonera. Eftersom de gör det ska vi göra det. Eftersom kamraterna inte vill ha mössa på sig i sandlådan ska inte vi heller ha det. Det är ungefär det puerila draget som kommer fram här.

Hade Göran Persson, som annars gärna vill vara en ledande europeisk politiker, tagit tag i frågan hade norrmännen inte hukat och, tror jag, inte heller danskarna. Jag tror faktiskt Göran Persson om så mycket som att ha kunnat vara ledande i den här frågan.

Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det sista tackar jag särskilt för.

(ALF SVENSSON (kd): Det hjälper ju inte!)

Det var ett bra sista inlägg från Alf Svensson i den här kammaren.

Jag tror att Alf Svensson pekar på någonting väldigt viktigt när han talar om företagens beteende. Ja, det är det. Vi ser det ju. Och om vi ser det, ska vi då inte agera? Varför ska vi utsätta dem på svensk arbetsmarknad som redan har den sämsta ställningen för den här typen av kon-

kurrens? Vi har aldrig lovat någon att komma hit och arbeta för undermålig lön. Vi har aldrig lovat någon att komma hit och bo i garage för att kunna arbeta. Det vill vi inte ha i Sverige, och det tänker vi se till att sätta stopp för.

Vi vill ha människor hit till vårt land som kan bidra till vår utveckling på samma villkor som vi – med samma löner som vi och med samma sociala trygghet som vi – och inte använda trygghetssystemet som ett sätt att komma förbi anständiga löner. Där sätter vi punkt.

Övergångsregler

Anf. 38 MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag tänker fortsätta på samma spår därför att jag tycker att det i den senaste debatten om övergångsregler har vädrats väldigt mycket fördomar. Statsministern och regeringen har gjort allt man kunnat för att bidra till det här.

Statsministerns tal om social turism är en anklagelse mot människor som inte ens har kommit hit men som ändå blir anklagade för att de ska leva på stöd och bidrag och snylta på våra system.

Mina samtal med representanter från de nya medlemsländerna pekar på hur besvikna och kränkta de är när statsministern uttrycker sig så här.

Senast i raden kommer fördomarna mot svenska företagare. Nu är de fifflare. De utnyttjar arbetskraft. Men hur skulle det kännas att bli anklagad för sådana saker? Vad regeringen och statsministern sprider är fördomar.

Jag skulle vilja fråga: Vad tänker statsministern göra för att återställa förtroendet hos de nya medlemsländerna? Och vad tänker statsministern göra för att återställa förtroendet hos svenska företagare som sliter och jobbar för att skapa tillväxt och utveckling i Sverige och som gör fantastiska saker för att statsministern också ska ha några pengar att fördela till den välfärd som vi så gärna vill ha i vårt land?

Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag noterar att Maud Olofsson aldrig tar ordet ”löntagare” i sin mun. Vad ska vi säga till de handelsanställda, till de hotell- och restauranganställda och till dem som jobbar inom lokalvården som har fått anständiga minimilöner tack vare kollektivavtalen? Vad ska vi säga till dem? Ska vi öppna upp för en underbudskonkurrens riktad mot de grupperna? Är det så vi vill ha Sverige? Nej! Vi vill ha ett Sverige som bygger på ordentliga kollektivavtal och bra villkor också för den som kommer ny till vårt land – inte ett B- eller C-lag på den svenska arbetsmarknaden.

Ska vi klara att konkurrera med andra länder om de riktigt svåra produkterna måste vi se till att vi hela tiden håller uppe det tryck som skapas av att vi har bra löner för de lägst avlönade på den svenska arbetsmarknaden. Det är ju det som utmanas av det som nu sker när man tror sig tala för något slags solidaritetsaspekt genom att släppa in människor i vårt land som ska få villkor som är långt mycket sämre än vad vi någonsin accepterat. Säg det någon gång, Maud Olofsson, för det är det som det handlar om, som vi ser det!

Anf. 40 MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Vi kan göra en motsvarande jämförelse med sjukförsäkringen. Vi vet att det finns människor i Sverige som fuskar inom socialförsäkringarna, men inte anklagar vi väl alla dem som i dag har sjukförsäkring för att vara fuskare. Vi använder inte den sortens begrepp. Det som gör mig så upprörd är när vi anklagar människor för något som de inte har gjort. Jag tror att vi själva skulle känna oss oerhört kränkta om vi som svenskar blev anklagade på samma sätt. Jag vill veta vad statsministern tänker göra för att återupprätta förtroendet hos de här nya medlemsländerna.

Sedan gäller det företagarna. Ja, om jag ska vara löntagare förutsätter det att det också finns företagare. Om vi anklagar alla Sveriges företagare för att vara fifflare går det åt skogen med den planering som vi har om att skapa tillväxt och arbete i vårt land. Det är just dessa fördomar som statsministern och regeringen sprider som är det allvarliga i den här situationen.

Jag vill ha bra anställningsvillkor, men det förutsätter också att det finns företagare som kan ha goda villkor.

Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag har inte anklagat någon för att fuska, utan jag bara lyssnar på vad som just nu sker och följer den utveckling som vi kan se. Lyssna på dem inom byggbranschen där man använder F-skattsedel i det sammanhanget. Lyssna på de rapporter som vi får från de näringar som är de areella – jordbruk och inte minst trädgård. Vi ser det ju.

Varför ska vi acceptera att det här blir en norm på svensk arbetsmarknad? Jag vill att de som kommer hit för att arbeta ska ha avtalsenliga löner. Vi ska se till att de får bra bostäder. Vi vill inte ha någon ny underklass, som arbetar på villkor som ingen av oss skulle kunna tänka sig, för våra barns del och för oss själva. Så är det ju.

Vi har, Maud Olofsson och andra som lyssnar på den här debatten, någonting väldigt viktigt att försvara – det trygghetssystem som har byggts upp för att se till att de sämst ställda i samhället är skyddade, inte bara vid ohälsa och vid den typen av händelser utan också på arbetsmarknaden.

Lagen om anställningsskydd

Anf. 42 LARS OHLY (v):

Herr talman! I det gamla Sverige var löntagarna maktlösa på jobbet och ofta i beroendeställning gentemot arbetsgivaren även utanför arbetsplatsen. Klassamhället genomsyrade varje vrå av en människas liv. För att bekämpa det bildades fackföreningar, som kämpar för regler och lagar som minskar arbetsgivarnas makt. Många demokratiska fri- och rättigheter har införts i strid med arbetsgivaren, den politiska högern och överheten. Utvecklingen av arbetsrätten är en viktig del av kampen för demokrati.

Men denna arbetsrätt ifrågasätts fortfarande. Nu senast ser vi det i det Stenbecksägda Korsnäs i Gävle. Sex anställda har sagts upp trots att de har arbetat i företaget mellan 14 och 32 år. Korsnäs agerande är utmanande. Lagen om anställningsskydd räcker tydligen inte till.

Vad avser statsministern att göra för att stärka och tydliggöra lagen om anställningsskydd?

Prot. 2003/04:85
18 mars

Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Korsnäs-fallet är fortfarande föremål för facklig förhandling och kan också vara föremål för process i arbetsrättslig domstol. Därför vill jag inte kommentera det enskilda fallet.

Däremot är arbetsrätten en grundbult. Det arbetsrättsliga lagstiftningsarbete som ligger närmast runt hörnet gäller förändring av medbestämmandelagen, som gör det möjligt för fackliga organisationer att kontrollera om man betalar avtalsenliga löner i företag där man inte heller har medlemmar. Det är kopplat till den diskussion som vi alldeles nyss hade. Där hoppas jag på Vänsterpartiets stöd för att på så sätt utveckla medbestämmandelagen.

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 44 LARS OHLY (v):

Herr talman! Problemet är att det inte bara är Korsnäs, utan det är ett flertal fall där löntagare har sagts upp trots långa anställningstider och i strid med de turordningsregler som finns enligt lagen. Varför gör arbetsgivare detta? Jo, därför att det är billigt att säga upp löntagare. Det är billigt att gå till Arbetsdomstolen och få en dom därför att Arbetsdomstolen inte kan döma om återanställning, utan man kan dömas till ganska så beskedliga skadestånd.

Det här gör att arbetsgivaren utnyttjar möjligheten att bli av med långtidssjukskrivna, deltidssjukskrivna eller för arbetsgivaren på annat sätt obehagliga människor. Det måste vi komma till rätta med.

Därför menar jag att statsministern också måste sätta ned foten och svara på frågan: Bör lagstiftningen förstärkas? Kan vi tillsammans se till att lagen om anställningsskydd blir den lag som den från början var menad att vara?

Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Av Korsnäs-fallet vill jag inte dra slutsatsen att vi ska ändra lagstiftningen. Vi får se var det slutar när man är färdig. Det är för tidigt att ha någon uppfattning om detta.

Arbetsrätten i Sverige är väl utvecklad, och den ska försvaras och utvecklas vidare. Det kanske inte är möjligt att svara på frågan, Lars Ohly, men det är intressant inför kommande debatter att notera att den fråga som fackföreningsrörelsen nu bedömer som den viktigaste av allt är att stärka MBL, som är en arbetsrättslig lagstiftning, för att skydda sig mot den typ som underbudskonkurrens som vi förut talade om. Vi behöver stöd från Vänsterpartiet här i kammaren för att få det att passera igenom. Det hoppas vi få.

Vallöften

Anf. 46 MIKAEL ODENBERG (m):

Herr talman! Jag tillhör dem som tycker att man ska döma statsministern inte efter vad han säger i talarstolen utan efter vad han gör. Det

gäller den fråga som Alf Svensson och Maud Olofsson tog upp, och det gäller också många andra frågor.

Vi har som bekant ett 4-procentsmål för den öppna arbetslösheten i Sverige. Vi har en arbetslöshet som ligger på i storleksordningen 6 %. Vi har ett budgetsaldomål som inte är uppnått. Vi har ett vallöfte om att bygga 120 000 nya lägenheter. Vi har en nybyggnation på krigstidsnivå. Vi har ett mål om 80 % sysselsatta. Sysselsättningen ligger på drygt 75 % och faller. Vi har löften om att halvera sjukskrivningar och halvera socialbidragsberoende som inte heller uppfyllts. Vi har ett enprocentsmål gällande BNP som inte uppfyllts. Vi har en regeringsförklaring där Göran Persson lovade att inom ett år halvera ungdomsarbetslösheten. Vi har den högsta ungdomsarbetslösheten på fem år.

Min fråga till statsministern är: Är det inte väldigt mycket snack och lite verkstad?

Anf. 47 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag bestrider det bestämt. Alla vallöften ska ses över mandatperioden. Vi är mitt i mandatperioden och har haft två väldigt dåliga år konjunkturmässigt. Nu kan vi se – det måste Mikael Odénberg också vara glad över – att konjunkturen vänder uppåt. Det blir lite lättare nu under andra halvan av mandatperioden, och det kan vi glädja oss åt båda två.

De vallöften som vi ställde ut har vi nog gott hopp om att kunna infria tillsammans med våra samarbetspartier. Det är uttryckt i ett 121-punktsprogram. Jag ser ingen anledning i dag att vara orolig för den valrörelse som vi har 2006. Det finns stor anledning att tro att vi kommer att klara detta.

Anf. 48 MIKAEL ODÉNBERG (m):

Herr talman! Det hade väl tytt på väldigt dåligt självförtroende om statsministern redan nu hade börjat oroa sig så till den grad över en valrörelse som ligger ett par år framåt i tiden.

Det är inte så att alla de här målen är satta i ett mandatperiodsperspektiv. Det mål som jag nämnde sist var det som avgavs i Göran Perssons regeringsdeklaration i kammaren i höstas, och det var att halvera ungdomsarbetslösheten på ett år. Vi fick i förra veckan förskräckande siffror på ungdomsarbetslösheten, som alltså är högre än vad den har varit någon gång sedan 1998.

Jag kom på ett annat mål, visserligen inte sanktionerat av riksdagen men ändå, och det är det mål som statsministern uttalade om att sitta som partiordförande och statsminister till 55 års ålder. Min fråga är i alla fall: Kan vi räkna med att få något mål levererat under året?

Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det målet är just levererat, så det har jag klarat. Det kanske blir ännu flera år, vem vet. Det är klarat med råge.

Nej, dåligt självförtroende är det inte. Ändå är det rätt märkligt att vi-karierande högerledaren använder tiden åt att vara bekymrad över om vi ska nå våra vallöften eller inte. Jag tror att vi gör det. Men vem trodde att man röstade på det man röstade på när Moderaterna nu presenterar sin politik? Hur ska de möta väljarna? Är det samma politik som förut, eller

är det någonting helt annat? Det ska jag inte fråga Odenberg om, men jag kan bara konstatera att när det gäller vår politik har vi anledning att känna självförtroende men också ödmjukhet, för politik är svårt, och vi behöver en internationell konjunkturuppgång. Och om alla goda krafter finns där, Mikael Odenberg, så tror jag nog att den kommer just nu. Vad glada vi är, eller hur?

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 50 MIKAEL ODENBERG (m):

Herr talman! Vi har gjort så att vi har använt riksdagens egna organ för att ta fram lite fakta som vi inte behöver ta fram när det gäller regeringens politik. Där levereras det skarpa rapporter från Riksgälden och andra håll – 68 miljarders upplåning i år, för att ta ett exempel.

Hela utgångspunkten för min fråga var inte att ventilera statsministerns självförtroende utan att fästa uppmärksamheten på det helt centrala, nämligen att man måste värdera Göran Persson inte efter vad han som en verbalt skicklig politiker säger utan efter vad han de facto utträttar. Min uppräknings har visat att det inte har blivit så mycket utträttat så här långt.

Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Inte var det väl så svårt att förstå innebörden av den moderata politiken att man var tvungen att anlita riksdagens utredningstjänst för att få det klarlagt. Det hade räckt att fråga statsministern eller någon ledamot här i kammaren så hade det kunnat beskrivas.

Nej, så är det nog. Vad jag förstod är vi väl tillbaka på ruta noll. Den moderate ordinarie ledaren sade ju ändock att det var samma politik som förut. Det känns tryggt att ni finns där ni brukar finnas.

För vår del finns vi där vi brukar finnas – kamp för full sysselsättning, kamp för rättvis fördelning och en modernisering av svensk samhällsorganisation. Det är konstruktivt.

Övergångsregler

Anf. 52 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Jag tänkte återgå till den ursprungliga problemformuleringen.

Jag tycker att det är en märklig resa som statsministern har gjort under den senaste tiden. Från att poängtera möjligheterna med en öppnare värld och få bort murar och hinder mellan länderna runt Östersjön har han gått över till att bara se problemen. Nyss var det tal om social turism. I dag säger han att det är företagarna som är problemet.

Jag vet att det finns de som utnyttjas i Sverige i dag. De finns de som inte har någon bra situation på arbetsmarknaden, och vi för en dialog med LO om förändringar. Men det förslag som statsministern och regeringen går fram med nu har ju inte alls med detta att göra. Det kommer inte att påverka någonting av det som händer på byggarbetsmarknaden, utan det skapar bara ytterligare problem och nya konflikter.

Vi säger till de nya medlemmarna i EU: Vi ser er som ett problem. Ni kommer att förstöra vårt välfärdssystem. Ni kommer hit och snyltar.

Frågan är: Ser inte statsministern att den attityd som Socialdemokraterna och han har intagit kommer att skapa ökade konflikter också i Sverige? Ni skapar en ökad främlingsfientlighet i stället för att minska den.

Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det jag är rädd för är att den problembeskrivning vi har givit är riktig. Om den är riktig och vi inte gör något får vi detta problem, Peter Eriksson. Det är det som är bekymret.

Vi kan ha fel. I så fall är det naturligtvis lätt ordnat under en mycket kort övergångsperiod. En sak vet vi: Om fem eller senast om sju år är det här en integrerad arbetsmarknad. Beslutet är fattat. Vi drev det hårdare än någon annan. Nu ska det implementeras, sättas i sjön, men under startperioden behöver vi ha den här typen av skyddsmekanism.

Möjligheterna finns där. De är enorma, och vi har mer än några andra tagit ansvar för detta och tänker fortsätta att göra det. Men vi ser problemen, och dem borde väl kanske också fler än vi orka se.

Anf. 54 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Ni drev linjen om ökad öppenhet. Men när ni står vid porten till en förändring som kan ge unga människor möjlighet att komma hit och arbeta, unga välutbildade människor som kan bidra till Sverige, då kommer det en ängslans politik.

I stället blir det en kamp om de mest intoleranta väljarna. Det är det som jag tycker har tagit över både hos Socialdemokraterna och tyvärr också hos en del andra partier här i riksdagen.

Det är mycket beklagligt att det har skett en vändning där statsministern tar strid för de mest intoleranta väljarna för att lyckas få över dem till Socialdemokraterna.

Anf. 55 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det sista är naturligtvis en grotesk beskrivning. Vad det handlar om är att vi säger: Välkomna, men kom hit och jobba för avtalsenliga löner. Vi ska också se till att det finns en bostad åt dig.

Vad är det för fel med detta? Har vi någon gång lovat någon att komma till Sverige och arbeta för usla löner och bo i garage? Det är inte vårt projekt. Det är väl ingen av oss som drömmer om det. Välutbildade unga människor och också andra som får ett jobb i Sverige är välkomna. Men de ska ha betalt på samma sätt som vi som finns här redan har.

Vi inser att om vi inte driver den linjen kommer de som redan finns här och som är lågavlönade att vara de som får ta stöten, och då växer främlingsfientligheten fram. Det är vad det handlar om, och det är därför som vi driver det här.

Vi bjuder på inget sätt med armbågen. Vi slår vakt om sammanhållning och solidaritet. Och vi kommer att få ett integrerat Europa. Det har vi drivit fram mera än några andra.

Anf. 56 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Det är Folkpartiets uppfattning – och med tanke på det som står i tidningarna i dag ska jag kanske tillägga att det är vår enhälliga uppfattning – att den som vill flytta till ett annat land inom EU ska kunna försörja sig. Det borde egentligen inte vara en övergångsregel som gäller några, utan en permanent regel som gäller alla.

Jag vill helt enkelt fråga statsministern dels om han delar den här uppfattningen, dels om han är redo att verka för den inom EU, till exempel vid toppmötet nästa helg.

Anf. 57 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Lars Leijonborg tar upp en central fråga. Det handlar egentligen om det som vi kallar direktiv 1408/71. 71 står för det år då kommissionen lade fram det här direktivet. I 33 år har vi hållit på att slita med detta som vid en uttolkning av domstolen har resulterat i att det räcker om man arbetar tio timmar för att man ska få ta del av de sociala förmåner som finns i ett medlemsland. Det är uppenbart orimligt. Ibland räcker det med tio timmar mot naturaersättning, vilket är ännu mer orimligt. Så kan vi ju inte ha det.

Vi bör försöka ändra direktiv 1408/71. Om det går på kommande toppmöte – vilket jag sätter ett stort frågetecken för – blir jag den gladaste i världen. Jag skulle naturligtvis vilja göra det. Men jag är lite mer realistisk än så. Jag tror att det tar lite längre tid. För att skydda oss under den tiden behöver vi ha en övergångsregel.

Anf. 58 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det är utmärkt att vi har en likartad problembeskrivning på den här punkten.

Direktivet har funnits länge. Det har skapat en hel del problem under tiden. Många av oss blev ju medvetna om det för svensk del framför allt när Berit Rolléns utredning kom häromåret.

Jag tycker att regeringen har gjort alldeles för lite under tiden. Jag tror inte heller att något underverk kan ske nästa helg. Men även en lång vandring börjar ju med ett första steg. Regeringen har hittills gjort för lite. Men är statsministern beredd att på toppmötet nästa helg börja jobba för att denna orimliga regel – eller, som han uttryckte det vid ett annat tillfälle, skamliga regel – ska ändras?

Anf. 59 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vi har naturligtvis redan börjat. Som i alla sammanhang inom EU sker det genom att man levererar ett *non-paper*, ett icke-papper, där man pekar på problemet och föreslår hur det kanske kan lösas. Det är klart att vi har gjort det.

Om det ska vara möjligt att genomföra detta på ett toppmöte krävs det enhällighet, som ju alla förstår. Eftersom det är kommissionens förslag som ska förändras krävs det ett enhälligt europeiskt råd. Det betyder i sin tur att alla 25 nuvarande medlemsländer ska rösta för denna ändring. Efter den debatt som har varit tror jag inte att det är så lätt för de tio nya

medlemsländerna att göra det. Jag sätter ett litet frågetecken för den saken.

Men vi försöker och vi kämpar. Jag tycker att det känns bra med den konstruktiva attityd som Lars Leijonborg och Folkpartiet intar i denna fråga.

Ett trovärdigt och kraftfullt FN

Anf. 60 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Herr talman! Efter det hemska terrordådet i Madrid den 11 mars är jag mer övertygad än någonsin om att FN behövs. Världen behöver ett starkt och demokratiskt FN.

Att bekämpa terrorismen är allas angelägenhet. Lika viktigt är att bekämpa terrorismens orsaker.

Det som har hänt är att USA tillsammans med enskilda stater har tagit sig friheten att skapa en ny världsordning – eller rättare sagt oordning.

Min fråga till statsministern är: Hur kan Sverige påverka arbetet för en säkrare värld och återupprätta FN, ett FN som är trovärdigt och kraftfullt så att människor kan känna att frihet, mänskliga rättigheter och värdighet gäller alla?

Anf. 61 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Mariam Sherifay tar upp en oerhört stor och viktig fråga och för Sverige en kär fråga: Hur ska vi stärka FN?

Det är uppenbart att vi i dag har ett FN som inte fungerar i den meningen att det inte upplevs som representativt för hela världen. FN avspeglar andra världskrigets krigsslut och de styrkeförhållanden som rådde då. Det är klart att länder som Indien, Brasilien, afrikanska stora stater och andra länder söker en permanent plats i FN:s säkerhetsråd.

Men det är inte bara de storas rätt det handlar om, utan det handlar också om vår och riktigt små staters rätt. Det är ytterst fråga om demokrati på internationell nivå. Var och en har rätt, stor eller liten, stark eller svag. I det arbetet är vi djupt engagerade, drivande, påhittiga och bygger allianser.

Jag har nyligen pratat om de här sakerna med Indiens, Japans och Mongoliets premiärministrar, så vitt skilda stater, men vi har samma rätt och vi har samma intresse. Den världsordning vi nu har måste reformeras, annars är jag dystur inför framtiden.

Stopp för antisemitisk TV-kanal

Anf. 62 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Varje dag pumpas grov antisemitisk propaganda in i Sverige. Jag tänker på Hizbullahs TV-kanal Al-Manar som ses av tusentals muslimer i vårt land. I denna kanal beskrivs judarna som ett bestialiskt folk som till exempel slaktar kristna pojkar och gör påskbröd av dem. Judarna beskrivs som skyldiga till alla världens katastrofer. Denna propaganda kan bara mäta sig med nazisternas.

Den australiensiska regeringen har nyligen, med stöd av sin lagstiftning om hets mot folkgrupp, stoppat kabel-TV-företagen och satelliten som sänder Al-Manar över Australien.

Min fråga till statsministern är: Är det inte hög tid att regeringen följer Australiens exempel och stoppar denna vidriga hetspropaganda?

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 63 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det som Mikael Oscarsson tar upp är tyvärr någonting som vi har sett återkomma i historien, antisemitismen och dess vidriga uttryck.

Jag kan inte svara på frågan med dess detaljerade formulering, för jag kan inte tillräckligt mycket om hur kanalen produceras och varifrån den sänds. Men skulle det vara en kanal som produceras och sänds i Sverige finns det naturligtvis någon som är ansvarig utgivare. Om det är som Oscarsson säger i sin fråga, att man använder den här typen av exempel, måste jag säga att det liknar väldigt mycket det som vi i Sverige betraktar som straffbart. Det finns myndigheter som ska se till sådant, och jag förutsätter att de följer den här typen av verksamhet.

Jag kan förstå om den australiensiska regeringen har vidtagit mått och steg, och jag är inte främmande för att göra samma sak i Sverige om vi har instrument för det och kan använda dem.

Sveriges bidrag till FN:s fredsbevarande styrka

Anf. 64 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga mot bakgrund av de oroligheter som vi nu ser sprida sig över hela Kosovo med flera dödsoffer. I rapporterna talar man om blodbad, och svensk militär talar om en krigsliknande situation. Det finns en risk för att det här sprider sig utanför Kosovo till övriga Balkan. Läget är mycket allvarligt.

Jag var själv nere i Kosovo några månader efter kriget, och jag var därnere igen för tre veckor sedan och kunde då konstatera att under de här åren har FN misslyckats med att skapa en försoningsprocess och att skapa en politisk lösning för Kosovos framtida status. Det innebär att den latenta spänning som finns kan göra att det exploderar när som helst likt det har gjort nu.

Mot den bakgrunden vill jag fråga statsministern om inte det svenska beslutet att minska Sveriges bidrag till FN:s fredsbevarande styrka – vi har haft 900 personer därnere, vi har 500 nu och antalet ska minska till 350 – har varit ett förhastat beslut. Är statsministern och regeringen beredda att ompröva beslutet mot bakgrund av vad som nu sker?

Anf. 65 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag delar Lars Ångströms beskrivning av situationen. Vi har från världssamfundets sida misslyckats med att åstadkomma en ordning som har gjort det möjligt att helt och fullt dra tillbaka den trupp som vi har där. Harri Holkeri representerar FN på plats. Han gör ett utomordentligt arbete, men det har inte räckt. Vi har 19 000 soldater i Kosovo. Av dem bidrar Sverige med drygt 500. Det har uppenbarligen heller inte skapat lugn och ordning.

Den situation som råder på marknaden, som vi brukar säga i sådana här sammanhang – alltså den situation som är i städer, i byar och på landsbygden – vid det tillfälle då vi ska dra oss tillbaka får bli avgörande för det ställningstagande vi gör. Vi drar inte ned på våra insatser därför att vi inte vill ta ett internationellt ansvar. Vi gör det därför att vi går in på andra ställen i stället. Och någon gång måste man också sätta tryck på den process som finns i Serbien/Kosovo så att de får en utveckling som präglas av lugn och ro, demokrati och trygghet för vanliga människor.

Transportbidrag

Anf. 66 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Vi har någonting som kallas transportbidrag. Det är tänkt att kunna kompensera för kostnadsnackdelar utifrån geografi, men också att stimulera till ökad vidareförädling. Efter det att regeringen accepterat kommissionens föreslagna åtgärder har vi fått en situation där exempelvis omålade lastbilshytter berättigar till transportbidrag medan färdigmålade inte berättigar till transportbidrag.

Min lätt ödmjuka fråga blir: Kan regeringen tänka sig att ta upp en diskussion med kommissionen i syfte att möjliggöra ett transportbidrag som faktiskt gynnar vidareförädling?

Anf. 67 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Om det är röda hytter så gör vi det.

Det är klart att det här är en allvarlig fråga och visar på den typ av problem man hamnar i när man ska ha en marknad som är öppen och konkurrensutsatt och dessutom ska ha olika typer av bidragssystem som kompenserar för lägesnackdelar. Då blir det så här ibland. Jag har ingen som helst lust att försvara den här ordningen, verkligen inte, därför att den bär inte logikens kännetecken. Vi talar naturligtvis med kommissionen om detta. Om vi sedan kommer att komma fram återstår att se. Men jag kan försäkra att vi inte har något som helst emot att vi skulle kunna transportera också målade hytter, kanske också en och annan blå och grön om det finns någon som vill ha en sådan.

Konkurrensvillkor för svenskt jordbruk

Anf. 68 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Jag har en fråga som gäller konkurrensvillkor för svenskt jordbruk. Framtiden för svenskt jordbruk är väldigt oviss. Dels har vi en förändring av EU:s jordbrukspolitik, dels har vi dieselskatt och andra skatter som gör att svenska bönder har svårt att konkurrera och över huvud taget få lönsamhet i sin produktion.

Regeringen har vid upprepade tillfällen lovat att sänka dieselskatten för jord- och skogsbruk – löften som svikits ett efter ett. Nu senast uppfattade jag att Bosse Ringholm vid regeringens sammanträde på Harpsund lovade de bönder som demonstrerade där att dieselskatten för jord- och skogsbruk skulle sänkas från den 1 januari 2005.

Min fråga till statsministern är: Varför ska vi tro på löftet den här gången när alla tidigare löften om sänkt dieselskatt för jord- och skogsbruk har svikits?

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 69 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det var en mycket bra demonstration med kunniga yrkesmän – för de var män allihop – i egna traktorer som ville ha billigare diesel. Det kan jag förstå att de vill ha av det enkla skälet att där har svenskt jordbruk en konkurrensnackdel.

Hur mycket billigare ska den vara? Det är vi säkert inte helt överens om, därför att där finns hela skalan från det som kostar upp till 1 600 miljoner att genomföra ned till det som kostar en tiondel, 160 miljoner, att genomföra. På vilken nivå vi lägger oss där avgörs av budgetläget och i de förhandlingar som vi ska ha med våra samarbetspartier, som ju inte alla gånger tycker att sänkt dieselskatt är det mest motiverade att satsa på.

Vi för de här samtalen. Vi förstår jordbrukets situation. Jag kan också säga att jag en gång har lovat detta, och jag förstår behovet. Om sedan jordbrukarna så småningom blir överens med mig om att det är rätt nivå, om vi hittar en lösning här i riksdagen som vi kommer att landa på och hittar en finansiering, återstår att se.

Alkoholpolitiken

Anf. 70 GABRIEL ROMANUS (fp):

Herr talman! Många av oss gläds åt statsministerns starka engagemang i svensk alkoholpolitik. Vi vet också att det kan röra sig dokument i processen inom EU-maskineriet som innehåller en del dolda hot mot svensk alkoholpolitik. En del är förvisso mindre dolda.

Vad vi nu hör är att EU:s tjänstedirektiv kan utmana både svensk alkoholpolitik och även en del andra delar. Aftonbladet hade en mer generell kritisk kommentar häromdagen. Samtidigt sägs det att ministerrådet nu har ställt sig bakom detta tjänstedirektiv.

Jag skulle vilja fråga statsministern dels om regeringen är medveten om de risker som finns och som har pekats på i tjänstedirektivet, dels om regeringen har tillräckligt hög beredskap för att stoppa direktivet innan det går igenom och se till att vi inte bakvägen hotas för sådant som vi egentligen många gånger har sagt att vi vill bevara.

Anf. 71 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Gabriel Romanus pekar på en fråga som nog är större än vad vi här i kammaren hittills har registrerat. Vi har i dag på allmänberedningen gått igenom frågan och etablerat en statsrådsgrupp som går horisontellt i Regeringskansliet. Det är flera departement som är berörda. Detta gäller inte bara alkoholpolitiken. Det kan handla om Apoteksbolaget, Svensk Bilprovning, Svenska Spel, våra vatten- och avloppssystem, kollektivavtalen och kan också handla om vård, skola och omsorg. Det handlar om att allt ska konkurrensutsättas och betraktas som någonting som finns på en marknad.

Det finns de som tycker så i Europaunionen. De kallas i regel nyliberaler. Ibland får de ett genomslag i ett och annat dokument som presteras i kommissionen. Det innebär inte att det så småningom blir resultatet.

Vi ska göra vad vi kan för att stoppa detta. Vi ska också se till att det sprids en kunskap om att det är en vidare fråga än enbart alkoholpolitiken, även om den är stor nog i sig att engagera hela denna kammare i ett uppror mot att vi ska betrakta detta som en tjänst eller vara som man kan handla med hur som helst i samma utsträckning som man exempelvis säljer korv. Det kan man inte.

Läkemedelsförskrivningen

Anf. 72 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Läkemedel räddar liv, men samtidigt finns det läkemedelsmissbruk. Det finns också patienter som tar olika läkemedel i olika kombinationer som kan vara direkt livsfarliga. Som patient har man svårt att hålla reda på detta. Det finns en möjlighet att komma till rätta med detta, och det är att den läkare som skriver ut medicinen ska få kännedom om annan medicin som skrivits ut till patienten. Det här skulle vara ett sätt för läkaren att kunna slå larm när man ser att det finns ett missbruk och när man ser att det finns olika mediciner som inte passar ihop. Jag tror att detta är överkomligt ur integritetssynpunkt. Man kan ha väldigt klara regler där det bara är den behandlande läkaren som får tillgång till denna information.

Jag skulle vilja fråga om regeringen kan tänka sig något sådant för att komma till rätta med missbruket och de felaktiga kombinationerna.

Anf. 73 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Hillevi Larssons fråga rör upprättandet av någon form av register över förskrivna läkemedel som är tillgängligt för den som skriver ut ett nytt läkemedel. Det här har beskrivits som ett integritetskränkande uppslag. Det kan vara så, men om det ligger i den ena vågskålen så ligger det en lång rad andra faktorer som väger tyngre i den andra vågskålen.

Vi arbetar med detta i regeringen. Vi vill gå i den riktning som Hillevi Larsson beskriver. Det är socialministerns ansvar. Det är inte bara en fråga om det som Hillevi Larsson tar upp, utan det kan också handla om sådana prosaiska saker som att vi också kan spara en och annan skattekrona genom att agera på ett klokare sätt.

Resurser till rättsväsendet

Anf. 74 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Jag kommer ihåg att Bernhard Tarschys en gång avslutade en föreläsning i Sveriges Radio med att säga att detta är min mening, och jag delar den.

Det kanske jag kan säga om åtskilligt av det jag har sagt här.

Jag hade å andra sidan en gymnasielärare som ofta pekade ut oss elever och sade: Upp stiga orden, tanken stilla står. Allt utan mening aldrig himlen når.

Det har väl också karakteriserat en del av det jag, och kanske någon annan också, har uttryckt.

Men, herr talman, här har jag faktiskt en mycket konkret fråga till statsministern. I dag kunde man i en av morgontidningarna läsa att polisänmälningarna om misstänka fall av barnmisshandel ökat med 100 % i Malmö på fem år. På dessa fem år har 50 polisstationer i landet lagts ned. Då erinrar jag mig vad statsministern sade här i partiledardebatten, den senaste jag hade nöjet att vara med i, den 21 januari. Han sade att resurser i mångmiljardklassen ska föras över till kampen mot det inre hotet. Det gäller rättsväsendet, polisen, åklagare och kriminalvård.

Sedan blev det 3 miljarder. Efter det har den nye överbefälhavaren talat om svarta hål på 6 miljarder. Det låter väldigt dystert. En del tror att dessa 3 miljarder kommer till hösten. När tror statsministern att de här miljarderna kan överföras till dessa utomordentligt viktiga områden?

Anf. 75 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vi har i regeringen tillsatt en arbetsgrupp med representanter för Socialdepartementet, Justitiedepartementet och Finansdepartementet. Den har i uppgift att visa hur man kan fasa in insatser mot social otrygghet och ordningsproblem under en tid av tre år med start från den 1 januari 2005. Ambitionen är att det ska hamna på tremiljardernivån i slutfasen av programmet. Det är naturligtvis inte gjort från dag ett. Det här är en svår omställning. Att dra ned försvarsanläggningar, kommer riksdagen snart att märka, är någonting som mobiliserar nya motkrafter, inte minst av regionalpolitisk karaktär. Vi gjorde det förra gången med hjälp av Centerpartiet. Det tillförde vi sjukvården. Vi ska göra det den här gången, och det ska vi tillföra den inre tryggheten när nu det yttre hotet viker.

Anf. 76 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Anf. 77 TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund slut. Det var Alf Svenssons sista frågestund här i kammaren.
(Applåder)

8 § (forts. från 6 §) Konsumentfrågor (forts. LU8)

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Statsministerns
frågestund*

Konsumentfrågor

Anf. 78 LILIAN VIRGIN (s):

Herr talman! I lagutskottets betänkande behandlas vår motion om resegarantier. Det är en motion som Christer Engelhardt och jag har skrivit eftersom vi anser att resegarantilagen inte är konkurrensneutral.

Lagen om resegarantier, som ändrades från den 1 januari 2003, har tolkats på så sätt att båtresor med färjetrafik till och från Gotland omfattas av resegaranti om resan till exempel bokas vid samma tillfälle som en

stuga. Det innebär att den av staten garanterade bastrofiken med färja till och från Gotland ligger med i bedömningen av om säkerhet ska ställas för både resa och logi. Den färjetrafik som staten garanterar ser vi som vår väg.

Det blir alltså en skillnad om man jämför med bokningsföretag på Öland. De har en byggd bro, och resan kan göras med bil hela vägen fram till stugan. Då betraktas det inte som paketliknande resa, och det behövs inga garantier.

De som vill hyra en stuga på Gotland reser kanske också med bil lång väg på fastlandet, men en del av resan görs med färjan, och då får bokningsföretaget ställa garantier för både resan och stugan.

Herr talman! Vi tycker att det här är orättvist. Hade vi varit förutseende och uppmärksammat konsekvenserna innan lagen togs hade kanske lagen utformats på ett annat sätt.

Lagutskottet har visat förståelse för problemet och säger att det inte kan uteslutas att lagändringarna kan ha fått icke avsedda effekter i konkurrenshänseende. Utskottet säger också att det är angeläget att regeringen noga följer utvecklingen och att frågan ges hög prioritet i det kommande utvärderingsarbetet.

Jag vill understryka behovet av en ändring. Helst hade vi sett en lagändring eller ett förtydligande av att färjetrafiken, alltså vägen mellan Gotland och fastlandet, inte ska räknas när man bedömer vad som är paketliknande resor. Ett annat alternativ skulle kunna vara ett förtydligande av de särskilda skäl som krävs för att efterge kravet på säkerhet.

Herr talman! Nu vet jag att majoriteten i lagutskottet väl känner till problemen, och den skrivning som utskottet gör tolkar jag positivt. Jag hoppas bara att regeringen ger frågan högsta prioritet, som lagutskottet föreslår.

Det finns ytterligare ett skäl till att regeringen gör en utvärdering av lagen. Kammarkollegiet, som handlägger ärenden om resegarantier, har i sin årsredovisning för förra året, 2003, angett: "Syftet med ändringen i resegarantilagen är att stärka konsumentskyddet. Kollegiet gör den bedömningen att intentionerna inte kan infrias med den utformning lagändringen fått." Här finns således ytterligare ett skäl att se över lagen, även om Kammarkollegiets synpunkter avser lagen i stort. Jag kommer att följa vad som händer och bevaka att det sker en utvärdering och att frågan om effekterna i konkurrenshänseende av regeringen ges hög prioritet.

Anf. 79 NICLAS LINDBERG (s):

Herr talman! Jag hade inte tänkt ta till orda i den här debatten egentligen, men jag blev så engagerad.

Olika debattörer har försökt utmåla oss socialdemokrater som totalt ointresserade av att öka människors möjligheter att hävda sin rätt till offentlig service av hög kvalitet. På sätt och vis faller det försöket på sin egen orimlighet. Varför skulle vi vara emot det? Vi är ju ett av de partier som är mest för just den offentliga sektorn och den gemensamma servicen. Den service som den offentliga sektorn tillhandahåller ska vara av hög kvalitet. Den ska ges till var och en efter behov och finansieras gemensamt av var och en efter förmåga. Att man blir illa bemött eller inte

får den service man har rätt till är oacceptabelt. Här har den offentliga sektorn all anledning att förbättra sig.

Så – nu var det sagt, och det borde inte råda något tvivel om var Socialdemokraterna står i frågan.

Däremot vet vi alla att Moderaterna har som strategi att bli lite mjukare och mysigare och att man håller på att paketera om sin politik i den riktningen. Det som spökar i den här frågan är som vanligt privatiserings- iver och avregleringslusten, men man vet att det medborgerliga stödet för det är svagt. Därför försöker man nu gå bakvägen och likställa privat och offentligt genom konsumenttjänstlagen för att ytterligare sudda ut gränserna. Det här är anledningen till att jag som socialdemokrat är så emot just det.

Henrik von Sydow säger att vi socialdemokrater har ideologiska skygglappar. Jag förstår inte vad han pratar om. Inom landstingen har vi inrättat patientnämnder som tar till vara sjukvårdsbrukarnas klagomål och synpunkter.

I det socialdemokratiskt styrda Haninge söder om Stockholm, där jag bor, har jag fått förmånen att vara ordförande i en fullmäktigeberedning som har till uppgift att ta fram kvalitetsgarantier för den offentliga sektorn och att ta fram en systematisk klagomålshantering.

Att försöka fixa en lagstiftning som likställer korvkiosken eller bilverkstaden med akutvårdsmottagningen eller dagmamman är inte vägen att gå. Vill man skärpa kraven på till exempel kommunerna att förbättra brukarnas position är det rimligare att man försöker ändra kommunallagen, barnomsorgslagen, skollagen, socialtjänstlagen, plan- och bygglagen och bibliotekslagen. Då skulle man slå vakt om den offentliga sektorn med hög kvalitet och ett starkt brukarinflytande – om man inte egentligen är emot den offentliga sektorn så klart. Då tar man vägen via konsumenttjänstlagen.

Anf. 80 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Herr talman! Jag är glad att Niclas Lindberg tog ett extra inlägg och förtydligade Socialdemokraternas argument i den här debatten, som var intressant på flera sätt tidigare, tycker jag.

Låt oss göra klart en sak först, Niclas. Det är så att över hälften av alla varor och tjänster, den sammanlagda BNP:n i det här landet, produceras av den offentliga sektorn – alltså över hälften av alla varor och tjänster som produceras totalt. Mot den bakgrunden tycker jag att det är särskilt viktigt att vi kan ha samma principer och samma hårda och tuffa krav som vi ställer på alla andra varor och tjänster i det privata näringslivet och att den enskilde medborgaren eller konsumenten ska kunna rikta de kraven också mot den offentliga Sverige. Det är en väldig skillnad mot de åtgärder som du, Niclas Lindberg, pekar på att det politiska systemet har vidtagit, om man jämför det med den enskilda människans civilrättsliga rättssäkerhet och hennes möjlighet att pröva detta.

Man ska alltså kunna göra sin rätt civilrättsligt gällande med stöd av de konsumenträttsliga lagar som är tillämpliga i alla andra sammanhang. Det borde inte vara så svårt, inte heller för en socialdemokrat, utifrån ett konkurrensneutralt perspektiv. Rättvisa spelregler ska gälla.

Du tillskriver mig en del åsikter. Som jag sade tidigare: Att vården, skolan och omsorgen finansieras gemensamt – som den ska och bör – är

inte ett motiv för att den enskilde medborgarens eller konsumentens rättigheter ska vara mindre – tvärtom: De ska vara större.

Anf. 81 NICLAS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Den som hörde mitt anförande borde inte över huvud taget vara tveksam om att jag är för höga krav på kvaliteten i den offentliga omsorgen eller servicen.

Henrik von Sydow talar om att man som medborgare ska ha civilrättsliga möjligheter. Barnomsorg, sjukvård, socialtjänst och plan- och bygglagsservice är inte någonting som man får på civilrättslig grund. Man får detta genom lagstiftning från Sveriges riksdag, och då går det inte att jämföra det med de tjänster man går ut och köper på stan och försöka få rätt via konsumenttjänstlagen.

Anf. 82 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Herr talman! Hemhjälp, färdtjänst, barnomsorg – det är exempel på de tjänster som det offentliga i mycket stor utsträckning tillhandahåller. Det är fullständigt centrala tjänster för de allra flesta människor i vårt samhälle. Att särbehandla dem, att särbehandla innehållet i dem och att låta den enskilda människans skydd som konsument eller medborgare vara sämre än det är gentemot taxiresor eller privata företag som utför den här sortens tjänster blir faktiskt inte rimligt. Det blir inte det skyddsbehov som vi i alla andra sammanhang pratar om att den enskilde konsumenten ska ha.

Jag tycker fortfarande att det är en märklig form av protektionism som kommer fram i diskussionen. Det låter som om den offentliga sektorn inte bara är alla goda gåvors givare, utan det kan heller inte vara något fel på de varor och tjänster som finns där.

Återigen: Blicka utanför Helgeandsholmen! Läs insändarsidorna i tidningarna! Läs nyhetsreportagen på nyhetsplats! Då hittar du en helt annan verklighet som beskriver just människors vanmakt som medborgare gentemot det offentliga Sverige. Det vi här inne har pratat om är att börja bryta den vanmakten genom att se över om de principer som kommer till uttryck i konsumentköplagen, konsumenttjänstlagen och produktsäkerhetslagen också kan göras tillämpliga gentemot det offentliga. Det borde inte vara en orimlig tanke för en modern socialdemokrat.

Anf. 83 NICLAS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag kan försäkra Henrik von Sydow om att jag befinner mig i verkligheten varenda dag, kanske till och med oftare än vad Henrik själv gör. Jag åker hem till min söderkommun i Stockholm vareviga dag. Jag är också ordförande i fullmäktigeberedningen, som jag sade. Vi är väl medvetna om alla de synpunkter som finns.

Därför försöker vi nu formulera garantier för hur bemötandet ska vara på förskolan när man kommer dit på morgonen och eftermiddagen och vilken service man ska få inom äldreomsorgen och hemtjänsten. Jag har inga annorlunda åsikter om att det ska vara höga krav på den service som den offentliga sektorn tillhandahåller. Men det ska inte ske genom att man likställer bilverkstaden och korvkiosken med akutvårdsmottagningen och dagmamman. Det är inte vägen att gå.

Återkom gärna med förslag om hur vi kan skärpa kraven i kommunallagen och de andra speciallagstiftningarna. Då kan vi diskutera saken.

Prot. 2003/04:85
18 mars

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

9 § Åtgärder mot så kallat fakturaskojeri och modemkapning

*Åtgärder mot så kallat
fakturaskojeri och
modemkapning*

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2003/04:LU13
Åtgärder mot s.k. fakturaskojeri och modemkapning.

Anf. 84 RAIMO PÄRSSINEN (s):

Herr talman! Lagutskottet ska nu debattera åtgärder om så kallat fakturaskojeri och modemkapning. I vårt betänkande LU13 behandlas 11 motioner från den allmänna motionstiden.

Fakturaskojeri är precis vad det låter som. Det är falska fakturor, inbetalningsavier eller liknande på produkter eller tjänster som uttryckligen inte har beställts av mottagaren. På så vis försöker man lura mottagaren att betala för en vara eller tjänst som varken blivit levererad eller blivit utförd. Det är ett problem för näringslivet. Under senare tid har även enskilda personer och föreningar drabbats. Organisationen Svensk Handel uppskattar omfattningen av fakturaskojeriet till så mycket som 1,6 miljarder årligen.

Herr talman! Modemkapning innebär att det laddas ned ett uppringningsprogram, en så kallad dialer, i en dator utan att användaren är medveten om det. Det kan ske på olika sätt, till exempel via e-postmeddelanden, fildelningsprogram eller när man är ute och surfar på Internet. Dialern styr om modemmet så att ett annat än det ordinarie telefonnumret rings. Det kan vara ett betalnummer som har en högre minuttaxa än vanliga nummer. Sedan fakturerar man abonnenten.

Konsumentverket och Allmänna reklamationsnämnden har under relativt kort tid tagit emot vardera över tusen skriftliga anmälningar respektive ärenden med yrkanden om återbetalning och betalningsbefrielse från krav på betalning från uppkopplingar till Internet och betaltjänster. Det är detta som behandlas i betänkandet.

Anf. 85 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! I veckotidningen Kalle Anka & Co, för er som är bekanta med den, utspelas stundtals vådliga äventyr. Joakim von Anka tvingas överlåta hela sitt kassavalv till Björnligan bara därför att han inte har läst det finstilt i kontraktet. Det är ungefär den kriminella idé som numera i verkligheten långt från fablernas värld blir alltmer utbredd och alltmer satt i system i Sverige.

Under 1990-talet och framför allt under de senaste åren har företagsskojerierna ökat i omfattning mycket snabbt. Det är i verkligheten och långt från serietidningar och fiktion. Det rör sig om en organiserad ekonomisk brottslighet. Precis som vi hörde här tidigare har Svensk Handel

uppskattat att falska fakturor årligen kostar handeln och andra företag 1,6 miljarder kronor. Det är upprörande av flera skäl.

Först och främst är det oanständigt att ett litet gäng organiserade kriminella år efter år systematiskt kan berika sig på hederligt folks bekostnad. Det är inte sällan ekonomiskt hårt trängda småföretagare och alla deras kunder som i slutändan får betala notan för fakturabedrägerierna.

Bakom verksamheten ligger den cyniska kalkylen att det alltid finns en liten procentandel mottagare som är tillräckligt godtrogna eller slarviga för att projektet ska bli lönsamt om man bara gör ett tillräckligt stort utskick. Som exempel redovisar Svensk Handel i sin rapport *Brott och bedrägerier mot handeln* hur ett företag gick ut med ett utskick på över 600 000 exemplar. Detta kostade mycket i porto förvisso. Men det blev en bra affär. Trots att bara 0,2 % av företagen svarade på utskicket så inbringade detta enligt Svensk Handels bedömning i storleksordningen 6 miljoner kronor i ganska lättförtjänta pengar.

Samtidigt som fenomenet har blivit vanligare har Svenskt Näringsliv, Svensk Handel och andra branschorganisationer skärpt sin vaksamhet. Olika varningslistor för oseriösa bluffföretag publiceras numera regelmässigt på Internet. Också skrivelser i media har bidragit till att öka företagarnas vaksamhet. Men detta kan inte rättssamhället lita till.

Följaktligen har effekten blivit den att bedragarna har flyttat sitt fokus. Den senaste måltavlan är ekonomiska föreningar, inte minst bostadsrättsföreningar. Här är det återigen så att de stora bostadsrättsorganisationerna kanske inte drabbas nämnvärt. De lägger in och spärrar bedragarnas kontonummer i sina betalningsregister. Men övriga bostadsrättsföreningar motsvarar en fakturaskojares alla kravspecifikationer.

Oftast är det en lekman, en ambitiös men ovan bostadsrättshavare, som låtit sig väljas till kassör för bostadsrättsföreningen som på fritiden en sen söndagskväll lägger sista handen vid föreningens olika räkningar. Sannolikheten för att en blufffaktura som ser ut som en vanlig elräkning ska slinka igenom är onekligen ganska stor.

Herr talman! Dagens situation är oacceptabel. Nu klagar organisationer och myndigheter med rätta i kapp. Svenskt Näringsliv, Svensk Handel, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Patent- och registreringsverket, polismyndigheterna, Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden, Marknadsdomstolen, kreditupplysningsföretag, Posten och bankerna förfasar sig över sakernas tillstånd.

Här måste nu politiken spela en roll som på allvar gör avtryck i verkligheten och stoppar fakturabedrägerierna. Detta går inte att åstadkomma med enkla medel eller snabba drag. Man kan inte gärna lagstifta mot möjligheten att ge erbjudanden till presumtiva kunder. Inte heller är det lätt att med lagstiftning hindra att dessa erbjudanden utformas så att de kan missförstås.

Man kan inte förbjuda företag att hålla sig med en viss logotyp. Man kan inte rimligen lagstifta mot oförmånliga avtal. Det är en grannliga uppgift att via lagstiftning försöka stoppa fakturaskojeriet. Men inte desto mindre måste de möjligheterna prövas. Det ansvaret ankommer ytterst på regeringen.

Det man kan överväga är att införa begränsningar för antalet tillåtna konkurser i syfte att bemästra problematiken med så kallade målvakter. Marknadsföringslagen kan sannolikt förtydligas i syfte att sätta stopp för

bedrägliga massutskick. En översyn av lagstiftningen bör därför kompletteras med effektivare åtgärder inom ramen för nu gällande lagstiftning. Det är viktigt.

Det bör till exempel vara möjligt att införa snabbare och mer effektiva rutiner vid Patent- och registreringsverket när det gäller registreringsändringar, kontroll av så kallade målvakter, likvidation av bolag som saknar revisor, kontroll av aktiekapitalets storlek och så vidare. Därtill kan polismyndigheterna förändra sin attityd så att mångmiljonsvindlerier inte längre betraktas som företeelser i marginalen.

Det vi kan göra nu här i dag är att skicka signalen om ett kraftigt ökat samarbete mellan olika myndigheter och de andra berörda aktörerna. Därför föreslår vi att regeringen skyndsamt tillsätter en handlingsinriktad ekobrottskommission mot fakturabedrägerierna.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Moderaternas reservation nr 1 i betänkandet.

Anf. 86 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Vi har alla sett reportage och hört talas om de här horribla fallen. Det kan vara barn som har varit ute på nätet utan föräldrarnas kännedom, och sedan får föräldrarna räkningar i 10 000-kronorsklassen. Det kan vara över 50 000 kr. Detta är modemkapning; det som vi har fått veta tidigare vad det handlar om. Utvecklingen är katastrofal. Den har gått snabbt framåt under de senaste åren i takt med den tekniska utvecklingen.

Likadant är det när det gäller fakturaskojeri. Precis som har sagts tidigare så var det förr mest företag som drabbades, men nu är det enskilda personer och organisationer. Det finns all anledning att vidta kraftfulla åtgärder nu.

Samtidigt kan man konstatera att det redan finns lagar och regler på de här områdena. När det gäller fakturaskojeri finns det regler om att man kan få vite till exempel om man skickar saker till folk som de inte uttryckligen har beställt. Man kan åtalas för bedrägeri i dessa fall. När det gäller modemkapning finns det möjlighet att få vissa typer av nummer spärrade och även att få en spärr i räkningen. Man kan alltså anmäla till sin telefonoperatör att om räkningen överstiger en viss summa så ska operatören slå larm. Problemet med reglerna är att det inte är så många som känner till dem. Det läggs ett stort ansvar på den enskilde för att ordna detta.

Etiska Rådet för Betalteletjänster finns också. Rådet ger information, och säger att konsumenten ska erhålla viss information innan modemuppkoppling sker. Uppenbarligen är så inte fallet; annars hade vi inte haft alla dessa fall.

Vi är ovanligt eniga i utskottet. Det finns många bra motionsyrkanden, och en stor kreativitet i förslagen. Det gäller till exempel att granska hur inkassoverksamheten går till. Ytterst blir det ju så att när kronofogden kommer in och lämnar en räkning vågar folk inte annat än att betala av rädsla för betalningsanmärkning. Men om kronofogden också fick ett ansvar för att kolla vilka näringsidkare det är som kommer med betalningskraven och se efter om det är oseriösa sådana skulle man kunna lösa en del problem på det sättet. Det finns också förslag om att skärpa straffen för den här typen av brottslighet.

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Åtgärder mot så kallat
fakturaskojeri och
modemkapning*

Förslagen är otaliga, och vi tycker att alla är bra med ett enda undantag. Vi vill att arbetet ska fortsätta att bedrivas med dessa förslag i beaktande. Det enda förslag som vi är lite tveksamma till gäller konkurskarrantän, det vill säga att man bara ska kunna ha ett visst antal konkurser och att det sedan är kört. Risken är att man drar brottslingar och otursdrabbade över en kam. Det kan ju vara så att man är olycksförföljd och råkar vara med om konkurs efter konkurs. Marknaden kanske har ändrats, de produkter som man tillverkar saknar marknad och så vidare. Självfallet ska man kunna gå in gentemot oseriösa företagare, men det är inte säkert att man är oseriös bara för att man har råkat vara med om ett antal konkurser.

Det finns många bra initiativ på området. Konsumentverket har tillsammans med Post- och telestyrelsen och Konkurrensverket kommit med förslag till regeringen. Det handlar om allt ifrån *opt in*-lösningar till en kreditgräns. *Opt in*-lösning betyder att kunden själv ska ha beställt varan. Man ska alltså inte kunna komma ens med ett erbjudande utan att kunden själv har velat ha det.

Det som kanske är allra viktigast att nämna i sammanhanget är den utredning som är på gång. En särskild utredare ska titta på frågorna. Den första frågan är: Behövs ett förstärkt konsumentskydd på området? Inom parentes kan man säga att det gör det självfallet, men man vill ändå ställa frågan så att det blir en så förutsättningslös utredning som möjligt. Om det behövs ett skydd, hur ska då detta skydd byggas upp? Man ska även titta närmare på lagen om elektronisk kommunikation, och särskilt se efter om den duger som den är eller om den behöver förändras.

Man har gett ett brett uppdrag, och man kan föreslå vilka lagändringar eller åtgärder som helst. Man skulle alltså även kunna gå in på ett sådant område som föreslås när det gäller en ekobrottskommission. Vi har inte någonting emot det som reservationen om en sådan handlar om. Däremot vill vi inte lyfta fram det yrkandet framför alla de andra motionsyrkandena. Vi tycker att det finns en uppsjö av goda förslag, som jag också tror att utredaren kommer att titta på med stort intresse. Vi har även skickat med från utskottet att vi förutsätter att man tar alla de bra förslag som har kommit på allvar.

Avslutningsvis kan man säga att någonting måste göras, och det snabbt. Brottslingarna ligger alltid steget före, och vi har en teknisk utveckling som hela tiden går framåt. Man hittar hela tiden nya kryphål. Det gäller verkligen att försöka komma i kapp brottslingarna med lagstiftning som är anpassad efter den nya verkligheten. Det finns många skäl, förutom de enskilda personer som drabbas av detta. Det handlar om en illojal konkurrens med alla seriösa näringsidkare som inte tillämpar de här metoderna. Det handlar också om konsumenternas tilltro till e-posthandel över huvud taget.

Jag avslutar med att tacka så mycket för alla goda motioner och det goda samarbete som vi har haft, och hoppas nu på kraftfulla åtgärder på området.

Anf. 87 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Fakturaskojeri är ett mycket allvarligt problem i vårt samhälle som vi måste ta på stort allvar och som vi måste stoppa. Tidigare drabbades framför allt företagen av falska fakturor, som gärna

skickades ut i semestertider och inför större helger då stress råder och arbetsuppgifter ofta utförs av vikarier. Numera drabbas konsumenter, ideella föreningar och ekonomiska föreningar av falska fakturor som på ett utstuderat sätt ger sken av att vara äkta. Fakturaskojarna utnyttjar andra företags logotyper och gör endast mycket små förändringar. Ett bra exempel är Vasa Energi AB som utnyttjar försäkringsbolaget Wasas logotyp med endast den förändringen att namnet skrivs med V i stället för W. Med minimal textstorlek och på undanskynd plats finns sedan angivet ”detta är inte en faktura” eller något liknande.

Gällande bestämmelser i marknadsföringslagen är uppenbarligen inte tillräckliga. Polisen och åklagarna har inte resurser till att få fakturaskojarna dömda för bedrägeri. Dock finns det glädjande nog något fall där bedrägeriparagrafen har utnyttjats, och fakturaskojare faktiskt har blivit dömda till frihetsstraff.

För någon tid sedan beslutade Nordea, som äger Postgirot, att stoppa ett fortsatt utnyttjande av postgirokonton. Det visade sig vara mycket effektivt. Vi förväntar oss nu liknande åtgärder av Bankgirot.

Det finns ytterligare en rad åtgärder som måste vidtas. I likhet med vad som redan gäller beträffande en oberoende konkursansökan bör ett skadeståndsansvar införas beträffande ansökningar om betalningsförelägganden som sker utan skälig grund. Vidare bör Posten ges möjligheter att stoppa distributionen av massförsändelser, som åtminstone ibland är ofrånkerade. Kanske kan Bolagsbyrån på Patent- och registreringsverket agera ännu snabbare när ett bolag till exempel saknar registrerad revisor. Det skulle också försvåra för fakturaskojarna.

Såväl de berörda myndigheterna som regeringen är uppenbarligen väl medvetna om vad som försiggår. Den pågående beredningen i Regeringskansliet av inte minst framställningarna från Svensk Handel och Svenskt Näringsliv bör inom kort kunna leda fram till konkreta förslag. Till detta kommer att regeringen också borde kunna ge besked om att polisens och åklagarna kamp mot fakturaskojarna måste intensifieras.

Vad gäller modemkapningarna hälsar vi med tillfredsställelse regeringens beslut om en särskild utredning för att bland annat överväga hur konsumentskyddet kan förstärkas.

Herr talman! Vi i Folkpartiet liberalerna ställer oss bakom förslaget i betänkandet i dess helhet.

Anf. 88 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Det verkar som att flera av oss som är uppe beskriver den här problematiken på olika sätt. Jag ska kanske beskriva den på det sätt som jag har mött den. I går firade jag vårt äldsta barnbarn Isaks 11-årsdag. Han fick då en dator, eller han blev delägare i en dator. Ska hans föräldrar behöva bli oroliga för höga telefonräkningar? Ska hans datorinnehav orsaka problem i familjen genom att bedragare kan ge sig till känna på olika sätt?

Fakturaskojeri, som det här betänkandet tar upp, är inte enbart ett företagsproblem. Det är också ett problem för vanliga familjer, för våra barn. De förväntar sig att lära den nya tekniken, använda den och förbereda sig för vuxenlivet. Då behövs det skydd.

Herr talman! Hemma på mitt skrivbord har jag ett antal kopior på inkassokrav till företag, till enskilda och dessutom till barn. Östgöta Corre-

spondenten har genom sin journalist Håkan Wasén offentliggjort en rad oseriösa företag. Det intressanta är ju att vi vet vilka företag det är. Vi vet hur de ändrar namn gång på gång. Vi vet vilka styrelsepersoner som finns bakom företagen.

Kristdemokraternas motion har kommit till för att skydda oskyldiga från bedrägerier och för att bedragare ska kunna lagföras så att de om möjligt slutar med sin verksamhet. I betänkandet påtalas att vi ska skydda enskilda, och det är ett steg på väldigt rätt väg. Men det hjälper inte att göra det svårt för de här skojarna att genomföra sin verksamhet. Vi behöver också hitta sätt att lagföra dem så att de slutar med detta.

Nu fick vi in väldigt starka skrivningar i betänkandet. Det står att utskottet välkomnar initiativen och vill understryka vikten av att olika förslag till åtgärder som lagts fram i motionerna blir föremål för närmare övervägande inom ramen för det fortsatta arbetet. Där tycker vi att det är viktigt att våra yrkanden finns med. Det gäller att man jobbar vidare med idéerna, att man skyddar de enskilda så att de här bedragarna inte kan utöva sin verksamhet. Det kan vara att man genom näringslivet och på olika andra sätt sätter in spärar och så vidare. Men vi vill också att man ser över detta så att de här människorna slutar med denna verksamhet. Fantasin är full med förslag för dem som har börjar med bedräglig verksamhet. Det har vi ju sett. Därför är det viktigt att vi kommer vidare med båda de här delarna.

Jag ser fram emot det fortsatta arbetet och yrkar bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Anf. 89 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Även vi från Vänsterpartiet ansluter till den totala enighet som råder i den här frågan. Vi håller med om att det här är allvarligt och att vi måste ta itu med problemen på alla möjliga sätt. Jag vill instämma i det som har framkommit i – i stort sett – alla andra anföranden utom vad gäller detta med att vi ska införa en ekobrottskommission mot fakturabedrägerier.

Det är viktigt, herr talman, att vi också ger signaler till våra myndigheter. Det blir den plats som de personer som utsätts för de här bedrägerierna kanske till slut hamnar på, till exempel när ett ärende går så långt att det hamnar hos kronofogdemyndigheten, som tidigare har nämnts här från talarstolen. Då är det viktigt att vi har så pass tydliga och klara regleringar att människor inte blir utsatta ännu en gång, när de hamnar hos kronofogdemyndigheten. Det måste finnas en beredskap för hur man hanterar de här frågorna så att inte människor till slut hamnar i en ohållbar situation där de blir straffade genom att de får en falsk faktura av någon bedragare och kronofogdemyndigheten sedan drar dem inför rätta och så vidare.

Jag ser också fram emot resultatet av det arbete som utförs och de förslag som har lagts fram i de olika motionerna. Jag är också väldigt positiv, vill jag påtala, precis som Jan Ertsborn tog upp tidigare, till det arbete som redan har gjorts av Nordea och som förhoppningsvis också kommer att göras av de banker som har bankgiro.

Jag vill inte förlänga debatten. Jag vill bara yrka bifall till förslaget i det här betänkandet i dess helhet.

Anf. 90 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Herr talman! Jag kan också glädjas över att alla pratar så mycket om att arbetet kommer att gå vidare. Det finns många konstruktiva förslag. Vi ska ta krafttag mot det här. Det låter på flera sätt mycket bra och mycket hoppfullt. Flera debattörer har också varit väldigt duktiga på att peka på allt det fina arbete som har utförts av Svensk Handel, Svenskt Näringsliv samt bankerna och Posten på olika sätt.

Men hur är det när det kommer till vad vi själva kan göra här inne i dag? Jag tyckte att Hillevi Larsson var rätt välvilligt inställd till reservationen, men Tasso Stafilidis avvisade den direkt. Det här är något som vi kan göra direkt i dag här inne, att rösta för en ekobrottskommission, att ge regeringen i uppdrag att tillsätta en ekobrottskommission just mot fakturabedrägerier eftersom vi alla håller med om att det är ett så stort problem, att det gäller att verkligen ta krafttag och att det gäller att skicka signaler – inte bara till Svenskt Näringsliv eller Svensk Handel utan också till rättsstaten, rättssamhället. Det handlar om att skicka signalen att det här är brottslighet som vi på allvar måste ta krafttag mot. Den signalen tror jag är viktig, inte minst för att polisen ska få det här arbetet som något som ligger högt prioriterat på skalan.

Det är inte bara du, Tasso Stafilidis, utan det är hela utskottet som säger nej. Det är jättebra att andra gör saker. Fortsätt gärna med det! Men när ni själva härinne i dag kan rösta för en kommission som skulle ge just det utrymme, det forum, den plattform som alla pratar om, då säger ni: Vi gör ingenting. Vi röstar mot. Det är mycket märkligt. Hur kommer det sig?

Anf. 91 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Herr talman! Ja tack, det var ju kul att just jag fick ta det här. Ni andra får också svara för er.

Det gäller alltså frågan om en ekobrottskommission. Den så självklart välvilliga inställning som ni i Moderaterna har till att tillsätta en sådan kommission kan jag i och för sig ha förståelse för utifrån er argumentation. Men utskottets majoritet påtalar också att det vi säger i majoritetstexten i utskottets betänkande är att vi vill att man ska ta de här krafttagen. Vi förutsätter också att det görs med det arbete som pågår.

Det kan väl också handla om att Moderaterna inte har varit tillräckligt pedagogiska för att övertyga oss andra om att det faktiskt skulle vara bra, med tanke på att det pågår en massa arbete, att tillsätta en helt ny ekobrottskommission som vi inte riktigt vet något om. Henrik von Sydow har inte heller utvecklat den här ekobrottskommissionen, så jag vet inte så mycket om den. Vi förlitar oss på det arbete som faktiskt har satts i gång både inom näringslivet och på Regeringskansliet. Det är där det kraftfulla arbetet utförs. Vi har gemensamt kommit fram till att vi inte tycker att det finns någon anledning att i nuläget tillsätta en sådan här ekobrottskommission.

Anf. 92 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Herr talman! Här har vi varit väldigt tydliga, Tasso Stafilidis. Det är väl utvecklat i den motion som du har röstat emot i utskottet, som du har yrkat avslag på. Jag utvecklar det gärna mer. Det här är ju mot bakgrund av just att alla pratar om krafttag och att vi ska ändra lagstiftningen. Det

finns saker vi kan göra redan nu, med gällande lagstiftning. Det handlar om att vi måste öppna. Vi måste göra det möjligt att införa snabbare och mer effektiva rutiner vid Patent- och registreringsverket när det gäller registreringsändringar, när det gäller kontroll av så kallade målvakter, när det gäller likvidation av bolag som saknar revisor, när det gäller kontroll av aktiekapitalets storlek och så vidare.

Det här skickar faktiskt också en tydlig signal till poliskåren att den behöver samarbeta med duktiga aktörer, inte minst med Svensk Handel. Man bör få till stånd ett samarbete i någon organiserad form. Det är en kraftfull signal tillsammans med de konkreta uppgifter som finns för alla inblandade aktörer att lösa när det gäller det som vi kallar en ekobrottskommission mot fakturabedrägerier.

Jag hoppas att innehållet i uppgiften inte har varit otydligt. Det har angivits i våra motioner som utskottet har gått emot. Kanske kan vi få Vänsterpartiet att i allians med Moderaterna ställa sig bakom en ekobrottskommission mot fakturabedrägerier.

Anf. 93 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Herr talman! Alla talare från de andra partierna har påtalat de problem som Henrik von Sydow tar upp. Det gäller behovet av en snabbare och effektivare hantering hos polismyndigheterna, målvakterna och så vidare. Allt detta är vi helt överens om, och det finns ingen motsatsställning vad gäller texten i början av er reservation, till exempel om att de olika myndigheterna bör samarbeta mer och tillsammans bli mer effektiva. Jag tycker också att alla i utskottet har påpekat detta.

Det intressanta är att det redan görs en massa på detta område. Henrik von Sydow pekar på att man redan med nu gällande lagstiftning kan göra en hel del, och så sker ju också, herr talman. Det har redan nu gjorts en massa saker, vilket vi ser positivt på. Det har också lagts fram en mängd förslag till åtgärder.

Från den utgångspunkten behövs det inte någon ytterligare kommission eller ny byråkrati som ska sätta sig ned och åtgärda det här. Vi är nöjda med den nuvarande ordningen. Om det visar sig att det trots allt inte går att lösa dessa problem, får vi ta till ännu hårdare regleringar och ställa krav från riksdagen. Då kanske det inte räcker ens med en ekobrottskommission utan då måste vi kanske inrätta en helt ny myndighet, vem vet?

Anf. 94 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman, ledamöter och åhörare! Det handlar nu om fakturaskojeri, men det är inte fråga om någon skojig företeelse utan om rent luren-drejeri. Vi har under de senaste åren sett att alltför oseriösa företag har satt i system att kräva människor på pengar med hjälp av bluffakturor. Under föregivande av att den enskilde konsumenten har köpt varor eller tjänster försöker man dessutom skrämman människor att betala.

I fall där den enskilde ifrågasätter kraven och inte betalar direkt använder sig de här bluffmakarna av alltmer tuffa metoder, bland annat hot om att pengarna ska drivas in.

De oseriösa företagens sätt att använda bluffakturor är många. Det handlar främst om oseriösa Internetföretag som påstår att enskilda konsument har kopplat upp sig.

Jag har väckt en motion om det här problemet. I de här Internetföretagens agerande, bland annat med modemkapningar, handlar det om vilka attityder man har gentemot människor. Man går medvetet över gränsen för vad man vet är helt olagligt. Det här är en attityd- och resursfråga. Det gäller också hur vi bemöter de människor som tar till helt olagliga metoder.

Jag har i min motion lyft fram att det är viktigt att de här företeelserna leder till åtgärder inom polisväsendet. De ska föranleda förundersökning och åtal. Men det räcker inte med detta. Man bör för att stoppa dessa oegentligheter också ta in uppgifter om de inkassoföretag som agerar i dessa sammanhang. Det har uppmärksammats att en del av bluffföretagen faktiskt har egna inkassoföretag.

Jag har i tidningen Konsumentmakt läst att man enbart på konsumentkontoret i Göteborg under 2003 fick in 1 752 anmälningar om blufffakturer och modemkapningar. Det säger en hel del om omfattningen av den här verksamheten.

Jag ansluter mig i stort sett till vad flera andra talare har sagt här tidigare. Vi har inte avgivit någon reservation från Centerpartiet. Min partikamrat som har tjänstgjort vid behandlingen av ärendet har gjort samma bedömning som jag, med tanke på att regeringen nu har tillsatt en utredare som snart ska komma med förslag till hur man ska sätta stopp för den här verksamheten. Jag vill dock säga att om man inte får fram ett effektivt förslag som verkligen leder till att det här upphör, ämnar vi naturligtvis återkomma i sammanhanget. Det är jätteviktigt att vi skyddar konsumenterna. Många barnfamiljer är drabbade, och jag tycker att vi snabbt måste försöka få till stånd en lag som verkligen kan förhindra att fler hamnar i en sådan här ohållbar situation.

Det är också så att en del människor inte vågar protestera mot oriktiga krav. Jag tycker att det i all konsumentinformation mer borde understrykas att man inte ska betala i sådana här fall, utan att man ska vägra betala och vända sig till konsumentrådgivarna för att få hjälp.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 95 BARBRO FELTZING (mp):

Herr talman! Första gången som jag väckte en motion, omkring år 1998, hade det inträffat att min son hade fått en blufffaktura på 10 000 kr. Han hade startat ett jättelitet företag, och han var helt förtvivlad och trodde att han skulle bli tvungen att betala fakturan. Det skickades många brev fram och tillbaka. Han hade bara fått ett fax, som han inte svarade på, men då fick han klagomål över att han inte svarade. Det här blev ett jätteproblem. Jag vågar nästan inte tala om det, men till slut ringde jag upp bluffföretaget och sade att jag, om man inte tar tillbaka fakturan, kommer att ta upp fallet i riksdagen. Det ledde till att han slapp betala fakturan.

Jag skrev i alla fall en motion om det här. Problemet är, som vi har pratat om i dag, att alla sorters företag drabbas av det här skojet med annonser och så vidare. Det kan, som ni vet, röra sig om stora summor. Det är problem med massutskick till företag, men det är också bedrägligt när privatpersoner drabbas. Detta är ett väldigt stort problem, och det ökade också ytterligare i somras. Det har alltså blivit värre och värre. Det är väldigt bra att man nu tar det här på allvar.

Jag har i min motion, liksom kanske också Moderaterna gjort, pekat på att de här bolagen, som ofta sköts från till exempel fängelser, kan ha upp till 60 konkurser bakom sig. Jag har föreslagit att man kanske skulle sätta en gräns för antalet konkurser för att komma åt den här verksamheten, som drabbar handeln så hårt. Jag har föreslagit en gräns vid fem konkurser, men den kan kanske också vara en annan. Jag tycker att det är en bra idé.

Man skickar bland annat ut räkningar som ser ut som Teliaräkningar, med bifogad betalningsavi. Kanske skulle Konsumentombudsmannen få möjlighet att utdöma näringsförbud vid sådan här otillbörlig marknadsföring. Också det kan vara ett sätt att stoppa denna verksamhet.

Man luras också med erbjudanden om dyr reklam, till exempel i den så kallade Företagskatalogen. Det finns faktiskt säljare som lockas att jobba för de här företagen. De här företagen annonserar via arbetsförmedlingens platsbank och kommer i kontakt med säljare. Dessa blir tystade och får inte säga vad det gäller. De får kanske 100 000 kr för att hålla tyst.

Vad som gäller för de här säljarna är att se om kunden är ”grön”, om han inte vet någonting om detta och går att lura. Det gäller att få mest ”gröna” kunder. Då är man proffsig. Har man fått en sådan före lunch får man kanske 50 kr i handen att gå och handla lunch för.

Det här är alltså väldigt oseriöst. Arbetsförmedlingen har sagt att man kanske kan ha spärrar mot dem, men man kan inte neka dem att gå ut i arbetsförmedlingen och söka efter folk.

Nu förekommer det också att företag i Europa går ut med detta. På webbplatsen har man gått ut med att 20 000 har drabbats av detta. Det är alltså ett väldigt stort problem.

Jag har också föreslagit en utredning, och det kommer en utredning nu, som kan klargöra om en ändring i köplagen skulle vara behövlig.

Vi har ju ingen plats i lagutskottet, men jag vill yrka bifall till motionen L208.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

10 § Vissa frågor rörande fastigheter

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2003/04:LU15
Vissa frågor rörande fastigheter.

Anf. 96 NICLAS LINDBERG (s):

Herr talman! Kammaren ska nu debattera lagutskottets betänkande nr 15 angående fastighetsrättsliga frågor. I betänkandet behandlar utskottet elva motionsyrkanden från den allmänna motionstiden.

Utskottet är helt enigt om att avstyrka ett antal motionsyrkanden som rör olika arrendefrågor. Utskottet konstaterar att rättsutvecklingen sedan lång tid har varit inriktad på att i socialt och ekonomiskt hänseende stärka arrendatorerna såsom varande den svagare och mer utsatta parten i arrendeförhållandet. Vad som anförs i motionerna utgör enligt utskottet

därför inte tillräckligt skäl för att riksdagen nu ska ta initiativ till att få till stånd ändringar i de aktuella lagstiftningarna.

När det gäller historiska arrenden är utskottet också helt enigt om att inte göra några ytterligare tillkännagivanden i fråga om friköp. Vid tidigare behandlingar har utskottet uttalat sig för en kartläggning av om det alltfjämt föreligger intresse av lagstiftning om friköp av historiska arrenden. Om den här kartläggningen visar att det föreligger behov av lagstiftning har utskottet också uttalat att man anser att frågan förutsättningslöst bör utredas på nytt. Detta har också riksdagen redan givit regeringen till känna.

Den av utskottet beställda kartläggningen har nu redovisats i en departementspromemoria. Enligt vad utskottet har erfärut är remissbehandlingen avslutad, och promemorian är nu föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Ett annat motionsyrkande rör jordabalkens felregler, där motionärerna vill att regeringen ska se över ansvarsfördelningen mellan säljare och köpare när det gäller så kallade dolda fel. Utskottet avvisar yrkandet med hänvisning till att man finner dagens avvägning rimlig. Här finns det reservationer från Folkpartiet och Vänsterpartiet.

Yrkanden finns också om en översyn av fastighetsmäklarlagen. Lagen syftar i första hand till att förstärka skyddet för enskilda som anlitar fastighetsmäklare och är tvingande till förmån för konsumenter.

Våren 1998 behandlade utskottet en motion som kritiserade den ståndpunkt som Fastighetsmäklarnämnden tagit om gränsdragningen mellan fastighetsförmedling och annan verksamhet. Utskottet anförde då att regeringen borde ta initiativ till erforderliga ändringar i lagen. Det arbetet har tyvärr dröjt. Utskottet menar nu att regeringen utan dröjsmål ska besluta om direktiv till den utredning som regeringen själv aviserat. Därmed avstyrker utskottet motionerna i den här delen. Reservationer finns i det här avseendet från Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet.

Med det överlämnar jag ärendet för debatt.

Anf. 97 BERTIL KJELLBERG (m):

Herr talman! Den 1 oktober 1995 fick vi en ny fastighetsmäklarlag, som vi hörde alldeles nyss. Syftet med lagen var att stärka skyddet för konsumenterna.

Hösten 1996 tog Fastighetsmäklarnämnden ställning till ett gränsdragningsproblem. Fastighetsmäklarnämndens ställningstagande innebar att man måste använda fastighetsmäklare även om man sålde en rörelse med en fastighet i. Detta gränsdragningsproblem har förorsakat problem i praktiken. Det har också medfört kostnader för företag och enskilda.

Som vi hörde uppmärksammade riksdagen detta genom en motionsbehandling under riksmötet 1997/98. Lagutskottet uppmanade då regeringen att i lämpligt sammanhang återkomma till riksdagen med förslag om lagändring av fastighetsmäklarlagen, och detta ställde sig riksdagen bakom.

Våren 2000 var detta föremål för behandling igen. Justitiedepartementet meddelade då att det var föremål för övervägande i departementet.

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Vissa frågor
rörande fastigheter*

På hösten 2000 svarade justitieministern på en skriftlig fråga att man skulle ta upp den här frågan inom ramen för en översyn av fastighetsmäklarlagen som man hade planerat skulle sättas i gång hösten 2001.

Vi har även diskuterat frågan 2002 och 2003.

I en interpellationsdebatt i januari 2004 förklarade justitieministern att arbetet var inriktat på att en utredning om fastighetsmäklarlagen skulle kunna beslutas under året samt att det skulle bli en mer allmän översyn som tog upp fler frågor som rörde lagen och inte bara det som riksdagen i sitt tillkännagivande hade beställt.

I mer än sex år har frågan legat på Justitiedepartementet utan att någonting hänt. Justitieministern har vid ett flertal tillfällen under årens lopp utlovat att nu ska en utredning tillsättas. Majoriteten i utskottet har nöjt sig med detta, som det visat sig, tomma löfte. Hur ska vi i framtiden kunna lita på ett besked som justitieministern lämnar? Han har under lång tid visat att han inte kan komma till handling.

Jag finner det anmärkningsvärt att majoriteten inte ser igenom justitieministerns tomma tal och ansluter sig till reservationen. En enkel förändring av en lag ska inte behöva ta mer än sex år att genomdriva när det finns en enig riksdag bakom beslutet. Det kan inte, menar jag, vara annat än en kall bedömning från Justitiedepartementets sida att detta saknar politiskt intresse. Vi är dock inte här i riksdagen bara för att knipa enkla politiska poäng, utan som lagstiftare har vi ett ansvar för att se till att vi har en bra och effektiv lagstiftning på alla områden.

Att inte göra någonting kostar medborgarna pengar.

Slutligen, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 2 under punkt 3.

Anf. 98 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! I detta betänkande har vi i Folkpartiet liberalerna reserverat oss tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Centern i fråga om den översyn av fastighetsmäklarlagen som riksdagen begärt för mer än sex år sedan. Vi finner det klart otillfredsställande med den tidsutdräkt som förevarit, och med reservationen understryker vi vikten av att regeringen nu äntligen tillsätter den utredning som aviserats.

Vi har också reserverat oss beträffande jordabalkens felregler. Här yrkar jag bifall till reservation 1 i betänkandet.

Att köpa eller sälja en villafastighet är för de allra flesta människor den största affären man gör. Det är då, för alla, viktigt att kunna överblicka vilka konsekvenser som en fastighetsaffär medför. Tyvärr är nuvarande felregler i jordabalken sådana att detta inte låter sig göras. I synnerhet begreppet "dolda fel" ställer till många komplikationer både för säljaren och för köparen. Säljarens upplysningsplikt och köparens undersökningsskyldighet är andra begrepp som inte alls är helt klara. Vidare diskuteras till exempel ansvaret för en anlita besiktningsman.

I en kursinbjudan som helt nyligen tillställts bland annat advokater och byggnadstekniker som arbetar med fastighetsfrågor har man gett följande beskrivning: "Köp av en fastighet är en mycket betydelsefull affär för de flesta privatpersoner. Såväl köpare som säljare söker råd både före och efter en fastighetsöverlåtelse. Tvister gällande fastigheters fysiska egenskaper är vanliga. Rättspraxis är oklar vad gäller köparens och säljares ansvar för fastighetens skick. På seminariet behandlas senare års rättsutveckling.

Många köpare undrar över hur omfattande deras undersökningsplikt är. Rådet de får är ofta att låta utföra en överlåtelsebesiktning. Vilket ansvar har en besiktningsman för fel i fastigheten? Hur påverkas köparens undersökningsplikt av besiktningsmans medverkan?"

Vi vet att det förekommer många tvister i svenska domstolar om jordabalkens felregler. Tvisterna är ofta mycket komplicerade och förstås i alla delar inte av de berörda personerna. Redan konstruktionen att man som säljare av en villafastighet ska ansvara för ett dolt fel, ett fel som man inte känner till, saknar förankring i det allmänna rättsmedvetandet.

Med all sannolikhet är tvister om fel i fastighet de vanligaste i domstolarna sedan många år tillbaka. Redan detta talar för att man ska överväga om lagstiftningen blivit den bästa. De prejudikat som meddelats av Högsta domstolen under årens gång har inte gjort att rättsläget blivit klarlagt.

Sammanfattningsvis menar jag att man i dag kan konstatera att det nu är hög tid att göra en översyn av felreglerna i 4 kap. jordabalken.

I samband med den översynen bör frågan prövas om tiden för säljarens ansvar kan kortas ned från nuvarande tio år till exempelvis tre år efter tillträdesdagen. Vidare bör det danska systemet för tryggare köp av villafastigheter närmare studeras.

Det danska systemet bygger på att säljaren låter utföra en besiktning. Besiktningsprotokollet överlämnas till köparen och ligger sedan till grund för en gemensam försäkring som är till förmån för köparen om fel upptäcks och som innebär att säljaren är fri från ansvar. Även i England och Wales diskuterar man just nu att införa en sådan här modell. Den bör alltså prövas i en kommande översyn.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1 i betänkandet.

Anf. 99 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Herr talman! I det här lilla betänkandet, *Vissa frågor rörande fastigheter*, finns två reservationer, och Kristdemokraterna finns med på en av dem tillsammans med Moderaterna, Folkpartiet och Centerpartiet. Jag vill här börja med att yrka bifall till reservation nr 2. Utskottsmajoriteten avstyrker samtliga motionsyrkanden och hänvisar dels till pågående arbete, dels till aviserat arbete.

Vanligen brukar vi inte reservera oss när det pågår arbete som ligger i linje med motionsyrkanden. Men samtidigt, herr talman, får vi allt svårare att uppamma det änglalika tålamod med regeringens saktfärdighet som majoriteten uppvisar när man finner sig i att regeringen kan hålla på år ut och år in och avisera arbete utan att det händer något mer. Ett utmärkt exempel på det är punkten Fastighetsmäklare m.m.

År 1995 trädde en ny fastighetsmäklarlag i kraft. Året därefter tog Fastighetsmäklarnämnden ställning till ett gränsdragningsproblem, som vi hörde förut, mellan fastighetsförmedling och annan mäklarverksamhet. Den intagna ståndpunkten innebar att den som vill ha hjälp med förmedlingen vid överlåtelse av ett företag där en fastighet ingår i överlåtelsen i vissa fall ska vara tvingad att utöver en företagsmäklare anlita även en fastighetsmäklare för förmedlingsuppdraget.

Våren 1998 behandlade utskottet en motion som kritiserade nämnda ståndpunkt. Det resulterade i ett tillkännagivande om att regeringen skulle återkomma till riksdagen med förslag till ändring i fastighetsmäk-

larlagen. Kristdemokraterna anser i likhet med flera motionärer att fastighetsmäklarlagen måste utvärderas och ses över. Enligt vad som framkommit från regeringen under årens lopp har dylika aktiviteter ständigt varit på gång, men utan att något hänt. Låt oss se vad de senaste sex åren inneburit för ärendet.

Herr talman! Eftersom repetition är all kunskaps moder tänker jag upprepa en del av vad tidigare talare har sagt.

Redan 1998 gjordes som sagt ett tillkännagivande i ärendet. Sedan hände ingenting. Våren 2000 var frågan uppe igen. Då hette det att frågan övervägdes inom Justitiedepartementet, och därför ansåg den dåvarande utskottsmajoriteten att något förnyat tillkännagivande ej var erforderligt. På senhösten samma år uppgav justitieministern, som svar på skriftlig fråga, att regeringen ämnade agera i de aktuella frågorna, varvid han räknade med att arbetet borde kunna sättas i gång hösten 2001. Men, herr talman, hösten 2001 passerar och fortfarande händer inte ett dugg.

I april 2002 uttalar sig justitieministern på nytt i ett svar på skriftlig fråga och säger då att ambitionen givetvis är att ta hand om riksdagens då fyra år gamla tillkännagivande. Att det inte blivit gjort berodde på att han hade haft så mycket annat att göra, sade han. Han kunde då heller inte redogöra för när arbetet skulle påbörjas.

Samtidigt, alltså våren 2002, konstaterar utskottet att något lagstiftningsarbete fortfarande inte har inletts, trots vad som ett och ett halvt år tidigare utlovats av justitieministern i ett frågesvar. Majoriteten fortsätter dock att räkna med att regeringen ska komma till skott utan något ytterligare tillkännagivande från riksdagens sida.

När så utskottet i februari 2003 ännu en gång behandlade samma ärende hade uppgiften inhämtats från Justitiedepartementet att avsikten var att en utredning skulle tillsättas för utvärdering av fastighetsmäklarlagen. Departementet uppgav att arbetet bedrevs med inriktning på att utredningsdirektiv skulle kunna beslutas under 2003. Därefter utbröt tydligen något slags beslutsångest, ty i skrivelsen *Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen, 2002/03:75*, som kom några veckor senare, kunde man finna att det plötsligt var 2004 som gällde.

För årets understatement i kammaren 2003 stod tvivelsutan lagutskottets majoritet när man efter fem års väntan utan att något hänt menade att det var hög tid att regeringen utan dröjsmål beslutade om direktiv till den aviserade utredningen.

Så står vi då här i år igen med samma fråga, och än en gång har justitieministern uttalat sig, denna gång i en interpellationsdebatt i januari i år. Nu sade han att arbetet var inriktat på att regeringen under 2004 ska kunna besluta om en utredning om fastighetsmäklarlagen. Den något oroväckande formuleringen ”inriktat på” innebär en gardering för ytterligare ett misslyckande i tid. Vi är luttrade nu och minns löftet 2000, då arbetet skulle vara i gång hösten 2001.

Uppenbarligen tycker den trots allt lydiga och disciplinerade utskottsmajoriteten att den nu sex år långa tidsutdräkten börjar bli pinsam, eftersom man inte verkar veta hur man ska vända sig när man ska förklara sin fortsatta passivitet. Enligt majoriteten är det oacceptabelt att det gått sex år sedan riksdagen genom sitt tillkännagivande begärde ändringar i fastighetsmäklarlagen och något arbete inte ens är påbörjat än.

Samtidigt förklarar man att det knappast är meningsfullt med ytterligare ett tillkännagivande. Till viss del, herr talman, är jag benägen att hålla med, men med annan motivering. Hur meningsfullt är det med ytterligare tillkännagivanden mot bakgrund av den respekt som regeringen bemötte det första med för sex år sedan? Dock är det givetvis formellt den rätta vägen att gå.

Hur resonerar majoriteten när man låter regeringen hållas år ut och år in med att enbart avisera och aldrig leverera det som utskottet begärt? Det vore intressant att få veta det när Socialdemokraternas representant så småningom kommer upp i talarstolen. Kristdemokraterna hävdar att regeringen nu måste påskynda den hittills remarkabelt långa handläggningen, varför ytterligare ett tillkännagivande vore på sin plats.

Anf. 100 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Ingemar Vänérlov har gett en bra historisk överblick över hur ärendet om fastighetsmäklarlagen och den utredning som ska tillsättas har behandlats. Men jag vill ändå påstå att utskottet inte har varit särskilt passivt, och utskottet är inte särskilt passivt nu heller, när vi har sagt att regeringen utan dröjsmål ska besluta om direktiv till den aviserade utredningen. Vi som står bakom majoritetstexten i utskottsbetänkandet är inte särskilt tillfredsställda över att utredningen fortfarande inte har tillsatts, herr talman.

Jag sitter inte själv i regeringen men jag har i alla fall en viss inblick i det arbete som regeringen lägger ned, och jag kan faktiskt förstå att man har prioriterat andra frågor framför den här. Det är det som har skett. Vi vet själva hur det är. Vi har en dagordning framför oss. Vi sätter de mest brännande punkterna högst på dagordningen, och de andra får vänta ett tag. Det går inte att behandla alla frågor på en gång. Det är tyvärr vad som har hänt i denna fråga. Men vi är överens i hela utskottet om att vi vill ha en utredning och att den ska tillsättas skyndsamt. Jag vet inte riktigt varför utskottets majoritet beskylls för passivitet.

Jag har fått frågan vad det är som skiljer i utskottsmajoritetens text och i reservationen. Man använder precis samma ord i reservationen: "Det är nu hög tid att regeringen, utan dröjsmål, beslutar om direktiv till den aviserade utredningen, och enligt vår mening är ett ytterligare tillkännagivande till regeringen därom påkallat." Betänkandetexten säger följande: "Enligt utskottets mening bör dock regeringen utan dröjsmål besluta om direktiv till den aviserade utredningen." Det säger utskottet utan att vi tycker att det finns någon anledning till att återigen göra ett tillkännagivande. Vari ligger skillnaden egentligen att vara passiv eller aktiv i frågan?

Herr talman! Jag går över till frågan om jordabalkens felregler. Jag kan konstatera att Vänsterpartiet har ställt sig bakom den reservation som Folkpartiet har till förmån för motionsyrkandena. Den viktiga anledningen till att Vänsterpartiet vill reservera sig i den här frågan gäller just översynen och framför allt möjligheten till införande av obligatorisk besiktning. Att förkorta tiden för tioårsregeln som finns i dag är jag inte lika övertygad om. Jag vill ändå yrka bifall till reservation nr 1.

Avslutningsvis är det frågan om friköp av historiska arrenden. Där har vi ett särskilt yttrande. Utskottet, herr talman, har inte tagit ställning i frågan. Utskottet pekar på det beredningsarbete som fortgår. Vi vet att

det i promemorian har sagts att det inte finns något behov av att få friköpa de historiska arrendena. Där har Vänsterpartiet en helt annan mening. Vi i Vänsterpartiet tycker att det inte minst av historiska och ideologiska skäl är viktigt att vi faktiskt öppnar upp för möjligheten att friköpa de historiska arrendena. Därför är det viktigt att jag klargör det ställningstagandet här. När frågan ska upp i riksdagen är det också viktigt att ha gjort ett tydligt ställningstagande eftersom det inte är någon annan i utskottet som har påtalat detta. Tydligen tycker resten av utskottet att det som har kommit fram i promemorian är okej, trots att man inte talar om det.

Anf. 101 REZENE TESFAZION (s):

Herr talman! När det gäller vad Ingemar Vänérlov har sagt kan jag inte tillägga mer. Jag tycker att Tasso Stafílidis har svarat och kommenterat bra. Jag anser också att Niclas Lindberg redan på ett bra sätt har gett en förklaring när det gäller motionerna och reservationerna.

Var och en som köpt ett hus har erfarenhet av den känsla av osäkerhet som det innebär att inte veta om huset till exempel är mögelskadat, utstrålar för mycket radon eller om skorstenen är på väg att rasa in. Även den husköpare som anlitat både en och två besiktningsmän kan känna sig osäker på vilket skick huset är i.

Det är denna osäkerhet som motionärerna har velat komma åt genom att föreslå en översyn av jordabalkens felregler. De menar att problemen med dolda fel i fastigheter blir allt vanligare och att det behövs ett bättre skydd för både köpare och säljare för att undvika tvister.

Utskottets majoritet har gjort bedömningen att nuvarande lagstiftning, trots allt, utgör en rimlig avvägning mellan säljarens och köparens villkor. Problemen som finns är inte av en sådan omfattning att det i dag är aktuellt med översyn av jordabalkens felregler.

Herr talman! Vi är däremot helt överens i utskottet om att fastighetsmäklarlagen behöver ses över och att det är hög tid att komma i gång med arbetet. Det är glädjande att justitieministern nu har bestämt sig för att göra en mer allmän översyn av den här lagstiftningen – och inte bara den som riksdagens tillkännagivande från 1998 avsåg. Men redan Niclas Lindberg sade att det är utskottets mening att regeringen utan dröjsmål bör besluta om direktiv till den aviserade utredningen.

Herr talman! Jag yrkar avslag på reservationerna och bifall till utskottets förslag i betänkande LU15.

Anf. 102 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Herr talman! Som Rezene Tesfazion hörde berömde jag majoriteten för det änglalika tålamodet. Jag återkommer till det strax.

Likaså hörde jag att Rezene Tesfazion gjorde Tasso Stafílidis ord till sina när det gällde just att förklara varför utskottsmajoriteten inte var passiv. Tasso frågade vad det var för skillnad på den skrivning som finns i betänkandetexten och vår reservation. Då utgår jag från att Tesfazion kanske har samma fråga. Visst är det en skillnad! I reservationen vill vi ha ett tillkännagivande. Det blir ju numret skarpare. Det går inte att komma ifrån – det ligger i sakens natur.

När det sedan gäller tålamodet kan Rezene Tesfazion nog inte svara, men det är frestande att ställa frågan: Hur länge kan majoriteten tänka sig

att ha fördrag med en regering som pratar mycket men har väldigt lite verkstad?

Prot. 2003/04:85
18 mars

Anf. 103 REZENE TESFAZION (s) replik:

Herr talman! Jag kan inte bedöma exakt hur justitieministern jobbar med den här frågan. Men jag och alla vet att det finns massor av andra frågor som är aktuella och som kommer upp varje dag. Det är väl i alla fall bra att det här har kommit och att det finns ett underlag för framtidens arbete. Det är därför vi säger att på grund av den tid som har gått är det dags att ge direktiv och jobba med den här frågan, som du och jag ställer i dag.

*Vissa frågor
rörande fastigheter*

Anf. 104 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Herr talman! Jag förstår att det är svårt att svara på annat sätt. Jag har bara en kort följdfråga: Kan Rezene Tesfazion se något fall där utskotts-majoriteten skulle kunna komma med ett andra tillkännagivande?

Anf. 105 REZENE TESFAZION (s) replik:

Herr talman! Inte i dagsläget. Jag tycker att det som står här och det som vi säger i dag är berättigat för den fråga som vi diskuterar.

Anf. 106 CHRISTER ADELSBO (s):

Herr talman! Jag anser att det är orimligt att generationer brukare och självständiga gårdar, som en gång i tiden hamnat under fideikommiss med flera historiskt betingade ägarkategorier, för all framtid ska vara frångagna rätten att på fri grund utveckla sina jordbruk. Inget annat land i Europa har sedan demokratin infördes tillåtit fortsatt osjälvständighet för en jordbruksbefolkning under feodalt grundade ägarsystem. Vi är ensamma om detta.

Den 30 november 1989 fattade Sveriges riksdag med stor majoritet beslutet att medge jordbruksarrendatorerna rätt att friköpa sina gårdar vid så kallade historiska arrenden.

1990 års arrendekommitté följde upp detta beslut genom att enhälligt förorda en friköpslag som skulle omfatta bönder under adeln, kyrkan, Domänverket samt universiteten.

Trots 1989 års riksdagsbeslut och klara förord för friköpsrätten från Arrendekommittén har någon sådan fortfarande inte införts.

Efter det att riksdagen under hela 90-talet fram till 1998/99 års riksmöte avslagit nya motioner med krav på friköpsrätt beslutade riksdagen i mars 1999 i ett tillkännagivande till regeringen att frågan om friköp på nytt borde utredas.

Som vi har hört har utredningen nu presenterats, och i den fastslås att det inte finns tillräcklig anledning till att lagstiftningsfrågan ska utredas på nytt. Detta kan man utan vidare hålla med om, för det finns redan tillräckligt med utredningsmaterial – som låg till grund för riksdagsbeslutet 1989 att medge jordbruksarrendatorerna rätt till friköp. Det är egentligen bara att damma av det som finns.

Att hänvisa, som utredaren gör, till att de som drabbas är så få känns oerhört märkligt. Detta tar inte på något vis bort den orättvisa som arangemanget med historiska arrenden skapar. Skulle man resonera på

detta vis när det handlar om minoritetsgrupper undrar jag vad vi får för samhälle.

Herr talman! Historiskt arrende är ytterst en följd av överhetens spel om beskattningsrätten i gången tid – detta får man aldrig glömma. Vi måste våga erkänna att vi har en kvarleva från ett helt annat och föråldrat samhällssystem.

I exempelvis Danmark har man gjort något åt detta och infört en laglig rätt till friköp av historiska arrenden. Man gjorde detta redan 1919. Det är verkligen hög tid att även vi i Sverige kan komma loss i denna fråga och någon gång göra detsamma.

Det är också oroväckande att många ungdomar vägrar ta över jorden som står under adligt förmyndarskap såsom deras föräldrar har gjort. Resultatet blir att jord, hus och allt vad bondegenerationer har skapat blir ännu en gåva till arvtagare till adel och storgods.

”Ägandet” har aldrig brukat eller bebott gårdarna. Detta är också enormt viktigt att framhålla. Befolkningen fanns där långt innan överheten på ett administrativt sätt blev en mellanhand mellan den och kronan/staten. Det var beskattningsrätten och inget annat som var av värde för frälset.

Herr talman! Jag är rädd för att det hastar med att införa den historiska reformen, om det över huvud taget ska finnas några kvar att rädda till enskilt ägande.

Utredningar, remisser, utskottsbehandlings- och långa riksdagsdebatter – alltifrån den 27 januari 1869 till vår tid – har det varit utan att vi har kunnat lossa gångna århundradens statsskick över denna befolkningsgrupp.

Något som också oroar är domen mot arrendatorn Gösta Tykesson på Ängalid vid Trolleholm i Skåne. De har haft gården i fyra generationer, och Gösta ville överlåta verksamheten till sin son, som hela sitt liv har varit inställd på just detta. Av någon anledning motsatte sig greven detta, och frågan gick till rätten.

Domen som kom var både häpnadsväckande och överraskande. Trots att verksamheten bedrivs på nästan 70 hektar och att de har börjat med flera nya grepp och idéer kom man fram till att verksamheten inte var utvecklingsbar. Om inte närmare 70 hektar skulle räknas som utvecklingsbart faller närmare 85 % av alla arrendatorer på just detta faktum.

Domen är överklagad till hovrätten, men detta är helt klart ett allvarligt hot mot alla dessa arrendatorer.

Ytterligare ett annat problem som har uppkommit är att många jordägare försöker ”roffa” åt sig de EU-ersättningar som ska gå till brukaren. Trots att det framgår att ersättningarna ska gå till den aktive brukaren, det vill säga arrendatorn i ett arrendeförhållande, och inte till jordägaren försöker man på olika sätt få tillgång till hela eller delar av denna ersättning.

Båda dessa saker gör mig djupt oroad. Detta gör inte adeln och storgodsägarna mer benägna att självmant bevilja friköp, utan det ger snarare signalen att inte längre ens godkänna släktövertagande.

Vi måste vakna och börja reagera på det som håller på att ske. Som jag sade tidigare: Det hastar med att införa den här historiska reformen, om det över huvud taget ska finnas några kvar att rädda till enskilt ägande.

En primär fråga i sammanhanget är frågan angående den eventuella konflikten med grundlagen, regeringsformen 2 kap. 18 §, samt till viss del även Europarådskonventionen om mänskliga rättigheter. Vissa hävdar att regeringsformen säger att expropriation till förmån för enskild inte får ske. Men detta är inte helt rätt – det står inte heller så. Och inom juristkåren har man delade meningar om detta. Frågan har heller aldrig prövats av Lagrådet.

Det nya sedan den 1 januari 1995 är tillkomsten av ordet ”angelägna” – att ”tillgodose angelägna allmänna intressen” – i förhållande till Europarådskonventionen, som har formuleringen ”i det allmännas intresse”.

I den av riksdagen antagna propositionen 1993/94:17, s. 48, uttalas:

”Vad som är ett angeläget allmänt intresse måste till slut i viss mån bli föremål för en politisk värdering där hänsyn måste tas till vad som är godtagbart från rättssäkerhetssynpunkt i ett modernt och demokratiskt samhälle”.

Sug på det sista: ”ett modernt och demokratiskt samhälle”.

När det gäller Europarådskonventionen om mänskliga rättigheter konstaterade man också i en dom att de nationella organen principiellt är bättre skickade än domstolen att avgöra vad som ska anses vara i det allmännas intresse.

Herr talman! Men grundbulten i denna fråga är trots allt att det är en kvarleva från ett helt annat samhällssystem. Att avskaffa de sista resterna av ett feodalt system är ett självklart led i en politik för ökad social och ekonomisk rättvisa. Det är sannernligen hög tid för riksdagen att slutligen ta ställning i denna fråga. Tiden håller faktiskt på att rinna ifrån oss. Det måste vi ha klart för oss.

I sak förväntar jag mig stöd. Jag hoppas att jag har stöd i alla fall av s, v och mp, även om Tasso gjorde mig lite bekymrad med sitt inlägg. Men var står Centern i denna fråga? Står man fortfarande på adelns och storgodsägarnas sida i denna fråga? Det är något som förvånar mig och inte minst många arrendatorer.

Anf. 107 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Herr talman! Jag blir lite orolig över att Christer blev orolig över det jag hade sagt.

Jag håller helt och hållet med. Jag instämmer i vartenda ord som du har sagt i ditt anförande. Jag vet inte riktigt vad det var som du blev orolig över. Det som jag vill klargöra med mitt särskilda yttrande är ju att Vänsterpartiet har precis den hållning som du har presenterat i talarstolen. Vi vill ha en lagstiftning som ger rätt till friköp av de historiska arrendena. Det uttalandet har inte utskottet gjort, utan man hänvisar bara till det pågående arbetet. Det är därför som jag har valt att ha ett särskilt yttrande.

Anf. 108 CHRISTER ADELSBO (s) replik:

Herr talman! Det var precis det som oroade mig i det du sade, att det endast var du som hade gjort det här ställningstagandet. Jag förväntar mig och hoppas på, som sagt, att ha stöd i denna fråga även från mina partikamrater och Miljöpartiet.

Anf. 109 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Herr talman! Ja, det hoppas jag också. Det är tyvärr ingen av dina partikamrater som har berört den här frågan. I inledningen gjorde man det, men det har inte i sak tagits upp i anförandena.

Jag är också nyfiken på vad ditt parti tycker i den här frågan. På departementet svajar man i frågan om man ska gå den senaste utredningen till mötes och inte ge någon rätt till friköp av historiska arrenden, vilket jag tycker är helt felaktigt. Det vore att gå en helt felaktig väg.

Jag hoppas att vi tillsammans kommer att förmå både dina partikamrater och Miljöpartiet att skyndsamt komma till rätta med den här problematiken, så att vi får en lagstiftning så snart som möjligt.

Anf. 110 CHRISTER ADELSBO (s) replik:

Herr talman! Det är just det som oroar mig också. Det handlar om attityden i den här utredningen. Inställningen är i princip, som jag sade tidigare, att det är så få det berör att det egentligen inte finns någon anledning att göra någonting. Det är skrämmande att ha en sådan inställning.

Visst är det en minoritetsgrupp, men det gäller faktiskt att titta på det här. Vi är, som sagt var, ensamma i Europa om att ha ett sådant system som vi har. När man berättar om detta för folk tror de knappt att det är sant att det över huvud taget finns.

Vågar vi inte ta tag i denna fråga? Det har ju även efter den här utredningen tillkommit en del saker som jag har nämnt här i dag. Det gäller bland annat domen nere i Skåne. Skulle den vinna gehör även i hovrätten gäller det att tänka till. Det är ju en signal till adel och storgodsägare att det inte finns någon anledning att göra någonting. Man går inte ens med på att lämna över det till släkten och så vidare utan kör bara på och tar över jorden. Det gör ju också att man kan ta hand om EU-ersättningarna.

Det är en skrämmande utveckling. Jag hoppas att inte minst lagutskottet tar till sig det här och verkligen tar sig en funderare, även om man kanske inte gör det på departementet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

11 § Människosmuggling och tidsbegränsat uppehållstillstånd för målsägande och vittnen

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2003/04:SfU6
Människosmuggling och tidsbegränsat uppehållstillstånd för målsägande och vittnen (prop. 2003/04:35).

Anf. 111 SVEN BRUS (kd):

Herr talman! Det finns anledning att känna oro över flyktingpolitikens utveckling inom EU. Vi kristdemokrater vill att den svenska regeringen ska verka för en mer human europeisk flyktingpolitik. Det finns nämligen i dag allt färre lagliga sätt att ta sig till EU-länderna för att söka

asyl, och utvecklingen i övriga länder, och för den delen i Sverige, går närmast i motsatt riktning i förhållande till den intention jag uttryckte nyss.

Det förslag om utökat transportörsansvar som kommer till kammaren senare i vår är ett exempel på hur hindren byggs upp. Det är viktigt att grundinställningen om en human europeisk och svensk flyktingpolitik finns med i tankevärlden också när vi tar ställning till hur vi ska förhindra människosmuggling. Det ska naturligtvis aldrig vara straffbart att av ideella skäl hjälpa en skyddssökande person att komma till Sverige, men smuggling av människor i vinstsyfte ska självfallet motverkas och bestraffas när så är möjligt.

Regeringen föreslår att det ska vara straffbart att vistas i Sverige olovligt. Det är naturligtvis ett rimligt krav att personer anmäler sig vid inresan, men verkligheten ser ibland annorlunda ut. Det är i dag endast ett fåtal som söker asyl direkt vid inresan. Att det tillsammans med dokumentlösheten hos flertalet är ett problem kan ingen bestrida. Nu slår vi vakt om en viktig princip – det är viktigt att understryka – när vi säger att varje person, hans eller hennes skyddsskäl, ska prövas och bedömas individuellt. Vi kan inte utesluta att vissa personer har rimliga skäl till att inte anmäla sin inresa på en gång. Det här menar vi att regeringen borde överväga en gång till så att vi inte hamnar i en situation där vi riskerar att straffbelägga människor med verkliga asylskäl. Jag vill än en gång, herr talman, varna för att vi riskerar att stänga alltför lagliga ingångar till Sverige med den ena åtgärden efter den andra.

Det är naturligtvis inte rimligt att jämställa straffet för otillåtet passerande av yttre gräns, som det uttrycks här, med straffet för människosmuggling i vinstsyfte. Den föreslagna höjningen av maxstraffet bör därför avslås.

Den snabbt accelererande handeln med fattiga kvinnor och barn, i dag allt oftare från Östeuropa till Västeuropas storstäder, är en vidrig sexualiserad slavhandel. Den här smutsiga handeln beräknas omsätta 70 miljarder kronor årligen. Enligt FN:s utvecklingsfond för kvinnor, Unifem, handlar det om ca 700 000 människor som säljs varje år. Bara tanken att människor är till salu är förfärande.

Unga kvinnor och flickor är majoriteten av offren för den här handeln i Europa. De allra flesta kommer från fattiga familjer i Östeuropa och före detta Sovjetunionen. En kartläggning som gjorts av Kvinnoforum visar att antalet prostituerade kvinnor från Baltikum och Östeuropa har ökat markant i Norden. Rikskriminalen har uppskattat att det har kommit mellan 400 och 600 kvinnor per år till Sverige under de senaste åren.

Enligt den nya lagen, från 2002, kan personer som organiserar, transporterar, tar emot eller håller någon inlåst för sexuell exploatering dömas till mellan två och tio års fängelse. De här straffen är fortfarande relativt lindriga jämfört med exempelvis straffen vid narkotikahandel. Nu har EU-kommissionen genom ett direktiv föreslagit att ett offer för människohandel ska kunna beviljas uppehållstillstånd när man samarbetar i rättsliga förfaranden mot förövarna. Europaparlamentet har välkomnat det här förslaget i en gemensam resolution.

Man måste se mycket allvarligt på den här smutsiga människohandeln. Målet måste vara att skydda och hjälpa offren och samtidigt upptäcka och straffa förövarna. För det krävs det mer resurser, inte minst till

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Människosmuggling
och tidsbegränsat
uppehållstillstånd
för målsägande
och vittnen*

polisen som ska utreda *trafficking*-brott. Trots att regeringen hävdar att polisen har tillförts mer resurser och fått förstärkt kompetens menar faktiskt de poliser som arbetar på fältet med de här frågorna att så verkligen inte är fallet. För att man ska kunna komma i kontakt med och förstå och hjälpa *trafficking*-offer krävs det att man i större utsträckning tar vara på frivilligorganisationernas erfarenheter och kunskaper på området.

Det finns vidare en uppenbar risk för att de kvinnor som reser hem blir uppsökta och till och med hemsökta av ligor som bedriver slavhandel eller att de förskjuts från sina familjer när familjerna får reda på att kvinnan varit inblandad i prostitution. Kristdemokraterna anser att det bör utredas noga om det är möjligt att skapa ett hållbart skydd och stöd till *trafficking*-offer när de återvänder hem. Att endast erbjuda offer för människohandel ett tillfälligt uppehållstillstånd för att de ska vittna mot sina förövare skulle annars kunna ses som bara ännu ett sätt att utnyttja dem. Om och när ett tillfälligt uppehållstillstånd ska ges under en utredningsfas måste det naturligtvis ske mycket snabbt.

Anhörigkommittén anser att offren i vissa situationer ska kunna beviljas permanent uppehållstillstånd av humanitära skäl. Det är ett krav som är rimligt och som vi kristdemokrater också ställer oss bakom.

Amnesty har krävt att kvinnorna ska ha rätt att söka asyl och få asyl om de inte kan garanteras skydd. Hur svenska myndigheter ska kunna garantera att en kvinna inte utsätts för trakasserier och en ovärdig behandling i Vitryssland, Georgien eller någon annanstans är naturligtvis inte alldeles lätt att föreställa sig. Därför bör vi ha en generös hållning både till tillfälliga och permanenta uppehållstillstånd för de här utsatta kvinnorna. Vi tillstyrker förslaget om att *trafficking*-offer som inte kan garanteras skydd ska kunna söka och beviljas uppehållstillstånd, antingen som skyddsbehövande eller på humanitär grund. Vi anser att Sverige har ett stort ansvar för de här kvinnorna och för barnen som utnyttjas och vilkas människovärde kränks på grävsta tänkbara sätt.

Herr talman! Det finns ett antal reservationer i det här betänkandet som flera partier och även vi kristdemokrater står bakom. Jag yrkar bifall till reservation nr 10.

Anf. 112 ULLA HOFFMANN (v):

Herr talman! Vad är människosmuggling, smuggling av människor? Vad blir den människa som smugglas? Olagligt införd som en smugglad flaska vodka? Eller illegal? Nej, inte kan väl en människa vara illegal. Det var ju länge sedan vi till exempel slutade betrakta barn födda utom äktenskapet som oäkta eller olagliga.

Vem är det som smugglar? Vad är den som smugglar? Begår han eller hon en illegal eller olaglig handling? Är han eller hon rentav kriminell? Var min morfar kriminell? Nej, inte kunde väl min morfar ha varit kriminell för att han hjälpte till att forsla människor från Danmark till Sverige under andra världskriget, gömde dem och såg till att de fick mat. Nej, inte min morfar. Fick han betalt? Inte vet jag hur det skulle betraktas i dag, men han fick viss ersättning för utlägg för bensin, båt och mat. Vinstsyfte? Nej, ideologi. Han trodde på människors rätt att slippa gas-kamrar oavsett deras etnicitet, sexuella läggning, om de var oliktankande eller hade en viss religion.

Vad är marknadsekonomi? Inte för att jag är den som begriper sådana invecklade resonemang, men jag tror att det handlar om en marknad som skapar efterfrågan, som gör att säljaren av en vara eller en tjänst får avsättning för sina produkter och därmed en vinst. Det bästa sättet om man vill ha bort en marknad för vissa varor och tjänster torde då vara att man stryker efterfrågan. Så resonerar man i varje fall vad gäller prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Se till att män slutar köpa sexuella tjänster så det inte finns någon marknad! Om det inte finns någon efterfrågan så borde marknaden försvinna enligt marknadsekonomiska teorier.

Det bästa regeringen kunde göra om man vill ha bort marknaden för den tjänst som det är att hjälpa en människa att fly sitt land undan förföljelse, krig och terror vore förstås att strypa efterfrågan. Det handlar först och främst om att skapa en rättvis och fredlig värld men också att göra det möjligt för människor att ta sig till våra gränser och söka asyl här. I stället inför man transportörsansvar som gör att människor på flykt inte kan ta sig ur det land där de förföljs utan hjälp av marknadsekonomer som utnyttjar den situation som efterfrågan skapar.

I det betänkande som vi diskuterar i dag finns det inte några som helst förslag som minskar efterfrågan på dessa tjänster. I stället skärper man straffen i alla led. Det i sin tur kommer att innebära att de som behöver hjälp med att lämna sitt land riskerar att råka fruktansvärt illa ut. Om det blir mer riskfyllt för den som smugglar en människa innebär det att han eller hon tar ett högre pris, och transportererna kommer att ske i ännu sämre lastbilar, båtar eller flygplan. Det är så enkelt att ett barn begriper det. Se till att vi får en solidarisk och rättvis flyktingpolitik så att det inte finns någon marknad för människosmugglare!

Herr talman! Sedan flera år är det förbjudet i Sverige att köpa sexuella tjänster. Eftersom marknadskrafterna råder även här innebär det att män i Sverige skapar en efterfrågan som i sin tur leder till människohandel för sexuella ändamål. Det är en marknad som i dag omsätter lika mycket pengar som narkotikahandeln. Enligt de senaste uppgifterna förs ca 800 000 kvinnor och barn in i EU-området för att utnyttjas i sexhandeln. Och män i Sverige fortsätter att köpa sex. Hur många män som köper sex tänker på att de medverkar i en grov, organiserad internationell brottslighet? Det är faktiskt vad de gör.

Ett sätt att komma åt de kriminella män som köper sex är förstås att åtala dem för det brott de begått. För det behövs vittnen som kan vittna om vad de har utsatts för. Ett sådant vittne hade Lilja i filmen *Lilja 4-ever* kunnat vara om hon hade fått det stöd hon hade behövt av det svenska samhället.

Nu föreslår regeringen och socialförsäkringsutskottet att riksdagen ska besluta att de kvinnor och barn som utsatts för människohandel för sexuella ändamål ska få möjlighet att stanna i Sverige under tiden de vittnar. Det är bra, men jag ställer mig frågan om det är tillräckligt. Regeringen bedömer att den lagstiftning som vi har i dag är fullständigt tillräcklig vad gäller att pröva frågan om permanent uppehållstillstånd för offren för människohandel för sexuella ändamål. Den bedömningen delar inte Vänsterpartiet.

Den praxis som Utlänningsnämnden har lagt fast vad gäller tillämpningen av flyktingkonventionen utesluter offer för människohandel för sexuella ändamål. Man vägrar att se den politiska dimensionen i de hot och den förföljelse dessa kvinnor kan utsättas för och det faktum att de inte kan få något effektivt skydd från hemlandets myndigheter.

Utskottet gjorde en studieresa till Kanada i januari i år för att bland annat studera asylprocessen. Där har man, fick vi reda på, beviljat flyktingstatus till en prostituerad från Thailand på grund av de hot som hon och hennes familj utsattes för av hennes hallick. De thailändska myndigheterna saknade vilja eller förmåga att ge henne skydd mot hallickens hot.

Nu har en utredning om kvinnors asylskäl just presenterat sina förslag och ska remissbehandlas. Vi förutsätter att de kvinnor som transporterats hit för sexuell exploatering i fortsättningen kommer att anses vara förföljda på grund av kön och att de därmed ska kunna erhålla flyktingstatus.

Herr talman! Genomgående för de två frågor som jag har tagit upp är att det bästa sättet om man vill nå resultat, både vad gäller människosmuggling och människohandel för sexuella ändamål, är att se till att det inte finns någon efterfrågan, vare sig på människosmugglare eller sexuella tjänster.

Jag står självfallet bakom Vänsterpartiets samtliga reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservation 2 under punkt 2 och reservation 11 under punkt 7.

Anf. 113 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Jag vill först uttrycka min uppskattning över att statsrådet Barbro Holmberg finns med här i kammaren när vi diskuterar frågor som berör hennes ansvarsområde.

Jag står självklart bakom alla reservationer där jag finns med men yrkar bifall endast till reservationerna nr 1 och nr 9.

Människosmuggling, olaglig transport av människor över nationella gränser, är ett problem som har ökat och som till stor del bedrivs av kriminella organisationer. Dessa smugglare ägnar sig allt oftare åt människohandel som har inslag av utnyttjande och exploatering.

Genom undertecknandet av FN:s människohandelsprotokoll har Sverige förbundit sig att ställa människohandlarna inför rätta och vidta åtgärder mot den organiserade brottsligheten. Enligt FN blir mellan 700 000 och 2 miljoner människor i världen offer för människohandel varje år. Denna handel kan ekonomiskt jämföras med den internationella drog- och vapensmugglingen.

Handeln med människor har vuxit explosionsartat under de senaste åren, och alltför många kvinnor och barn säljs till prostitution och sexhandel. FN har uppskattat att de kriminella grupperna tjänar ca 7 miljarder dollar varje år på kvinnohandel.

Enligt rikskriminalpolisen luras kvinnor, ofta mycket unga, som regel med löfte om välavlönat arbete på restauranger eller liknande. När de kommit fram till destinationslandet fräntas de identitetshandlingar, tvingas prostituera sig och hålls under uppsikt av hallickar som tar hand om merparten av kvinnornas inkomster.

Vi är många som har sett filmen *Lilja 4 ever*, och med den unga kvinnan i filmen på våra näthinnor känner vi en fruktansvärd avsky för dessa kriminella handlingar som med alla medel måste bekämpas.

Det är tyvärr alltför vanligt att barn, både flickor och pojkar, utnyttjas i människohandeln, och deras kroppar säljs över hela världen. Det finns en organiserad kriminalitet med barn som handelsvaror. Den kommersiella sexuella exploateringen av barn kan vi betrakta som tvångsarbete och ett övergrepp mot kroppens integritet. Ordet slaveri är på inget vis för starkt.

Slaveriet och slavhandeln är på nytt, bokstavligt talat, en växande företeelse i vårt land och i Europa, och det är nästan 700 år sedan Magnus Eriksson avskaffade träldomen. I Sverige finns en marknad för denna fruktansvärda verksamhet, och den ska vi aldrig acceptera.

Barnsexbrottslingar kommer från alla samhällsklasser och sociala förhållanden och har olika sorters yrken. Merparten av barnsexbrottslingarna är män. Många av de barn som råkar ut för människohandel kommer från barnhem. De är så kallade gatubarn eller kan till och med ha sålts av sina egna föräldrar.

För de personer som har fallit offer för människohandel kan det vara förenat med livsfara att återvända hem. Offer för organiserad gränsöverskridande brottslighet, där syftet ofta är att de ska bli sexuellt exploaterade, riskerar att utsättas för hot vare sig de stannar i Sverige och vittnar mot sina förövare eller om de återvänder till en situation där de återigen kommer att utnyttjas.

Regeringen föreslår att kvinnor och barn som har fallit offer för människohandel i Sverige ska ha rätt att stanna så länge brottsutredningen mot de misstänkta människohandlarna och förövarna pågår.

Vi i Centerpartiet anser att personer som har fallit offer för människohandel eller *trafficking* ska ges tidsbegränsade uppehållstillstånd som målsägande eller vittnen, så att de kan stanna under hela rättsprocessen. Vi anser inte att det är tillräckligt att offren får stanna endast under den tid som rättsprocessen kräver. I normalfallet bör de därefter beviljas permanenta uppehållstillstånd om de så önskar. Vi har ett extra stort ansvar eftersom det är i Sverige som *trafficking*-offren har blivit utnyttjade. Anledningen till att de här kvinnorna och barnen kommer till Sverige är för att det finns en marknad här – det finns svenska män som vill köpa sex. Och då kan vi inte bara låta dem stanna för att brotten ska redas ut och sedan skicka hem dem. Ett permanent uppehållstillstånd skulle även öka benägenheten att anmäla brotten. Risken för att bli utslängd ur Sverige gör att många i dag drar sig för en polisanmälan.

Hänsyn måste också tas till att många av dem har svårt att återvända, och en generös bedömning av möjligheterna till uppehållstillstånd av humanitära skäl bör göras.

Det är också viktigt att personerna under utredningen och rättegången får ett värdigt omhändertagande, och detta borde skötas av socialtjänsten som kan ta ansvar för de utsatta personerna i form av försörjning, boende och riktat socialt stöd. Personerna behöver med all säkerhet hjälp att komma tillbaka till en fungerande tillvaro både psykiskt, fysiskt, socialt och ekonomiskt.

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Människosmuggling
och tidsbegränsat
uppehållstillstånd
för målsägande
och vittnen*

Uppsökande verksamhet måste bedrivas, och det är också viktigt att både polisen och all annan personal som arbetar med dessa personer kontinuerligt utbildas när det gäller hantering av kvinnor och barn som utsatts för människohandel.

Det finns säkert också personer som utsatts för människohandel och som vill återvända till sitt hemland, och då ska det stöd och den hjälp som kan behövas sättas in. Initialt bör svenska myndigheter ansvara för tryggheten och säkerheten. De hjälpande insatserna, som bör sättas in så snart personen anländer till hemlandet, kan handla om att upprätta kontakt med myndigheter eller organisationer på plats.

Till sist, herr talman: Regeringen föreslår i betänkandet att Migrationsverkets personal som arbetar på förvarsenheten ska ta ansvar för behandling och tillsyn av förvarstagna personer också när de vistas utanför förvarslokalerna.

Om det finns risk för att de förvarstagna personerna ämnar rymma under sin vistelse utanför lokalen innebär detta att personalen vid förvarsenheterna ges befogenhet att använda våld för att hindra rymning. Centerpartiet anser i likhet med Röda Korset att användandet av våld skapar ett oönskat avstånd mellan personal och förvarstagna. Personalen på förvaren arbetar bland annat med motivationssamtal och stödjande samtal med de förvarstagna, och det skulle innebära en konflikt om de får befogenheter att använda våld, som i värsta fall kan leda till att våldsbefogenheterna missbrukas. Den utvecklingen vill vi absolut inte se. Det eventuella värdet av våldsanvändande för att förhindra rymningar står inte i proportion till de negativa konsekvenserna. Därför vill vi att regeringen återkommer med ett nytt förslag när det gäller ansvaret vid vistelse utanför förvarslokal.

Anf. 114 MONA JÖNSSON (mp):

Herr talman! Trafiken med personer som utsatts för människosmuggling har ökat, och då speciellt handeln med kvinnor. Det är mycket viktigt att Sverige intensifierar kampen med att bekämpa människohandel för sexuella ändamål. Barn är i detta sammanhang en utsatt grupp, och varje år blir omkring 1,2 miljoner av världens barn offer för människohandel. Vi anser att människosmugglare som uppfyller kraven för straffbarhet bör bedömas strängare när den smugglade är minderårig.

Viktigt är också att polis och åklagare kontinuerligt utbildas för att på bästa sätt arbeta med offer för människohandel. Det talas om stora kunskapsbrister inom bland annat polis och åklagarväsendet vad gäller frågor som rör *trafficking*. Glädjande nog har man just i dag på Polishögskolan i Solna en konferens där polis, åklagare och utländska experter diskuterar utökat internationellt samarbete för att bekämpa övergrepp och sexhandel med barn och kvinnor. Det får inte bli så att ärenden handläggs efter godtycke och intresse från chefer, som det kan vara i dag. Om de som är inblandade i handläggning av fall med människohandel är rätt utbildade och känner till vad de ska leta efter för att upptäcka brotten, och dessutom gör djupintervjuer med personer som misstänks vara utsatta för brottet, skulle förövare snabbare kunna gripas och ställas till svars.

Miljöpartiet anser att människor som är drabbade av människosmuggling för sexuella ändamål och väntar på utredning och rättegång måste få hjälp i form av försörjning, boende och riktat stöd. De utsatta behöver hjälp för att komma tillbaka till en fungerande tillvaro psykiskt, fysiskt, socialt och ekonomiskt.

Miljöpartiet välkomnar att det i utlänningslagen införs en bestämmelse som gör det möjligt för en förundersökningsledare att ansöka om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för utländska målsäganden och vittnen i mål om människosmuggling. Vi vill också att en kvinna som utsatts för *trafficking* ska få möjlighet att efter begäran ansöka om permanent uppehållstillstånd utifrån humanitära skäl. Prövningen ska vara individuell. I betänkandet hänvisar man till att det är möjligt redan i dag, men jag anser att det hittills varit näst intill omöjligt för en kvinna som är offer för människohandel i Sverige att få hjälp på grund av den okunskap som finns hos myndighetspersoner. Därmed är chansen att kunna söka uppehållstillstånd så som vi avser nästan obefintlig.

Miljöpartiet anser vidare att människor som fallit offer för människohandel måste ges stöd och hjälp när de återvänder till hemlandet om de väljer att återvända. Det bör utredas om det är praktiskt möjligt att erbjuda skydd och stöd för de drabbade genom att svenska myndigheter upprättar kontakter med lokala myndigheter och organisationer. Vad jag vet pågår det samarbete med utländska myndigheter när det gäller att gripa förövare men inte för att hjälpa offren till rehabilitering och till ett bättre liv.

I betänkandet vill man ge Migrationsverket befogenheter att använda våld för att hindra rymning utanför förvarslokaler. Miljöpartiet anser inte att förslaget ska genomföras. Vi anser att om det föreligger risk för rymning ska personer från andra myndigheter med relevant utbildning sättas in och finnas med.

Herr talman! Jag stöder givetvis alla våra reservationer men för tidsvinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 3 och 14.
(forts. 13 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.51 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Människosmuggling
och tidsbegränsat
uppehållstillstånd
för målsägande
och vittnen*

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

LU8 Konsumentfrågor

Punkt 1 (Mål och inriktning för konsumentpolitiken)

1. utskottet
2. res. 1 (fp, m, kd)

Votering:

138 för utskottet

92 för res. 1

13 avstod

106 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 s, 22 v, 14 mp

För res. 1: 36 m, 32 fp, 24 kd

Avstod: 13 c

Frånvarande: 42 s, 19 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 9 c, 3 mp

Punkt 7 (Konsumenträtt inom offentlig verksamhet)

1. utskottet
2. res. 6 (fp, m, kd, c)

Votering:

121 för utskottet

118 för res. 6

110 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 22 v

För res. 6: 36 m, 32 fp, 24 kd, 12 c, 14 mp

Frånvarande: 45 s, 19 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 10 c,
3 mp

Punkt 10 (Resegarantisystemet)

1. utskottet
2. res. 8 (fp, m, kd, c)

Votering:

120 för utskottet

119 för res. 8

110 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 s, 22 v

För res. 8: 36 m, 32 fp, 24 kd, 13 c, 14 mp

Frånvarande: 46 s, 19 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 9 c, 3 mp

Punkt 16 (Könsdiskriminerande reklam)

1. utskottet

2. res. 16 (v)

Votering:

207 för utskottet

36 för res. 16

1 avstod

105 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 35 m, 32 fp, 23 kd, 13 c

För res. 16: 22 v, 14 mp

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 40 s, 20 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 9 c, 3 mp

Punkt 18 (Marknadsföring av ekologiskt odlade produkter)

1. utskottet

2. res. 17 (v)

Votering:

210 för utskottet

35 för res. 17

104 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 36 m, 32 fp, 24 kd, 1 v, 13 c

För res. 17: 21 v, 14 mp

Frånvarande: 40 s, 19 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 9 c, 3 mp

Punkt 20 (Märkning av hund- och kattskinn)

1. utskottet

2. res. 19 (v)

Votering:

204 för utskottet

38 för res. 19

107 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 s, 35 m, 31 fp, 24 kd, 12 c

För res. 19: 1 fp, 22 v, 1 c, 14 mp

Frånvarande: 42 s, 20 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 9 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2003/04:85

18 mars

LU13 Åtgärder mot s.k. fakturaskojeri och modemkapning

Yrkanden:

1. utskottet

2. res. (m)

3. utskottets förslag till beslut med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. L208 (mp)

Förberedande votering:

52 för res.

16 för mot.

176 avstod

105 frånvarande

Kammaren biträdde res.

Huvudvotering:

191 för utskottet

36 för res.

16 avstod

106 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 s, 32 fp, 23 kd, 22 v, 11 c

För res.: 35 m, 1 kd

Avstod: 2 c, 14 mp

Frånvarande: 41 s, 20 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 9 c, 3 mp

LU15 Vissa frågor rörande fastigheter

Punkt 1 (Jordabalkens felregler)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, v)

Votering:

191 för utskottet

54 för res. 1

104 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 36 m, 24 kd, 13 c, 14 mp

För res. 1: 32 fp, 22 v

Frånvarande: 40 s, 19 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 9 c, 3 mp

Punkt 3 (Fastighetsmäklare m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (m, fp, kd, c)

Votering:

140 för utskottet

105 för res. 2

104 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 22 v, 14 mp

För res. 2: 36 m, 32 fp, 24 kd, 13 c

Frånvarande: 40 s, 19 m, 16 fp, 9 kd, 8 v, 9 c, 3 mp

Prot. 2003/04:85

18 mars

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

13 § (forts. från 11 §) Människosmuggling och tidsbegränsat uppehållstillstånd för målsägande och vittnen (forts. SfU6)

*Människosmuggling
och tidsbegränsat
uppehållstillstånd
för målsägande
och vittnen*

Anf. 115 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag gläds naturligtvis över de fasta voringstiderna och accepterar de problem som uppstår genom att debatter rycks isär på det här viset. Men förhoppningsvis ska vi väl ändå komma ihåg de argument som framförts under debattens gång.

Vi behandlar nu SfU6, *Människosmuggling och tidsbegränsat uppehållstillstånd för målsägande och vittnen*. Under morgondagen kommer samma betänkande att behandlas, men då inom ramen för Ungdomens riksdag och det så kallade särskilda utskottet.

Efter motionsskrivandet, diskussionerna och beredningen av betänkandet tycks det bli radikalt olika ställningstaganden. Ungdomars tankar är något mera yviga och inte lika bundna av tidigare ställningstaganden här i kammaren.

Det var i samband med det så kallade särskilda utskottets behandling av ärendet i början av februari intressant att följa elevernas sätt att belysa den problematik som propositionen innehåller. Jag kan till exempel konstatera att ungdomars syn på vad som utgör ett kännbart straff märkbart skiljer sig från det som utgör dagens norm.

För dagen ska jag dock förhålla mig till socialförsäkringsutskottets betänkande och de förslag som föreligger. Jag vill inledningsvis yrka bifall till förslaget i detsamma och avslag på samtliga reservationer.

Det gläder mig att det i beredningen av betänkandet fanns förutsättningar för en bredare förankring för många av de viktiga förslag som förelåg i regeringens proposition på området. I utskottsförhandlingen gavs genom en bordläggning utrymme för att på ett bredare sätt lyfta in partiernas förslag i en gemensam text.

Jag tycker att det är positivt att vi i en sådan här angelägen fråga tillsammans kan skapa en stor uppslutning kring väsentliga delar av innehållet.

Betänkandet behandlar flera olika områden och är en del i ett större sammanhang för att tydliggöra och förankra den svenska asyl- och migrationspolitiken.

Bredden på politikområdet framkom i all tydlighet när departementet informerade utskottet under veckan inom ramen för kommande ärendehandläggning.

Herr talman! Som framgår av rubriken behandlas människosmuggling och konsekvenser av densamma. Människosmugglingens många gånger mycket negativa konsekvenser har flera gånger lyfts fram inom utskottet. Kriminella ligors hantering av traditionell brottslig verksamhet

har kompletterats med att också hantera smuggling av människor. Konsekvenserna innebär många gånger fruktansvärda förhållanden för dem som anlitar och utnyttjas av människosmugglare.

Rapporter inkommer snart nog varje dag om de ohyggliga situationer som framför allt unga kvinnor utsätts för när de utnyttjas av kriminella till prostitution och andra ändamål på ett minst sagt förnedrande sätt.

Utskottsmajoriteten tillstyrker förslagen i propositionen gällande straffsatser och möjlighet för att på ett mera offensivt sätt angripa den organiserade brottsligheten. Utskottet konstaterar också att man härigenom uppfyller de krav som ställs från Europeiska unionen på Sverige.

Utskottet markerar dock och vidhåller synen på möjligheten för människor att av rent humanitära skäl hjälpa individer att söka asyl i landet vid ankomsten.

En viktig del i propositionen behandlar frågan om tidsbegränsat uppehållstillstånd för målsägande och vittnen i samband med lagföring av brott.

Vittnesuppgifter och bevis från utländska målsägande och vittnen är ofta väsentliga delar i brottsutredningar. Utskottet välkomnar därför förslaget om tidsbegränsade uppehållstillstånd för att ge utrymme för att kunna bistå brottsutredande personal vid lagföring av brott.

I denna del tycks det finnas en gemensam syn bland riksdagens partier. Detta är en viktig signal till de kriminella ligor som är verksamma på området.

Att låta förundersökningsledare efter samråd med bevispersonen an hålla om tidsbegränsat uppehållstillstånd ska dock inte innebära att personen undanhålls möjligheten att ansöka om och få sin sak prövad gällande uppehållstillstånd på andra grunder. En viktig del i bedömningen om tillfälligt uppehållstillstånd ska även utgöras av möjligheten att erbjuda skydd för bevispersonen. Detta är och ska vara en självklarhet.

Blotta faktum att en utlänning varit utsatt för brott ska dock inte automatiskt föranleda permanent uppehållstillstånd. I stället måste en sammanvägd bedömning i likhet med övrig handläggning tillämpas.

På detta område finns en viktig sak som skiljer oss åt mellan partierna. Till de partier som förespråkar automatiskt permanent uppehållstillstånd för dem som medverkar i rättsprocesser måste jag ställa frågan: Menar ni verkligen att vi ska sätta det bästa vapnet i händerna på människosmugglarna genom att signalera om möjligheten till permanent uppehållstillstånd på det sätt som ni föreslår?

Att från början garantera uppehållstillstånd vore ju att tillmötesgå kriminella ligor och till och med bidra till att bredda deras rekryteringsbas. Jag måste fråga Folkpartiet och Centerpartiet: Är det en genomtänkt strategi för att komma till rätta med ett växande problem?

Självklart ska alla som kommer till Sverige ha rätt att få sin sak prövad. Rätten att få stanna ska bedömas utifrån det individuella förhållandet och ses i ett sammanhang där humanitära grunder givetvis ska bedömas. Det kan innebära att vissa får rätt att stanna, andra inte. Det vore dock fel att här och nu göra det ställningstagandet.

Under den tid som en utlänning vistas här i landet, med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd, såsom målsägande eller vittne ska utlänningen erhålla viss trygghet i form av sjukvård och socialt bistånd. Ofta

har man utsatts för svåra förhållanden som kräver speciell handläggning och stöd från personer med särskild kompetens.

Kommuner och landsting som har ansvaret för dessa frågor ska er- hålla ekonomiskt stöd motsvarande de insatser som görs. Barnens situa- tion ska i dessa sammanhang särskilt beaktas. Information till de berörda är av särskilt stor betydelse i dessa fall.

Herr talman! När det gäller återvändande för dem som utsatts för människohandel gäller överenskommelser inom ramen för FN-protokoll där såväl ursprungsstaten som ankomststaten har ett ansvar. Utskottet konstaterar att Sveriges utvecklingssamarbete här fyller en viktig roll att stötta till ett värdigt återvändande. En nationell handlingsplan i syfte att skydda, bistå och förebygga människohandel håller på att framarbetas, vilket riksdagen har informerats om av migrationsministern.

Som jag inledningsvis uttryckte det är denna proposition och detta be- tänkande en del i ett bredare arbete för en stabil politik och en rättssä- rare asylprocess.

Vid en genomgång av inkomna motioner kan konstateras att det på många områden finns en stor samsyn, men på andra tyvärr inte. Men att en relativt bred majoritet har kunnat skapas kring betänkandet ser jag som positivt, vilket också kan inge förhoppningar inför kommande be- handling av ärenden inom politikområdet.

Anf. 116 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Det är helt klart att vi i Centerpartiet inte gör samma bedömning som Göte Wahlström gör. Vi tror inte att kvinnor skulle ut- sätta sig för människohandel och *trafficking* för att få stanna i Sverige. Jag tycker att det är att nedvärdera kvinnor att tro att de skulle utsätta sig för en sådan situation för att få komma hit till vårt land och få stanna här. Vi menar att det däremot skulle ges mycket större möjligheter att utreda brotten mot de här personerna. De skulle alltså bli djärvare och i större utsträckning våga anmäla att de har utsatts för det brott som de blivit utsatta för om de skulle veta att det kan innebära att de kan få stanna.

Anf. 117 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att det naturligtvis finns olika infallsvin- klar på det här. Jag konstaterar också att det kan handla om att man re- kryterar basen för de ligor som finns i det här systemet. Det som oroar mig är att dessa kan växa ut och bredda sin verksamhet. Det är det som jag grundar min bedömning på och är orolig för.

Sätter vi i Sverige i gång ett signalsystem innebär det naturligtvis att de här ligorna kan bredda sin verksamhet, både genom att de mer offen- sivt kan erbjuda förutsättningar för människohandel och framför allt också kan se en ökad ekonomisk vinning i sitt hanterande. Det jag mest oroas över är det signalsystem som skulle skapas genom bland annat det förslag som Centern lägger fram i sin reservation.

Anf. 118 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Först vill jag bara göra en kommentar till betänkandets namn, *Människosmuggling och tidsbegränsat uppehållstillstånd för målsägande och vittnen*. Det handlar alltså inte människosmugglare som

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Människosmuggling
och tidsbegränsat
uppehållstillstånd
för målsägande
och vittnen*

kommer att få tidsbegränsat uppehållstillstånd, utan det handlar om människohandel för sexuella ändamål.

Jag vet inte om Göte Wahlström avsåg mig i sin kommentar, men jag tänker i vilket fall som helst kommentera och ställa en fråga. Det har nu kommit en utredning som har lagt fram ett förslag om hur vi ska kunna vidga tolkningen av Genèvekonventionen till att omfatta även förföljelse på grund av kön. Jag skulle vilja veta hur Göte Wahlström ser på möjligheten att de kvinnor – för det är oftast kvinnor och barn – som utsatts för människohandel för sexuella ändamål skulle kunna få stanna med stöd av en vidgad tolkning av Genèvekonventionen.

Anf. 119 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! I propositionen och i det yttrande som vi gör från utskottets sida konstateras att det ges utrymme för att göra en ansökan och få sin ansökan prövad. Naturligtvis kommer viktiga saker att lyftas in, bland annat de saker som Ulla Hoffmann tar upp här i debatten. Därför upplever jag och majoriteten i utskottet att den öppning finns som behövs för det här ändamålet.

Anf. 120 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Det som Göte Wahlström säger är positivt, men vi gör inte samma bedömning som Göte Wahlström gör, att den nuvarande lagstiftningen skulle räcka. Jag förstår också att inte heller regeringen gör den bedömningen eftersom det har suttit en utredning som har tittat på möjligheten att vidga tolkningen av Genèvekonventionen. Men så långt som jag har läst i utredningen talar man inte särskilt om offren för människohandeln. Det var därför som jag undrade om Göte Wahlström kunde visa på en positiv politisk inriktning och säga att vi kommer att behandla dem på samma sätt som man gör i till exempel Kanada.

Anf. 121 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Låt oss titta på detta när det kommer så att vi kan få en ordentlig diskussion kring just de här frågeställningarna.

Jag lyssnade noggrant på Ulla Hoffmanns anförande. Det var naturligtvis mycket i Ulla Hoffmanns beskrivning av situationen som man hade förståelse för och kunde leva sig in i. Det är säkert mycket som jag kan instämma i och som vi kan bli ganska överens om när det gäller Ulla Hoffmanns och Vänsterpartiets syn på detta. Men jag upplever också att man på något sätt blandar äpplen och päron, vilket jag också upplevde när jag lyssnade på Ulla Hoffmanns inlägg. Det gör att jag inte kan se vart Vänsterpartiet vill komma och vad som är slutstationen för processen. På något sätt blir det inte helt trovärdigt.

I debatten i går om lokalt utvecklingsarbete i storstäderna fick Ulla Hoffmanns partikamrat Kalle Larsson en reprimand från kammaren och framför allt från talarstolen för att han osynliggjorde kolleger i kammaren. Jag skulle vilja säga att Ulla Hoffmann osynliggör en del av de problem som vi försöker lyfta in och ser behov av att komma till rätta med. Ulla Hoffmann tycks inte se dessa problemställningar. Det gör mig naturligtvis bekymrad, därför att då är det svårare att se den punkt där vi kan landa och vilka åtgärder som behöver vidtas.

Men som sagt var är min förhoppning att det framgent ska bli en bredare majoritet för de frågeställningar och de propositioner som ligger framför oss på det här viktiga området.

Anf. 122 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Handeln med människor är i dag den mest lönsamma och minst riskabla delen av den organiserade brottslighetens verksamhet. Med det betänkande som nu behandlas i kammaren kommer kampen mot såväl människosmuggling som människohandel att kunna intensifieras, därför att det handlar om att höja straffsatserna och att offer och vittnen kan ges tillfälliga uppehållstillstånd.

Grova människosmugglare utnyttjar människors hopp och drömmar. Grova människosmugglare exploaterar redan utsatta människor. Motivet är väldigt enkelt, att de tjänar stora pengar. Det här handlar om organiserad grov brottslighet.

De som kommer till Sverige och som har använt sig av människosmugglare har oftast aktivt rekryterats. De har blivit lovade uppehållstillstånd och ett bättre liv. Många har satsat allt de äger och har för att börja om på nytt någon annanstans.

Men verkligheten hinner ofta i kapp dem väldigt snabbt, ibland redan under resans gång i form av sjöodugliga båtar eller i lastutrymmet på en långtradare och ofta vid resans slut när det visar sig att löftet om att få stanna kanske inte kommer att uppfyllas eftersom väldigt många saknar asylskäl. De allra flesta tvingas återvända till en situation som är betydligt svårare än den som de lämnade.

Herr talman! De här frågorna har uppmärksammats väldigt tidigt av riksdagen. Flera partier har pekat på behovet av att intensifiera arbetet mot människosmuggling och människohandel. Tragiska händelser, framför allt den i Dover där 58 människor påträffades döda i en container, ledde också till att EU började arbeta med två rättsakter om människosmuggling. Likaså har man nu i FN undertecknat en konvention om organiserad brottslighet och dessutom ett tilläggsprotokoll om människosmuggling.

När det gäller människohandel, som i vår del av världen väldigt ofta handlar om handel med kvinnor och barn för sexuell exploatering, var Sveriges EU-kommissionär Anita Gradin i mitten av 90-talet bland de första som påtalade problemen med *trafficking* i EU-området. Hon talade också väldigt länge för döva öron, men nu finns det ett EU-direktiv om att kvinnor som är offer för människohandel ska kunna ges tillfälliga uppehållstillstånd.

Väldigt mycket arbete har gjorts. Alltsedan slutet av 90-talet har det pågått ett intensivt arbete för att bekämpa människohandel som drabbar kvinnor och barn. Sedan den 1 juli 2002 är människohandel för sexuella ändamål straffbart i Sverige.

Men det behövs mer. Det räcker inte. Det handlar bland annat om hur vi tar hand om offren och hur vi kommer åt förövarna. Det gäller att se till att ansvaret inte faller mellan stolarna.

Det här är bakgrunden till det betänkande som debatteras i dag. Jag tror att de ändringar som nu görs kommer att bli väldigt viktiga instrument för att komma åt människosmugglare och för att ge stöd åt offren för människohandel.

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Människosmuggling
och tidsbegränsat
uppehållstillstånd
för målsägande
och vittnen*

Herr talman! I det arbete som nu har slutförts har vi haft att göra med väldigt svåra avväganden som också speglas i den här debatten.

Det gäller till exempel frågan om permanenta uppehållstillstånd till offer för människohandel, som också har tagits upp av flera av debattörerna. Jag kan delvis förstå dem som argumenterar för att de här människorna bör beviljas uppehållstillstånd. Det här är människor som inte bara har fått utstå ett väldigt stort lidande, utan de löper också risk för hot efter det att de har vittnat i en rättegång.

Men jag menar ändå att risken är väldigt stor att en garanti om permanent uppehållstillstånd, en automatik i beviljandet av permanent uppehållstillstånd, kan bli ytterligare ett vapen i händerna på människosmugglarna och människohandlarna. Det skulle snarare bidra till människohandeln än bekämpa den. Det är därför vi föreslår tillfälliga uppehållstillstånd. Det ger de här kvinnorna ett rådrum. Det ger kvinnorna en möjlighet att återhämta sig och fundera över sin situation och sin framtid. Om kvinnan inser att hon inte har någon framtid eller upplever en risk för förföljelse har hon en möjlighet att söka permanent uppehållstillstånd utan att vi tillför ytterligare bränsle till människohandeln.

En annan svår avvägning i propositionen som också har berörts i en del motioner rör skillnaden mellan dem som organiserar och dem som genomför människosmugglingen. Är det en del av den organiserade brottsligheten vars syfte är ekonomisk vinning eller rör det sig till exempel om en släkting eller en enskild organisation som vill hjälpa en asylsökande att söka asyl av ideella eller humanitära skäl? Här dras gränsen vid om det handlar om vinstsyfte eller inte. Då drabbar straffskärpningen dem som livnär sig på människors utsatthet, och de vilkas syfte är att hjälpa får strafffrihet.

Samtidigt har vi inte funnit något skäl att undanta dem som hjälper människor att ta sig in i Sverige även om det sker utan vinstsyfte. Skälen till det är väldigt enkla. Syftet med att hjälpa en person till Sverige är att en person ska kunna söka asyl, och det kan man göra så fort man kommer till Sverige, vid gränsen. Det finns med andra ord egentligen ingen anledning för en humanitär organisation att hjälpa människor in i landet. Om vi skulle undanta dem som gör det, finns det risk att det också skulle spä på de problem som redan finns i dag med att det är väldigt många människor som vistas i Sverige under lång tid illegalt eller innan de söker asyl.

Herr talman! Inget av de här förslagen kan ses som slutgiltiga lösningar på de problem som människosmugglingen och människohandeln medför. Även om de är väldigt viktiga är det endast några verktyg i det arbetet. Kampen mot människosmuggling och människohandel måste fortsätta på väldigt bred front.

Anf. 123 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en övergripande fråga till statsrådet. Göte Wahlström sade tidigare i debatten att man får se den här propositionen från regeringen som en del av ett bredare arbete. Nu duggar ju förslagen tätt ifrån regeringen på flyktingpolitikens område. Det de här förslagen har gemensamt med varandra är att de fokuserar på problemen inom asylpolitiken, och de är förvisso många. Det finns en stark fokuse-

ring på detta att människor kommer hit utan skyddsskäl och att så många kommer utan dokument. De här realiteterna känner vi till.

Nu ska vi inte diskutera transportörsansvaret här i dag, men jag vill ändå lyfta in det i det stora sammanhanget. Jag skulle vilja fråga Barbro Holmberg om hon inte ser en risk med att vi sammantaget stänger den ena lagliga möjligheten efter den andra att komma till Sverige och därmed öppnar en marknad för människosmugglare på grund av människors desperata behov att ta sig till Sverige för att söka asyl. Finns det inte en risk för att vi öppnar för de olagliga vägarna om vi stänger de lagliga?

Anf. 124 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag ser ingen sådan risk. Det här förslaget syftar inte till att hindra människor från att komma hit och söka asyl. Däremot syftar det till att hindra människor från att utnyttjas på grövsta sätt. Jag menar att förslaget är väldigt väl avvägt på det sättet att det finns ett väldigt brett spann i straffskalan. Det högsta straffet för grov människosmuggling är sex år. Det handlar om en organiserad internationell brottslighet. Det är en organiserad brottslighet som ofta, vid sidan av narkotikahandel, vapenhandel och så vidare, ägnar sig åt människosmuggling som inte har något annat syfte än att tjäna pengar på utsatta människor.

Sedan finns det också till exempel släktingen som åker till sitt gamla hemland och hjälper någon att komma in. Det är egentligen också människosmuggling. Dessutom finns det humanitära organisationer. Allt detta tillsammans leder till att vi får ett spann som inte stänger vägen för människor som kommer hit och söker asyl.

När det gäller lagliga möjligheter att komma till Sverige tror jag dessutom – om vi nu går utanför det här betänkandet – att vi ska komma ihåg flyktingkvoten och höjningen av den. Det handlar om att vi lyfter människor från flyktingläger rakt in i Sverige. Det är också ett sätt att vidga de här möjligheterna.

Anf. 125 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ta upp ett annat inslag, nämligen det som sägs om möjligheterna att ge tillfälligt och så småningom i vissa fall permanent uppehållstillstånd till offren för *trafficking*. Det sägs i betänkandet att man ska lämna utrymme för möjligheten att ”vid påtagligt ömmande omständigheter” ge uppehållstillstånd till vissa offer. Jag skulle vilja påstå att hela den här omständigheten i sig är påtagligt ömmande i samtliga fall.

Utan att nu ta ställning för att ge permanenta uppehållstillstånd generellt – det har vi inte föreslagit, och vi ser svårigheter i det – menar vi från Kristdemokraternas sida att man måste vara oerhört generös i bedömningarna. När regeringen och även betänkandet för ett resonemang om möjligheter att medverka till att de här kvinnorna kan få någon form av skydd i sitt hemland tycker jag att det finns anledning att resa ett mycket stort frågetecken för hela det resonemanget. Jag undrar vad statsrådet menar med de möjligheterna. Vilka möjligheter har svenska myndigheter att garantera en kvinnas skydd i Vitryssland, i Georgien eller någon annanstans? Finns det över huvud taget någon rimlig möjlighet att göra det?

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Människosmuggling
och tidsbegränsat
uppehållstillstånd
för målsägande
och vittnen*

Anf. 126 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Det handlar framför allt om att bygga upp olika typer av återanpassningsprogram. Det kan till exempel handla om kvinnor som känner att de inte vågar åka tillbaka därför att de är rädda för att de här brottslingarna finns kvar i den by eller stad de kommer ifrån. Men det kan också handla om kvinnor som är rädda för att bli utstötta i sin miljö.

Här handlar det väldigt mycket om att hitta möjligheter till samarbete mellan olika myndigheter så att man kan vara säker på att en kvinna som vill återvända också känner att hon kan återvända och att hon får det stöd hon behöver i sitt hemland. Det kan naturligtvis handla om stöd i form av skydd från polis, men det kan också handla om socialt stöd och andra typer av åtgärder som kan behövas vid ett återvändande.

Anf. 127 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Det händer väldigt mycket inom migrationsområdet just nu, vill jag påstå. Vi får den ena propositionen efter den andra. Vi hade i går uppe frågan om storstadssatsningen och motioner såväl i anslutning till denna som från allmänna motionstiden. Det handlar om att förändra politiken inom ett väldigt stort område.

Jag tycker att det känns jobbigt när det kommer den ena propositionen efter den andra och vi egentligen inte riktigt ser helheten. Man lägger fram delförslag, och hela tiden känns det som om man drar åt svångremmen för de människor som söker sig till vårt land, försvårar möjligheterna för dem att komma hit och undanröjer möjligheterna för människor som vi verkligen behöver. Vi har tidigare pratat om att vi bygger murar, och jag tycker att vi gör det nu igen. Det handlar om människosmuggling, om transportörsansvar och nu senast om övergångsregler.

Jag kommer då till min fråga. Det finns ju andra åtgärder man kan vidta för att förändra inom det här området som jag tror skulle ge mycket större gensvar inför framtiden och som vi skulle ha nytta av som land. Varför gör vi inte mer för att se till att de människor som kommer hit också kommer till nytta för oss? Vi är överens om att vi vill öppna för arbetskraftsinvandring. Vi har redan i dag arbetskraft här. Jag vet att det tidigare har sagts att detta inte hänger ihop, men det tycker jag att det gör. Vi har behov av arbetskraft, vi har dessa personer här, och de vill stanna här. På många ställen har vi en uppsjö av bostäder, så det är lätt för dem att bosätta sig här. Ändå ser vi inte möjligheterna i vad de skulle kunna tillföra, utan det är bara problem.

Frågan är när det kommer förslag till förändringar som gör att människor ges möjligheter, i stället för att man bara försöker strama åt och säga: Håll er borta från Sverige, ni har inte här att göra.

Anf. 128 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Det här är ett politikområde som i väldigt stor utsträckning är påverkat av yttre faktorer. Ett år kanske det kommer 5 000 människor; nästa år kanske det kommer 80 000 människor. Man måste hela tiden anpassa systemen, lagstiftningen och så vidare till den verklighet som man lever i.

Jag tror att det är viktigt att hela tiden se över de system och den lagstiftning som vi har. Här behövs det en lång rad förändringar för att komma till rätta med problem som vi har inom asylpolitiken så att vi får

en asylprocess som verkligen bär upp asylrätten. Men som Birgitta Carlsson säger måste vi också titta på och utveckla asylrätten. Här har vi, som jag tror Ulla Hoffmann nämnde tidigare, ett betänkande där man föreslår att flyktningbegreppet ska utvidgas till att också omfatta människor som förföljs på grund av sitt kön och sin sexuella läggning. Det är också en process som pågår här.

En annan sak som jag tror är viktig och som jag nämnde i mitt tidigare inlägg är just detta med att använda flyktningkvoten. Vi har i dag 17 miljoner flyktingar i världen, och vi ser hur flyktingsituationen i många delar av världen håller på att permanentas. Det är människor som inte har råd att använda människosmugglare eller ta sig hit på annat sätt. Här måste vi se till att vi kan lyfta dem från flyktinglägren så att de kan få skydd i Sverige eller i något annat land.

Nu hinner jag kanske inte säga detta, men när det gäller dem som har sökt asyl och arbetskraften är jag av den bestämda uppfattningen att man måste hålla isär asyl å ena sidan och arbetskraftsinvandring å andra sidan.

Anf. 129 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag välkomnar det Barbro Holmberg nämner om att vi ska öppna för att ta emot fler av de kvotflyktingar som finns runtom i olika delar av världen. Där har vi uppenbarligen inte tagit vårt ansvar och tagit emot så många som vi egentligen förbundit oss att göra.

Sedan gällde det detta med att öppna för arbetskraft. Det känns ju inte klokt att man åker till länder och värvar hit människor med vissa utbildningar samtidigt som vi kanske har en ganska stor andel människor med precis den utbildningen här. Dessa får dock inte komma i fråga för att ta den typen av arbeten, snabblära sig svenska och komma i arbete, trots att de redan finns här och redan har rotat sig i vårt land.

Det är nämligen alldeles för många människor som har vistats här väldigt länge. Ett av de stora problemen är ju att man inte kan korta köerna. Det är ett problem vi kommer att diskutera längre fram, så det ska jag inte uppta tiden med här.

Jag kommer dock tillbaka till det här med permanent uppehållstillstånd. Det råder ju ingen tvekan om att det bland dem som tar sig hit också finns en hel del barn. Frågan är då: Vill statsrådet Holmberg göra samma hårda bedömning när det gäller barn som när det gäller kvinnorna, att de egentligen bara ska få ett tillfälligt uppehållstillstånd?

Anf. 130 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Det var många saker på en gång. Först sade Birgitta Carlsson att när det gäller kvoten har vi inte tagit vårt ansvar. Det kan inte jag hålla med om. Vi är ett av få länder som över huvud taget har en kvotuttagning. Här har vi en väldigt viktig funktion att fylla i att försöka få andra länder, till exempel inom EU, att också ha en kvot.

Jag berättade för FN:s flyktingkommissarie att Sverige skulle öka kvotuttagningen från 1 000 till 1 700. Det kan låta lite i förhållande till att det finns 17 miljoner flyktingar i världen, men han menade att det var en fantastisk ökning. Om Sverige med sina 9 miljoner invånare tar emot 1 700 kvotflyktingar och detta spreds till exempel i EU, jämfört med befolkning, skulle man få 60 000–70 000 kvotplatser.

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Människosmuggling
och tidsbegränsat
uppehållstillstånd
för målsägande
och vittnen*

Jag tror att det är väldigt viktigt att vi inom EU driver att få andra länder att också ta sitt ansvar när det gäller kvotflyktingar. Det är en av anledningarna till att jag tycker att det är så viktigt att höja kvoten just nu. Vi är ett av de länder som har högst asylinströmning, och samtidigt höjer vi kvoten. Det kan bli ett väldigt viktigt argument för oss i EU-förhandlingarna för att trycka på andra länder att också över huvud taget ta emot kvotflyktingar.

Nu blev detta väldigt långt.

När det gäller tillfälliga uppehållstillstånd och hårda bedömningar handlar det ju om att människor som kommer hit och kanske inte ens vet att de är i Sverige – det kan ju vara så när det gäller offer för människohandel att de inte vet i vilket land de befinner sig – ska få ett rådrum. De ska få tillfälliga tillstånd och ett rådrum att tänka över sin situation. Sedan har de ju möjlighet att också söka permanenta uppehållstillstånd.

Anf. 131 MONA JÖNSSON (mp) replik:

Herr talman! I mitt anförande talade jag om utbildning av personer ute på myndigheterna. Jag har träffat företrädesvis kvinnor inom myndigheterna som har arbetat med just människohandel för sexuella ändamål. De säger att de ofta ser att kunskapen bland männen som arbetar inom myndigheterna är väldigt låg. Man diskriminerar och man har ett synsätt som egentligen inte är värdigt svenska myndigheter.

Jag undrar vad regeringen tänker göra åt det. Vi kan ju inte få tag på brottslingar och inte hjälpa offren om vi inte ser och vill ta i detta.

Anf. 132 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Precis så är det. Här pågår en del när det gäller polisen, för det handlar väldigt mycket om det. Det är ofta polisen som hittar de kvinnor som är utsatta för människohandel. Man hittar dem i någon lägenhet någonstans. Då gäller det för polisen att se vad det här handlar om, att det inte bara handlar om vanlig prostitution utan att det här är ett led i en betydligt grövre brottslighet. Det här är kvinnor som väldigt snabbt måste få ett skydd.

Här tror jag också att det handlar väldigt mycket om utbildning och en medvetenhet om problemet. Det tror jag har kommit under de senaste fem tio åren. För tio år sedan var varken socialtjänsten eller polisen riktigt medvetna om att det här problemet fanns. Men här tycker jag att debatten och även den utbildning som har skett inom många myndigheter har bidragit till att öka den medvetenheten.

Frågan om kvinnor och myndigheter är egentligen ett helt annat spår. Men där tror jag att det är viktigt också för Migrationsverkets del att uppmärksamma kvinnors asylskäl. Därför tror jag att den utredning som nu har kommit, och som föreslår att också kvinnor som förföljs på grund av sitt kön och sin läggning ska bli en del av Genèvekonventionens tolkning av flyktningbegreppet, kommer att få väldigt stor betydelse för myndigheternas sätt att hantera och att se kvinnor.

Vad det betyder egentligen är alltså att man lite grann jämför olika typer av förföljelse. Förföljelse av män är så att säga det traditionella, men man ska kunna se att förföljelse av kvinnor kan se annorlunda ut. Här handlar det också, tror jag, i hög grad om utbildning.

Anf. 133 MONA JÖNSSON (mp) replik:

Herr talman! Nu är det ju så att de olika distrikten själva äger frågan om man ska skicka poliser på undervisning eller inte. Det kan vara så att chefen inte prioriterar de här frågorna, och då får man ingen undervisning i det här heller.

Men jag skulle vilja lägga till att det är minst lika illa inom domstolsväsendet. Det hörde jag inte att du sade någonting om.

Anf. 134 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! När det gäller utbildning av domare i de här frågorna kan jag tyvärr inte svara. Det får jag återkomma om senare. Jag kan inte riktigt svara på om den typen av utbildning förekommer.

Men jag tror att det är väldigt viktigt att särskilt polisen, som är de som uppmärksammar de här fallen, har den utbildningen så att de verkligen ser vad det egentligen handlar om och man får en korrekt brottsrubricering från början. Naturligtvis krävs det också av domare. Men, som sagt, i vilken mån det förekommer sådan utbildning kan jag inte svara på.

Anf. 135 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till statsrådet. Den ena handlar om människosmuggling och den andra om människohandel för sexuella ändamål.

Jag undrar om det är så att Barbro Holmberg precis som jag ser att det har skett en utveckling på marknaden för smugglare, delvis förstås på grund av att vi inte har lyckats med att skapa en rättvis, fredlig och solidarisk värld men också för att flyktingpolitiken har hårdnat världen över.

Tidigare var det möjligt att gå in på ett kontor i Amman eller Damaskus och köpa en flygbiljett bland annat med British Airways och trots att man inte hade tillfredsställande papper få ta sig till Sverige och söka asyl vid gränsen. Nu har vi via transportörsansvaret flyttat våra gränser ut till Amman och Damaskus eller vad de olika städerna nu heter.

När Barbro Holmberg säger att de skärpta straffen för människosmuggling inte syftar till att hindra människor från att söka asyl förstår jag inte riktigt det resonemanget. Jag upplever precis tvärtom att det bästa sättet om man ville strypa människosmuggling vore att strypa efterfrågan på den, göra så att man inte skulle behöva använda sig av den. Det var den ena frågan.

Sedan skulle jag bara vilja ha en kommentar till den fråga jag ställde till Göte Wahlström. I den utredning som har kommit om förföljelse på grund av kön och utvidgning av Genèvekonventionen pratas det om förföljelse på grund av kön. Men jag har hittills inte sett någonting som skulle kunna tolkas som att en kvinna som har utsatts för människohandel för sexuella ändamål skulle kunna få asylskäl och få stanna med stöd av Genèvekonventionen på samma sätt som jag gav exempel på att man gör i Kanada. Jag undrar hur statsrådet ser på det.

Anf. 136 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Återigen vill jag säga att det här inte syftar till att hindra människor från att komma och söka asyl. Det garanterar vi just genom att det är straffritt om man av humanitära skäl eller med ett ideellt syfte

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Människosmuggling
och tidsbegränsat
uppehållstillstånd
för målsägande
och vittnen*

hjälper en människa att komma hit för att söka asyl. Vi vill liksom värna den sfären.

Däremot vill vi naturligtvis komma åt dem som profiterar på utsatta människor. Det är det som är syftet med den här propositionen.

Ulla Hoffmann hade något resonemang om utbud och efterfrågan. Det är klart att man kan påverka efterfrågan genom att det blir fred på jorden. Man kan också påverka den genom att minska fattigdomen i världen. Helt klart är det så. Men det kan vi inte göra genom asylpolitik eller inom det här området. Det är ju ett arbete som man måste bedriva tillsammans med internationella organisationer, i utrikespolitiken, med utvecklingssamarbete etcetera. Men det är ju det som är roten till att människor flyr från sina länder.

När det sedan gäller den andra frågan vill jag peka på att den här utredningen lade fram sitt förslag förra veckan. Nu ska det ut på remiss. Det är en helt sedvanlig remissomgång och lagstiftningsprocess som nu vidtar. Än är det för tidigt att säga var det kommer att landa.

Men jag kan väl säga generellt att jag tycker att det känns väldigt positivt att få den här utredningen, därför att det här är någonting där Sverige faktiskt går i bräschen och visar hur man kan utvidga tolkningen av flyktingbegreppet precis på det här sättet.

Anf. 137 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag förstår inte riktigt det där med att syftet inte är att hindra en människa att söka asyl och att humanitära organisationer kan hjälpa till. Men om man som flykting känner att man behöver fly från sitt land därför att man förföljs av en eller annan anledning och det inte finns någon humanitär organisation där, utan man är tvungen att använda sig av en människosmugglare, vad har man för val då? Ska man bara kunna använda sig av humanitära organisationer?

Egentligen ser jag en jättemarknad för alla humanitära organisationer. Vi kanske ska börja samla in pengar och se till att de kan åka ut och hämta flyktingar och hjälpa dem till Sveriges gränser. Jag förstår inte riktigt det här förslaget, eller rättare sagt jag tror att jag inte vill förstå vad det innebär.

Jag är ledsen att jag tog upp det här om en solidarisk värld. Självklart är jag fullständigt medveten om att det kommer att dröja evigheter innan vi kommer att få en solidarisk värld, men under tiden måste vi ge människor möjlighet att fly.

Jag håller med om att den utredning som har kommit om vidgning av Genèvekonventionen är väldigt positiv. Det känns mycket bra. Den är väldigt välskriven. Den ger bra bakgrundsmaterial för dem som vill sätta sig in i frågan. Vårt kvinnopolitiska utskott kommer förstås att lämna ett remissvar.

Jag var bara lite nyfiken på om statsrådet skulle kunna tänka sig, när vi ändå sällar oss till ett land som Kanada i synen på Genèvekonventionen och förföljelse på grund av kön, att vi också skulle kunna tänka oss att ge prostituerade uppehållstillstånd med stöd av Genèvekonventionen på grund av det hot som de utsätts för av sina hallickar.

Anf. 138 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Vi får titta noga på vad som kommer ut av den re-
missomgång som utredningen nu genomgår. Jag tror, som jag också
nämnde till Mona Jönsson, att det är oerhört viktigt att vi får utvidgning-
en och att vi jämför olika typer av förföljelse. Förföljelse av kvinnor
kan se annorlunda ut – precis på det sättet. Här blir det en jämförelse av
förföljelsebegreppet som innebär att kvinnor får det betydligt lättare. Här
krävs, som jag sade tidigare, utbildning av människor som handlägger
ärendena så att de ser detta. Det kan vara svårt för en kvinna att tala om
på vilket sätt hon har blivit förföljd. Här krävs det stor lyhördhet bland
dem som handlägger ärendena.

Anf. 139 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Låt mig inledningsvis, innan jag går in på detta allvar-
liga ämne, be kammaren om ursäkt för att jag missade min plats på talar-
listan. Det berodde på inte något annat än att vi hade dålig kommuni-
kation mellan det ombud som hade anmält mig till denna debatt och mig
själv; jag visste inte om att debatten skulle äga rum just i de här dagarna.
Även om vi har lite olika åsikter i Folkpartiet i vissa frågor kan det vara
riktigt att markera den saken. Vi är ganska sams i partiet även om vi
tycker olika i sak.

Det är viktigt, herr talman, när vi i dag diskuterar migrationspolitik
att lyssna noggrant på vad som sägs. Låt oss börja med frågan om att ge
permanent uppehållstillstånd eller inte till människor som är offer för
människohandel – vår tids slaveri. Folkpartiet och Centerpartiet tycker
att i normalfallet ska uppehållstillstånd ges. Vad är då Socialdemokrater-
nas svar på det? Barbro Holmberg säger att man inte vill ge det utan i
normalfallet ska det bara vara tidsbegränsade uppehållstillstånd. Men det
görs en prövning, och finns det risk för förföljelse vid återsändandet kan
ett offer för människohandel få stanna i Sverige.

Det där betyder ingenting. Resultatet är att om en kvinna från Molda-
vien fastnar i det fruktansvärda som människohandel innebär – inlåst,
drabbad av enorma övergrepp – sker i slutändan en prövning av om hon
riskerar att förföljas i Moldavien. Det innebär, herr talman, med mi-
nisterns ord, att man inte bryr sig om de övergrepp kvinnan har varit
utsatt för i den prövningen.

När Göte Wahlström talade om frågan sade han att det finns en risk
för att detta öppnar upp en marknad för dem som smugglar människor i
vinstsyfte. Jag förstår faktiskt ingenting. Att Göte Wahlström antyder att
en kvinna någonstans i världen ska gå in för att fastna i *trafficking*, män-
niskohandel och allt vad det innebär, för att i slutändan få ett permanent
uppehållstillstånd är cyniskt.

Säg som det är: Ni vill inte ge dessa kvinnor permanent uppehållstill-
stånd. Sedan kan vi ta en diskussion om det. Men låtsas inte som att ni
tänker ge människor som har drabbats av människohandel permanent
uppehållstillstånd i Sverige när det förslag ni har lagt fram inte innebär
det. Det innebär att en kvinna som har drabbats av detta i så fall måste
uppfylla det nålsöga som det ställs krav på i övrigt i flyktingpolitiken för
att få asyl.

Från Folkpartiets sida tycker vi att det är bra med skärpta straff för
människosmugglare, framför allt för dem som får människor att fastna i

Prot. 2003/04:85
18 mars

*Människosmuggling
och tidsbegränsat
uppehållstillstånd
för målsägande
och vittnen*

människohandel. Vi vill dock understryka att det aldrig får vara så att människor som hjälper andra människor till Sverige av ideella skäl ska straffas. Ett samhälle som börjar straffbelägga medmänsklighet är farligt ute.

Man måste se detta i ett sammanhang. Vad är det som gör att människohandeln ökar? Vad är det som gör att människosmugglingen ökar? Det är att det är allt svårare att lagligt ta sig till Sverige och andra länder i Europa. När man talar med representanter från de länder från vilka många kvinnor har kommit och som har drabbats av människohandel lär man sig följande: "Det bästa ni kan göra i Sverige är att öppna upp för arbetskraftsinvandring. Då skulle de unga tjejerna från Moldavien och andra länder ha en annan framtid i Sverige." Men där går det segt för regeringen, och i stället ägnar sig regeringen åt fortsatt repressivitet.

Med detta sagt vill jag från Folkpartiets sida yrka bifall till reservationerna 1 och 9 – visserligen två reservationer som det redan har yrkats bifall till.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 24 mars.)

14 § Det reformerade pensionssystemet

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2003/04:SfU5
Det reformerade pensionssystemet.

Anf. 140 KENNETH LANTZ (kd):

Herr talman! Betänkandet som vi har att debattera består av motionsyrkanden från den allmänna motionstiden om vårt reformerade pensionssystem. Inför beredningen av detta ärende har utskottet hållit två offentliga utfrågningar, den 3 februari och den 10 samma månad. Den första utfrågningen handlade om premiepensionssystemet, och den andra handlade om ålderspensionernas storlek och pensionssystemets stabilitet.

Pensioner berör folk. De flesta i vårt samhälle är självklart intresserade av storleken på sin kommande pension. På motsvarande sätt är staten och övriga arbetsgivare intresserade av att kunna beräkna kommande pensionskostnader. Vårt reformerade pensionssystem, som fem partier av Sveriges riksdag står bakom, är en garant för full kontroll och dessutom för utbetalningar som är direkt kopplade till inbetalda premier och ekonomins utveckling i Sverige under sparandetiden.

Livsinkomstprincipen är grunden för ett riktigt förhållande mellan inbetalda premier och utfallande belopp. Som en logisk del i detta tillgodoses förvärvsinkomster, ersättning vid sjukdom, arbetslöshet och föräldraledighet. Därtill är vissa fiktiva inkomster pensionsgrundande, såsom studier, pliktjänstgöring samt hemarbete med småbarn.

Herr talman! Samarbetet fortgår konstant mellan våra fem partier i Genomförandegruppen. Många av de goda motionsförslag som behandlas i detta betänkande kommer, som framgår av texten, att hänföras till Genomförandegruppens arbete.

Kristdemokraterna har i sin motion A371 av Alf Svensson lyft fram ett förslag som inte är alldeles nytt. Grundtanken är att föräldrarna ska få möjlighet till lika fördelning av premiepensionen. För oss är det angeläget att föräldrarna kan få så lika pensionsrätt som möjligt fram till barnets åttaårsdag.

I dag finns redan möjligheten för makar och registrerade partner att dela den intjänade pensionsrätten lika. Det är en frivillig möjlighet. Vid utskottets utfrågning den 10 februari framkom att det är ca 6 000 personer som överför pensionsrätt till make eller maka eller partner i dag. Detta sker utan att PPM reklamför möjligheten. Jag kan känna viss sympati för att inte marknadsföra denna möjlighet eftersom kostnaden är ganska betydande. Systemet belastar givarens pensionsdel med en kostnad på 14 % för att täcka omkostnader i anslutning till överföringen. Eftersom denna kostnad är lika för både män och kvinnor kan det inte finnas aktuariella skäl för kostnaden utan endast administrativa skäl. Detta gör det svårt att uppmuntra till överföring av pensionsrätt mellan makar och partner. Det har jag full respekt för.

Herr talman! Kristdemokraternas förslag om att föräldrar ska dela premiepensionsrätten lika är en signal så god som någon att peka på för värdet av båda föräldrarnas lika ansvar med tanke på barnens bästa.

Det är beklämmande att vi än i dag tvingas konstatera att kvinnors lönearbete ofta värderas mindre än männens. Det borde höra till historien. I ett samhälle med höga tankar och värderingar om allas lika värde och aktivt arbete för jämställdhet borde löneskillnaderna höra till historieböckerna.

Som ett tydligt led i denna debatt vill jag lyfta fram förslaget i Alf Svenssons motion yrkande 8 och föreslå kammaren att inse värdet av denna signal om att delat ansvar också ger delad premiepensionsrätt.

Utskottet inser tydligt värdet av lika pensionsrätt, inte minst med tanke på det faktum som jag nämnde tidigare, att kvinnolönerna beklagligt nog fortfarande släpar efter. Den delade pensionsrätten skulle onekligen delvis hjälpa upp detta orättvisa förhållande inför en kommande pensionsutbetalning.

I vårt förslag kommer det att finnas en möjlighet för de föräldrar som hellre vill behålla den egna pensionsrätten att frivilligt och skriftligt avstå från den automatiska delningen av pensionsrätten.

Jag vill yrka bifall till reservation 5 under punkt 6.

Dessutom vill jag ställa en fråga till Kurt Kvarnström om hur Socialdemokraterna ser på vårt förslag om den delade premiepensionsrätten. Kan vi räkna med en positiv inriktning i fortsatt behandling i Genomförandegruppen? Utskottets kommentarer andas i alla fall något sådant.

Utskottets övriga partier i Genomförandegruppen visar inte upp en tydligt avvisande attityd till Kristdemokraternas förslag om delad pensionsrätt, utan snarare tvärtom. Detta gläder mig och oss kristdemokrater. Förhoppningsvis ska vi komma till en bra lösning i vårt fortsatta gemensamma arbete i Genomförandegruppen.

För övrigt anser jag att det är av stort värde att vi även får en granskning av premiepensionsreformen. Det är viktigt att målen uppfylls och att arbetet med förvaltning och annan administration sker på ett ekonomiskt sett effektivt sätt.

Den sista punkten i betänkandet, herr talman, tar upp informationen. Jag vill betona utskottets text om rättvis behandling av de pengar som kommer från rabattsystem och från arvsvinster. Till detta ska läggas de vinster som förväntas komma från utdelningar från fonder. Det är bra att vi får en sådan översyn.

Vi är fortfarande i början av vårt reformerade pensionssystem, och inte ens Rom byggdes på en dag. Därför ser jag det positivt att utskottet inte avstyrker vare sig vårt förslag eller andra goda förslag utan överlämnar betänkandet med förslag såväl till regeringen som till Genomförandegruppen.

Anf. 141 ULLA HOFFMANN (v):

Herr talman! Pension: uppskjuten lön, något som man ska leva av – och helst inte bara överleva på – när man uppnått pensionsåldern. I den förra pensionsstriden myntades: Gärna medalj, men först en rejäl pension.

Jag satt med i den pensionsarbetsgrupp som skulle utforma det nya pensionssystemet. Vänsterpartiet reserverade sig mot förslaget, och vi gjorde det därför att vi tycker att det pensionssystem som antogs är fel. Det gamla pensionssystemet garanterade en viss nivå på pensionen, så att man visste vad man hade att leva på. I dag vet vi inte någonting om vad vi får i pension. Visst – vi får det orange kuvertet en gång om året där det till exempel står angivet som det gör för mig: Du kommer att få 14 700 kr i pension i månaden vid 2 % tillväxt. Men vad säger det mig egentligen? Vad har jag för garantier för att tillväxten kommer att bli 2 %? Jag har inga garantier, därför att det är inte någon som vet vad aktieavkastningen är, hur de framtida löneökningarna blir eller hur BNP-tillväxten blir.

I dag kan vi inte garantera pensionärerna eller de blivande pensionärerna en rejäl pension att leva på. Däremot kan vi garantera de förvärvsarbetande att de inte ska behöva betala mer till pensionärerna om de inte skulle klara sig på pensionen. I stället blir det pensionärerna som får betala – om pengarna inte räcker sänks pensionerna automatiskt genom att bromsen slår till. Denna automatik har byggts in för att politikerna inte ska behöva ta sitt ansvar för den utsatta grupp som bland annat låginkomstpensionärerna är och kommer att fortsätta att vara. Systemet är vad som kallas ekonomiskt hållbart.

För att de fem partierna bakom pensionsöverenskommelsen – Socialdemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna, Folkpartiet och Centerpartiet – inte skulle förledas att förändra i systemet om något skulle gå på tok beslutade man att tillsätta en genomförandegrupp, där enbart de fem partierna är representerade. Ingenting får göras med pensionssystemet om inte de fem partierna är överens. Överenskommelsen ska vårdas ömt. Genom att Genomförandegruppen är den som har hand om alla frågor kring pensionssystemet och att denna fortfarande arbetar bakom lyckta dörrar, finns det inte insyn vare sig för allmänheten eller för de partier som inte står bakom eller var med om den uppgörelsen.

Pensionssystemet tillhör hela folket, som har rätt att få veta vad som pågår och också möjlighet att debattera och diskutera. Jag kan ta ett exempel.

I dag går det inte att välja premiesparfonden i Sjunde AP-fonden. Vänsterpartiet tycker att man ska kunna göra det – vi har motionerat om det. Miljöpartiet tycker det. Flera socialdemokrater tycker det. Nu hörde jag att Kenneth Lantz tycker att det är ett bra förslag. Bosse Ringholm tycker det. Det är också ett av de vanligaste önskemålen från blivande pensionärer som hör av sig till Sjunde AP-fonden. Men de borgerliga partierna i övrigt tycker inte det. Och eftersom det är Genomförande-gruppen som äger frågan och man kommit överens om att inte ändra något ensidigt blir det inte så. Det är intressant, i en demokrati där de tre partier som har makten inte har makt att förändra. Det vore därför uppskattat om Kurt Kvarnström kunde ge mig ett svar på frågan när Genomförandegruppen ska upphöra.

Herr talman! I februari genomförde socialförsäkringsutskottet två intressanta utfrågningar kring pensionssystemet. Den ena handlade om premiepensionen, och där fick vi klart för oss att Sjunde AP-fonden, trots att de inte får göra reklam för sig, är den största fonden och också den fond som gått bäst därför att säkerheten och låg risk är inskrivna i deras mål. Jag antar att det är en av anledningarna till att människor som placerat sina pengar hos några av PPM:s fonder skulle vilja kunna välja premiesparfonden i Sjunde AP-fonden. Vi fick också klart för oss att om vi sparar våra pengar i PPM:s fonder är det möjligt att förlora upp till 80–90 % av pensionspengarna som vi har satsat där. Det sade chefen för PPM. Man har visserligen inte hört talas om att någon fond skulle ha gått ned till noll, men 80–90 % – visst kan det gå.

Den andra hearingen handlade om ålderspensionerna och stabiliteten. Vi fick klart för oss att i det nya pensionssystemet finns det inbyggt incitament till att förvärvsarbета. Det bygger på att vi förvärvsarbetar – helst längre än till pensionsåldern – och tjänar in våra egna pensioner. Problem får förstås de grupper som sliter ut sig i förtid och tvingas gå i förtida pension vid 59–60 års ålder.

På några frågor om hur det nya pensionssystemet slår för kvinnor fick vi klart för oss att det inte är bättre än det gamla pensionssystemet. Jag tänker inte närmare gå in på just det i dag, men faktum är att kvinnor har lägre pension än män därför att kvinnor har lägre lön och förvärvsarbetar mindre än män.

Vi skulle därför kunna förvänta oss krafttag för att få bort lönediskrimineringen av kvinnor, både den som beror på kön och den som beror på den segregerade arbetsmarknaden. Vi borde kunna förvänta oss krafttag mot strukturer som gör att kvinnor oftare jobbar deltid än män. Och vill vi ha förändringar, ja, då måste vi se till helheten. Då duger det inte längre att säga att pensionssystemet inte kan göra något åt kvinnors löner, arbetstid eller arbetsvillkor. Det går inte längre att säga att föräldraförsäkringens utformning inte har något med kvinnors låga pensioner att göra. Det går inte att blunda för att en stor del av lönediskrimineringen, de sämre arbetsvillkoren och deltiden hör ihop med att det är kvinnor som tar huvudansvaret för hem och barn och därmed också står för huvudansvaret för det obetalda arbetet.

Detta är förstås ohållbart om vi anser att alla ska ha rätt att tjäna in sin egen pension och då en pension att leva på. Alla ska ha rätt att tjäna in sin egen pension. Att dela pensionspoäng med maken är inte någon lösning, eftersom det inte förändrar några maktstrukturer mellan könen. Nej,

det är självklart så att om vi vill att kvinnor ska kunna tjäna ihop till en pension att leva på måste vi också se till att förändra strukturerna i alla de system som hindrar kvinnor från att göra det.

Herr talman! Jag står förstas bakom Vänsterpartiets alla reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall bara till reservation 1 under punkt 1, reservation 4 under punkt 5 och reservation 6 under punkt 7.

Anf. 142 MONA JÖNSSON (mp):

Herr talman! Vid ett besök på huvudkontoret för Försäkringskassan i Västra Götaland i måndags fick jag tillfälle att se deras telefoncentral och den IT-verksamhet som är uppbyggd för 24-timmarsmyndigheten i Sverige. Föreståndaren där berättade bland annat om den belastning man hade haft vad gäller telefonsamtal under januari förra året. Orsaken var att obegriplig information om pensioner hade skickats ut från Riksförsäkringsverket. Man lovade att göra informationen mer begriplig till i år, men det kan konstateras att belastningen har varit nästan lika hög i år. Den har inte varit riktigt lika hög men nästan.

Informationen är skriven av jurister så att vanligt folk inte kan förstå vad det står. Jag vet att det är svårt med information men hoppas verkligen att försäkringskassan till nästa år ska få ägna sig åt andra saker än att försöka hjälpa människor att läsa obegriplig information från Riksförsäkringsverket.

Sverige har undertecknat olika FN-deklarationer – det gäller till exempel mänskliga rättigheter, barnkonventionen och kvinnokonventionen – och gjort åtaganden när det gäller miljön. De människor som har tänkt välja fonder med etisk eller miljömässig hänsyn har inte haft en lätt uppgift. Den typen av information har inte varit prioriterad.

Även om nu fler fonder kallar sig etiska krävs ett visst detektivarbete för att förstå vad som döljer sig bakom orden. Fonder kan ju ha aktier som är investerade i företag som använder sig av barnarbete, struntar i miljön eller kränker mänskliga rättigheter. Miljöpartiet vill att människor ska ha möjlighet att se vilka etiska och miljömässiga kriterier som finns, så att man kan välja dessa fonder, eller, ännu hellre, att alla fonder har sådana kriterier.

Om man verkligen vill låta alla människor påverka sin framtid måste det finnas en möjlighet även för dem som inte ser högsta möjliga avkastning som mål. Miljöpartiet anser att det inom Sjunde AP-fonden ska finnas möjligheter att placera i ideella fonder. Man får inte begränsa möjligheten när det gäller människors önskan att verka solidariskt och ideellt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 7.

Anf. 143 KURT KVARNSTRÖM (s):

Herr talman! Vi debatterar nu ett viktigt område för våra äldre, nämligen våra pensionssystem. Från förra årsskiftet har det reformerade pensionssystemet trätt i full kraft, och vi kan nu börja utvärdera hur det här pensionssystemet fungerar för våra pensionärer.

Vi har, som har sagts här tidigare, haft två mycket intressanta utfrågningar. Det har gett oss svar vad gäller flera av de motioner som finns i det här betänkandet, men de har också gett svar på många av de frågor som vi ställs inför i kontakter med våra oroliga pensionärer.

Jag tänker här nämna något av det som framkom vid de här utfrågningarna och som finns med i betänkandet.

Sverige har onekligen ett modernt och ett politiskt stabilt pensionssystem som automatiskt följer den ekonomiska och demografiska utvecklingen.

Målet att garantera personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension ett värdesäkrat grundskydd och efterlevande ett rimligt ekonomiskt stöd är uppfyllt. Personer med garantipension, efterlevandepension och bostadstillägg har fått ett något högre nettobelopp efter omräkningen till det nya pensionssystemet än vad man hade tidigare. Färre personer får garantipension i det nya pensionssystemet än vad som tidigare beräknats.

Pensionerna har också som en följd av att vi numera följer både löne- och prisutvecklingen höjts 2,4 % mer än vad som varit fallet om vi behållit det gamla ATP-systemet.

På flera punkter sker en mycket positiv omfördelning från män till kvinnor. Det gäller takregeln, livslängdstabellen, barnpoängen, garantipensionen, kompensationsgraden och avkastningen.

Det nya systemet, med livsinkomstprincipen, ger människor större möjlighet att själva påverka storleken på sin framtida pension. Men för att det ska fungera på ett bra sätt ställer det krav på att människor i alla åldrar har bra kunskaper om det här pensionssystemet. De orange kuverten, som kommer årligen, är mycket viktiga i det här sammanhanget.

Den information som vi kommer att få tillgång till genom att en gemensam pensionsportal öppnas via Internet kommer att bli en allt viktigare källa till kunskap. Jag utgår från att portalen kommer att provköras i år och att den kommer att vara i drift under nästa år.

Hittills har den ekonomiska balansen mellan systemets tillgångar och skulder varit bra. Balanstalet var 1,03 år 2001, vilket är lika med ett överskott på 218 miljarder. 2002 var det 1,01. Balanstalet ska från och med i år fastställas med fyra decimaler.

Den reala utvecklingen på aktiemarknaden har varit ungefär 6 % per år under de senaste 100 åren, och flera bedömare anser att den ska kunna vara det även framöver.

Den helt avgörande förutsättningen för att pensionerna ska bli bra framöver är nationalinkomstens utveckling och produktionsutvecklingen.

Herr talman! Det reformerade pensionssystemet vilar på en bred överenskommelse mellan fem partier, och det har uttalats från partierna att det är angeläget att värna systemet. Om förändringar ska ske ska alla fem partierna stå bakom förändringarna.

På en punkt har beredningen av betänkandet gett stöd för en förändring. Utskottet anser att regeringen i samråd med partierna bakom pensionsöverenskommelsen och dess genomförandegrupp bör behandla frågan om aktivt val av Premiesparfonden. Utskottet förutsätter dock att det här sker utan ett formligt tillkännagivande från riksdagen.

Livsinkomstprincipen är en av hörnstenarna i systemet. Den innebär att alla inkomster under livet får betydelse. Man kan tjäna in pension efter 65 år, och nu har även den nedre åldersgränsen på 16 år tagits bort.

Jag anser att det är mycket viktigt att vi gör ordentliga utvärderingar innan vi gör några mer omfattande förändringar i vårt pensionssystem.

Jag tänkte nu också kommentera några av de motioner som finns i det här ärendet. Kenneth Lantz har pratat för Kristdemokraternas motion A371. De har motionerat om att premiepensionen automatiskt ska delas mellan föräldrarna tills barnet är åtta år. Pensionssystemet har på flera områden inslag av omfördelning. Det tydligaste är premiepensionen som helt kan överföras mellan makarna. Jag har också nämnt andra faktorer när det gäller fördelning mellan män och kvinnor. Jag tycker faktiskt inte att det i det här läget finns starka motiv att införa en mera tvingande delning som utgångsläge, utan jag tycker att valfriheten fortfarande ska finnas kvar i de sammanhangen.

Sedan ska jag gå över till Vänsterpartiet som i Sf360 av Ulla Hoffmann har, som tidigare år, flera förslag till förändringar. De anser att fördelningen i systemet är orättvis, speciellt fördelningen mellan kvinnor och män.

På en av de utfrågningar som vi hade fick vi en mycket bra redovisning av att omfördelningen på flera punkter är till fördel för kvinnorna. Det har jag tidigare kommenterat och poängterat.

När det gäller tidpunkten och de övriga förslagen tror jag att det viktigaste i sammanhanget är att ordentligt utvärdera det här systemet innan man tar ställning och går vidare. Och det är klart att man i en överenskommelse, som Ulla Hoffmann säkert känner till, också ska vara överens om att bryta upp en överenskommelse för att komma vidare. Jag tycker nog i det här läget att det är alltför tidigt. Jag tycker att den grupp, och de partier som finns där, som har tagit ett stort ansvar för att genomföra det här ska få möjlighet att följa upp, återkomma och fullfölja det jobb som man har fått i uppdrag att göra.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i det här betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 144 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag sade själv i och för sig att det är Vänsterpartiet som har motionerat om att man aktivt ska kunna välja Premiesparfonden. Det är något som Genomförandegruppen bör behandla i vilket fall som helst, men inte mer än *bör* behandla. Vi vet att det finns de partier som motsätter sig det.

Vi går till Genomförandegruppen och de fem partierna. Ser inte Kurt Kvarnström några som helst problem med demokratin i detta att fem partier har gjort en överenskommelse, ska vårda den ömt och att det finns partier i riksdagen som inte har någon möjlighet att påverka? Jag tycker att det får väldiga konsekvenser för demokratin.

Kurt Kvarnström sade också att hearingen visade att det nya pensionssystemet är till fördel för kvinnor. Det beror på vilken del av utfrågningen man läser. Man säger att det vare sig är sämre eller bättre för kvinnor än i det gamla pensionssystemet. Vad spelar det för roll om kvinnor ändå har så mycket sämre pensioner än vad män har? Jag undrar om Kurt Kvarnström håller med mig om kopplingen mellan kvinnors låga pensioner och lönediskrimineringen, deltidsarbete och det jag nämnde om föräldraförsäkringen. Om du håller med – är du beredd att göra någonting åt detta och aktivt verka för att vi ska få bort det som gör att kvinnor inte kommer upp i samma pensionsnivåer som män?

Anf. 145 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! När det gäller den första punkten och möjligheten att påverka är min uppfattning fortfarande den att det är för tidigt att dra slutsatsen att lägga ned Genomförandegruppen. Det är ändå så att de förslag som diskuteras och som väcks ska behandlas i den här kammaren och slutgiltigt beslutas. Det är definitivt de större principiella frågorna som kommer fram. De kommer naturligtvis att lyftas i det här forumet, både i utskottet och i kammaren, även fortsättningsvis. Det finns redan en proposition som behandlar detaljer i premiepensionssystemet, som ett exempel.

När det gäller kvinnorna, fördelningen mellan män och kvinnor och hur det ser ut framåt förhåller det sig så att det på flera punkter, i alla fall på sex punkter som jag nämnde, är tydligt att det nya pensionssystemet var bättre än det gamla systemet och till fördel för kvinnorna. Det sker en omfördelning på de punkterna.

Jag tror aldrig att ett pensionssystem kan lösa den arbetsmarknadssituation som finns. Det är egentligen där ute jag tror att vi ska lösa det. Jag tror inte att vi ska lösa den här omfördelningen helt och hållit via ett pensionssystem. Det finns väldigt mycket att göra när det gäller deltidsarbete och den typen av frågor. Det ska ske ute på arbetsmarknaden, inte i ett pensionssystem.

Anf. 146 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag har för en gångs skull avstått från att diskutera hur pensionssystemet fördelar mellan kvinnor och män. Jag har nöjt mig och sagt att jag kan återkomma till det vid ett annat tillfälle. Jag har i stället velat lyfta sambandet med det faktum att kvinnor har lägre pension än män. Jag kräver inte i dag att pensionssystemet ska ordna det. Det jag ville veta var om Kurt Kvarnström håller med mig om att det finns en koppling mellan kvinnors låga pensioner och förhållandena på arbetsmarknaden, och det gör han alldeles tydligt. Då vill jag veta om Kurt Kvarnström är beredd att jobba för att kvinnor ska få jobba heltid, ta bort lönediskrimineringen och se till att individualisera föräldraförsäkringen så att kvinnor får samma möjligheter som män på arbetsmarknaden.

Genomförandegruppen har, vad jag förstår, två frågor kvar att lösa. Den ena är kontrollstationen 2004 när man ska kolla om det ska föras över några pengar från AP-fonderna till Riksgälden. Den andra handlar om avgiftsväxlingen. Där har jag förstått att det finns vissa partier som är väldigt drivande. Jag skulle vilja höra hur Kurt Kvarnström bedömer möjligheten att Genomförandegruppen någonsin kommer att komma fram till en lösning på avgiftsväxlingen såsom den föreslogs först. Annars får vi ju alltid dras med Genomförandegruppen.

Anf. 147 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag är inte beredd att i dag stå här och lova ut något datum när Genomförandegruppen upphör. Jag tror att det är viktigt, precis som Ulla nämner, att de frågor som återstår också hanteras. Jag tror att den växling som finns kvar som en av frågorna behöver genomföras. Det tror jag att vi är rätt så överens om allihop. Det är nog ingen delad mening om det. Det är fråga om i vilken takt och med vilken ekonomi. Det

handlar ju rätt mycket om det i den frågan. Jag tror att det finns en stor enighet på den kanten.

När det gäller kvinnors situation i pensionssystemet har den naturligtvis sin grund i att vi i dag har ett rätt så individuellt pensionssystem. Där avspeglas den bild som arbetsmarknaden skapar.

Det finns ett antal faktorer som omfördelar. Det är möjligt att man framåt i tiden, om man ordentligt får utvärdera det här, ska titta på faktorer som ytterligare omfördelar. Men i dag tycker jag att det är för tidigt innan man har gjort en riktig analys av de här faktorerna.

Anf. 148 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Herr talman! Det är förmodligen inte helt okänt för Kvarnström att Kristdemokraterna inte är ensamma om tanken på den automatiska delningen av premiepensionsrätten. På våra gamla ånglok drivna av kol och koks fanns det alltid en bromsare med på tåget. Min lilla fråga till Kvarnström är om Socialdemokraterna tänker gå in i rollen som någon form av bromsare när det gäller möjligheten att få en automatisk delning av pensionsrätter för föräldrar till barn under åtta år.

Anf. 149 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis en fråga som jag inser att det finns en bred syn på när det gäller en förändring. Frågan kommer i någon form. Alla partier kan ta initiativ till att lyfta frågor även i Genomförandegruppen, inte bara här i detta forum. Jag är övertygad om att den frågan fortsatt kommer att diskuteras.

Jag är inte beredd att stå här och yrka bifall till den motion som är skriven. Jag tycker att den är lite för strikt fördelad och låser fast positioner i sin uppläggning. Det är därför jag yrkar som jag gör i dagsläget när det gäller den motion som är skriven.

Anf. 150 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Herr talman! Jag har bara en kort replik och en liten tanke. Det är väl ganska enkelt för Kvarnström att uttrycka: Vi kommer inte att vara bromsare i tåget.

Anf. 151 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att vi har varit det under resans gång när det gäller pensionssystemet i stort. Det är oerhört viktigt att med de utvärderingar vi ska göra nu prioritera de frågor som känns mest angelägna och där vi ser att det behövs justeringar. Det är mycket möjligt att frågan kan vara mogen för att ta beslut i när vi ses här om ett år och säkert har en motsvarande debatt. Det utesluter jag inte.

Det är inte den största frågan, tycker jag, i det här systemet. Det finns många andra viktiga, men naturligtvis ska vi se över alla delar. Där har vi alla en stor uppgift.

Anf. 152 ANITA SIDÉN (m):

Herr talman! Det är viktigt att få uppleva det goda åldrandet. God livskvalitet sätter färg på tillvaron. Forskning behövs för att det ska vara gott att bli äldre. Livet går inte i repris.

Herr talman! Vi debatterar nu *Det reformerade pensionssystemet*. Sveriges befolkning blir allt äldre, och den faktiska pensionsåldern är under 60 år. Var fjärde pensionär som lämnat i förtid saknar sitt yrkesarbete, och var femte skulle vilja gå tillbaka igen. Men äldres resurser tas inte till vara. Ofta hör man äldre beskrivas som problem. En mogen ålder borde kunna vara en nationell tillgång. Här finns en samlad erfarenhet och kunskap. Enligt lag är det i dag tillåtet att kvarstå i arbete upp till 67 år, men att nyanställa en person över 50 år är dyrt på grund av pensionspremierna.

Beredningen *Senior 2005* visar att om vi ska behålla vår standard måste vi arbeta till vi blir 78. Många är överens om att det är viktigt att ta till vara den äldre arbetskraftens resurser, men i praktiken har inte företag råd att anställa äldre arbetskraft, säger professor Lars Andersson. Hindren i regelsystemet måste därför åtgärdas.

Det finns goda exempel i andra länder. I till exempel Japan satsar man mycket på äldre, både med nya anställningsformer och hjälp att starta eget. Och i Nederländerna görs en rad förändringar för att äldre ska delta i arbetslivet, till exempel lägre skatter för personer som fyllt 65 år. Det är många människors arbete som gör en generös välfärd möjlig.

Enligt en ny rapport från TCO planerar drygt varannan svensk att gå i pension före 65 års ålder. Om alla som tänker pensionera sig tidigt sätter sina planer i verket får vi en allvarlig brist på arbetskraft. Det här innebär även stora påfrestningar för den yrkesverksamma generationen. Det måste bli lättare och mer lockande att arbeta längre upp i åldrarna, men tendensen i dag är allt tidigare pensionsavgångar.

Beräkningen av ålderspensionen bygger på livsinkomstprincipen. Enkelt uttryckt betyder det att om vi jobbar kort tid och pensionerar oss tidigt får vi en låg pension, medan det blir tvärtom om vi jobbar längre. Någon övre åldersgräns för intjänande av pensionsrätt finns inte. Pensionerna har höjts, men i gengäld dras skatt. Att arbeta ett extra år ger högre pension, men det måste få bli mer kvar i plånboken efter skatt. För vem tror att vi vill jobba längre upp i åldrarna om större delen av tillskottet går direkt in i skattesystemet?

Omkring 88 000 ska nu som pensionärer deklarera för första gången i år. Det särskilda grundavdraget har avskaffats, och pensionen har höjts som kompensation. Information har gått ut, men Skatteverket räknar med många oroliga samtal.

Ena stunden brer statsministern ut sina armar och talar om vilka krav han själv kommer att ställa som pensionär. Vänta bara. Men i samband med sin Asienresa hoppade han på pensionärer genom att påstå att den dåliga tillväxten i Sverige beror på att pensionärerna håller för hårt i sina plånböcker. Kanske håller de för hårt i sina plånböcker för att de inte ska bli rånade, eller också håller de för hårt i sina plånböcker för att de som äldre måste ha lite pengar i reserv till morgondagens behov.

Barbro Westerholm, ordförande i SPF, Sveriges Pensionärers Riksförbund, påstår att de äldre inte skulle vara lika rädda för att konsumera om regeringen kunde få andan ur vagnen och ordna ordentlig vård och omsorg åt de äldre.

Försämringar och bantningar i äldreomsorgen gör att det behövs en sparad slant för att kunna köpa de tjänster som inte längre erbjuds de gamla. Dessutom har många utgifter för till exempel el och hyra höjts.

Många pensionärer känner att det enda de som de kan lita på riktigt säkert är sin egen plånbok. Statsministern kan ryta till, men han gör ju av med andras pengar.

I ålderspensionssystemet finns regler som gör det möjligt för makar och registrerade partner att föra över premiepensionsrätt till den andra maken eller maken eller partnern. I många familjer är värdet av de intjänade pensionsrätterna hushållets största tillgång och borde faktiskt även ha stor betydelse vid exempelvis en skilsmässa, vilket framgår av vårt särskilda yttrande. Frågan om delning bär därför ses över i Genomförandegruppen.

I pensionsöverenskommelsen betonades vikten av information. Unga som äldre känner osäkerhet över sin ekonomi efter pensioneringen. Premiepensionssystemet fick ju en allt annat än bra start, så det är mycket viktigt med kontrollstationer, uppföljning och utvärdering av reformen. Det orangefärgade kuvertet har snart landat hos 5,7 miljoner personer.

Enligt Premiepensionsmyndighetens generaldirektör Hans Jacobsson är det bara 42 % av pensionsspararna som känner till vad premiepension är. Dessutom har de ungas valfrekvens minskat med ca 50 %, men antalet besök på Premiepensionsmyndighetens hemsida har ökat.

En redig och klar information ger trygghet, varför såväl blivande som nuvarande pensionärer måste ha rätt till en bra sådan. Det visade sig tidigt att vissa besked skapade förvirring och var svåra att ta till sig. Ett utskick grumlades av att formuleringen var undermålig och vållade därför mottagarna huvudbry, och för mycket lagtext blev svår att tolka. Dessutom orsakade bristerna många telefonsamtal och mycket onödigt arbete hos försäkringskassorna.

Eftersom många pensionärer har haft ett flertal arbetsgivare måste dessutom samverkan till mellan olika pensionsutbetalare så att man kan få en samlad bild. Pensionsportalen på Internet, ett samarbete mellan Riksförsäkringsverket, Premiepensionsmyndigheten och Försäkringsbranschen, kan bli en bra informationsbas. Tyvärr har huvuddelen av landets pensionärer inte tillgång till datateknik. Många har inte ens råd att skaffa sig Internet. Det krävs därför skriftlig information även i fortsättningen.

Herr talman! Målet när det gäller information måste vara att alla ska få så god kunskap att de bättre kan bedöma sin framtida pension. Det räcker inte med att informationen är juridiskt korrekt, utan den måste också vara begriplig.

Anf. 153 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Anita Sidén för detta inlägg som var bra. Normalt brukar jag inte recensera inlägg, men jag tycker att detta var väldigt trevligt att höra.

Jag delar också uppfattningen att äldre i dag beskrivs som problem. Det är som om man förväntar sig att de skulle sitta hemma i köket och lyssna på gökurets kuckuande i stället för att kunna vara ute och förvärvsarbeta eller göra någonting annat.

Jag delar också den orsaksbeskrivning som Anita Sidén gör när det gäller anledningen till att pensionärerna håller hårt i plånboken. För visst är det så. Man vet inte hur nästa månad kommer att se ut, och därför måste man vara försiktig med pengarna.

Men om vi alla vill att människor ska kunna arbeta längre kanske vi måste börja tidigare med att se till att få arbetsplatser, arbetsmiljöarbete och arbetsliv som gör att vi faktiskt orkar jobba längre än till 60 år och att vi egentligen kanske inte har lust att gå i pension då.

Därför skulle jag vilja höra hur Anita Sidén ser på en arbetstidsförkortning.

Prot. 2003/04:85

18 mars

*Det reformerade
pensionssystemet*

Anf. 154 ANITA SIDÉN (m) replik:

Herr talman! Äldre ska leva i trygghet, och det ska finnas en ljusnande framtid även för pensionärerna. Vare sig de har det som Ulla Hoffmann kikade in i köket och såg eller inte måste jag säga att vilken arbetstid som jag ska ha som pensionär tycker jag ska finnas i en överenskommelse som jag själv är med och bidrar till att diskutera fram.

Därför måste jag om igen säga att jag tycker att det är viktigt med forskning och att man tar reda på orsakerna. Jag är djupt oroad därför att jag vet att forskningen vad gäller äldre är hotad. Och pengarna som hittills har satsats på sådan forskning är ju bortslängda om man avbryter den. Och om man skjuter upp uppföljningar, vad är då forskningen värd? Det kan till och med vara så att deltagarna har avlidit.

Jag vet själv inte mycket om morgondagen. Men min dotter diskuterar ofta ålder. Och hon tyckte som liten att det inte fanns något som hette gammal. När jag frågade henne vad gammal var sade hon: Möjligtvis om man är 120 år. Även om jag inte tänker leva tills jag är 120 år, tänker jag inte heller arbeta så länge. Men jag tycker att man ska se över detta eftersom det är viktigt att man får ett rikt liv även som äldre.

Anf. 155 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Till Anita Sidén vill jag säga att jag tror att vi är väldigt överens när det gäller informationen. Den information som vi har fått har varit mycket bristfällig. Den kommer att bli mycket viktig i framtiden för att man ska förstå sig på det här systemet. Där tror jag alltså att vi är rätt så överens.

Anledningen till att jag ville ställa en fråga var det som Anita Sidén inledningsvis lite grann nämnde om höga kostnader för 50-åringar. Det allmänna pensionssystemet som vi diskuterar i dag har ingen sådan skala såvitt jag kan förstå. Jag skulle gärna vilja fråga vad hon egentligen menade.

Anf. 156 ANITA SIDÉN (m) replik:

Herr talman! Beträffande de personer som jag tog upp kan jag säga att det är en professor som heter Lars Andersson som talar om att det är viktigt att ta till vara de äldres resurser men att det är kostsamt för företagen att anställa äldre arbetskraft. Det var det som jag ville visa på. Samtidigt är det kostnader förenade med att nyanställa personal. Det vet vi ju.

Anf. 157 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Tack för svaret. Jag tror att det möjligen har smugit sig in ett litet missförstånd. När det gäller högre kostnader för äldre tror jag att det egentligen handlar om de tjänstepensionssystem som finns särskilt på tjänstemannasidan och som är avtalade och som har en annan profil.

Det allmänna pensionssystemet har inte den här extra kostnaden för företaget när det anställer någon, även om den personen är äldre.

Anf. 158 ANITA SIDÉN (m) replik:

Herr talman! Alla sådana här saker är det viktigt att vi uppmärksammar i olika utvärderingar, uppföljningar och kontrollstationer, alltså att vi gör en översyn och följer ärendet mycket noga. Alla vi här i kammaren vill väl – det hoppas jag – att våra pensionärer även ekonomiskt ska få ett så bra liv som möjligt.

Anf. 159 BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Om några månader är det tio år sedan vi i denna kammar fattade beslut om det nya pensionssystemet. Det gjorde vi i mycket bred majoritet. Systemet syftade till att vara så uthålligt som möjligt både ekonomiskt och politiskt. Det syftade till att ordna så att incitamentet i systemet var sådant att det som var bra för den enskilde skulle vara bra för samhället och det som var bra för samhället skulle vara bra för den enskilde. Så långt vi kan se har det, förstås, hittills varit uthålligt – det som utlovats har ju gjorts.

Ser man på sådana saker som utbetalningarna kan man konstatera att det, trots den oro som vi alla kände i början av 1990-talet, hittills varit som Kurt Kvarnström nämnde. Garantipensionen har alltså höjts för alla dem som har folkpension eller liknande, och i den övriga delen av pensionssystemet – den inkomstberoende delen – har vi för första gången på 40–45 år faktiskt höjt de utbetalade pensionerna med 2 ½ % jämfört med den gamla prisindexeringen.

Systemet har väckt stor uppmärksamhet på många håll i världen. Vi får mycket internationellt beröm – och alltmer beröm, vågar jag nog säga, för varje kvartal som går. Flera länder har redan bestämt sig för att införa någonting liknande den svenska modellen. Bara de tre senaste månaderna är det ett par länder som har anmält ett stort intresse för något som mycket liknar den svenska modellen.

Det ena landet är Tjeckien, vars regering i slutet av förra året meddelade att de avsåg att till sommaren lägga fram förslag om en principuppgörelse som bygger på principerna för den svenska inkomstpensionen och livsinkomstprincipen.

I början av året anmälde från norsk sida, från den norska pensionskommittén, ett förslag som i mångt och mycket liknar den svenska inkomstpensionen.

I båda fallen fanns det vissa avvikelser politiskt. I Tjeckien har partier till höger visat sig ha haft invändningar mot den här modellen. Å andra sidan har också det före detta kommunistpartiet sina invändningar mot modellen. I Norge är det också de partier som befinner sig längst till höger respektive längst till vänster som har avvikit.

Om jag får säga så utan att störa någon tycks det vara ungefär samma uppställning som när det gäller den svenska modellen, det vill säga att det är en mycket bred mitt som stått bakom förslagen och som genomfört dem. Vi får väl se hur det går i de här länderna. Intresset utomlands är, som sagt, mycket stort.

Det är utmärkt att utskottet har anordnat ett par utfrågningar, som ju redovisas i betänkandet. Det finns många intressanta uppgifter i dem. En

handlar om bedömningen av om det är bra för de framtida pensionärerna att en del av pensionen är placerad i aktier. Är det alltså sannolikt att man får högre pension i framtiden på det här sättet jämfört med om man inte hade gjort så? De experter som var med på utfrågningarna är ganska eniga om att det i framtiden sannolikt kommer att vara som det har varit under de senaste 80 eller 100 åren – det vill säga att det är en större avkastning på aktiemarknaden än med den löneutveckling som indexerar den större delen av pensionen.

Vidare handlar det om intressanta uppgifter om kvinnor och män. I reservation nr 1 fortsätter Vänsterpartiet med att föra fram påståenden om att livsinkomstprincipen i sig skulle diskriminera kvinnorna som grupp. Men den ursprungliga pensionsarbetsgruppen – som Ulla Hoffmann ingick i – och också Kvinnomaksutredningen har visat att det inte stämmer. Ändå upprepas det månad efter månad och år efter år. Trots att man inte klarar av att argumentera för den linjen fortsätter man med sina upprepningar. Det är väl inte så mycket annat vi andra kan göra åt den saken, misstänker jag, än att fortsätta att säga emot.

Sedan har vi det politiska läget i dag. De fem partier som står bakom uppgörelsen och som nu, liksom då, representerar drygt 85 % av väljarna tycker fortfarande att reformen är bra och står fast vid den. Vänsterpartiet och Miljöpartiet däremot är motståndare till det nya systemet. Dock finns det väl anledning att betona att de två partierna har helt olika uppfattning om hur de skulle vilja ändra systemet, så det är en ganska splittrad bild vad gäller oppositionen mot det nya systemet.

Herr talman! I betänkandet finns det ett antal reservationer. En reservation rör frågan om Premiesparfonden och önskemålet att beträffande denna icke-väljarfond kunna införa aktivt val. Det låter som en logisk motsägelse. I någon mening är det väl också så. Fonden är tillkommen för dem som inte ville välja – antingen blev det inte av eller också lät man så att säga mer aktivt bli att välja. Den frågan har vi nu kommit överens om att vi ska diskutera närmare i Genomförandegruppen, och det ska vi förstås göra och väga argumenten för och mot en sådan uppdelning.

Dock bör det nämnas att för dem som så att säga har valt att icke vara icke-väljare och som skulle vilja gå tillbaka i den meningen att man vill ha en statlig fond finns det förstås en sådan. Det går alldeles utmärkt för den som så önskar att i morgon dag välja en statlig fond. Debatten gäller ju om man ska få välja just icke-väljarfonden. Den statliga väljarfonden står öppen varje dag och varje natt för den som så önskar.

Ett av de fem partierna, nämligen Kristdemokraterna, har i en motion och också i en reservation fört fram önskemål om att ha delad pensionsrätt eller möjligen delad premiepensionsrätt i äktenskap med barn som är under åtta år. Själva grundtanken om att man i äktenskap – normalt lever man ju där på samma ekonomiska standard, och ska göra både moraliskt och enligt lag – också när det gäller den betydande förmögenhetstillgång som pensionsrätten innebär skulle dela tycker jag och Folkpartiet är intressant.

I denna slutna krets kan jag väl avslöja att en tanke åt det hållet drevs inom Pensionsarbetsgruppen i början av 1990-talet, bland annat av dess ordförande. Jag är dock lite förbryllad över förslaget dels därför att det förs fram motionsvägen i stället för att vi diskuterar det mellan de fem

partier som står bakom uppgörelsen, dels kanske för själva kopplingen till att det här ska gälla till åttaårsdagen.

Den viktiga principiella frågan är väl om det ska vara frivilligt som nu eller om detta förslagsvis i alla äktenskap där man inte har äktenskapsförord ska vara automatiskt och kanske inte kopplas till en viss ålder på barnen. Men det där får vi väl fortsätta att prata om.

Herr talman! Jag yrkar avslag på alla reservationer.

Jag noterar att det i det särskilda yttrandet nr 3 har framförts önskemål om att inte bara fem partier ska få ingå i Genomförandegruppen utan alla sju partierna. I det sammanhanget vill jag bara peka på att detta har tillkommit för att genomföra och vårda det nya pensionssystemet. Min bestämda uppfattning är att alla som vill göra det är välkomna att vara med i Genomförandegruppen. Jag vågar nog tala för alla fem partierna i Genomförandegruppen och säga att kommer det ansökningar från ett eller två partier som säger att de gärna vill vara med och genomföra och vårda det nya pensionssystemet ska de ansökningarna prövas i mycket positiv anda.

Anf. 160 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Det var intressanta siffror som Bo Könberg här nämnde – 85 % av väljarna står bakom pensionsreformen. Ja, det är väl ungefär som med den siffra som man hävdade vid EMU-folkomröstningen. En stor och bred majoritet i Sveriges riksdag skulle ju rösta ja till EMU. Men det höll liksom inte i folkomröstningen. Jag tror att man ska vara försiktig med sådant där.

Jag har två frågor till Bo Könberg. Den ena frågan handlar om avgiftsväxlingen som, såvitt jag förstår, ännu inte har blivit av. Den gick ut på att man skulle dela pensionsavgiften mellan arbetsgivarna och arbetstagarna. Arbetsgivarna skulle få sänkt arbetsgivaravgift och löntagarna höjd lön i motsvarande del. Men det stupade, åtminstone när jag satt med i Pensionsarbetsgruppen – det var dock inte mitt fel – på att arbetsgivarna inte ville höja lönen för alla utan ville ta tillfället i akt att öka löneskillnaderna.

Nu när Bo Könberg lämnar ett så generöst erbjudande om att vi i Vänsterpartiet kan få komma in med en ansökan kan han kanske öppna upp här och berätta lite grann om hur det går med avgiftsväxlingen.

Min andra fråga handlar om Premiesparfonden och om att aktivt kunna välja den. Där handlar det faktiskt inte bara om en statlig fond, i varje fall inte för alla dem som inte har valt utan har sina pengar i Sjunde AP-fonden. Peter Norman berättade på hearingen att PPM, eller vem det nu var – en undersökning hade i varje fall gjorts – hade gjort en undersökning om vilken man kunde säga att det är människor med låga inkomster som har sina pengar där.

Det är kanske så att man känner sig säkrare med en fond som har låg risk inskriven och där man inte behöver sitta och läsa Dagens Industri och följa fonderna upp och ned för att kunna få så bra pension som möjligt. Man kanske inte intresserar sig för det. Men det kanske också är så att man inte heller har kunskaper för det.

Jag skulle vilja höra lite grann hur Bo Könberg ser på möjligheten att aktivt få välja premiepensionsfonden.

Anf. 161 BO KÖNBERG (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att jag sade att bakom reformen stod partier som hade väljare som motsvarade mer än 85 % av befolkningen. Jag har inte i detta eller i något annat sammanhang påstått att vare sig den siffran eller någon annan anger dem bland väljarna som står bakom pensionssystemet. Det får vi diskutera i annat sammanhang.

Det är två intressanta frågor som Ulla Hoffmann tar upp. Den ena är avgiftsväxlingen. Tankegången var att man skulle få en hälftendelning mellan de olika delarna. Den här tanken motverkades av en del av landets arbetsgivare, men jag tror att det rörde sig om en eller två personer. Det har använts gång på gång av dem som är motståndare till den här tanken.

Det som är viktigt med avgiftsväxlingen tycker jag är att göra det väldigt tydligt att det här är någonting som har med mig att göra – så tydlig information som möjligt. Det kan ses på lönebeskeden med mera. Är det så att Ulla Hoffmann vill hjälpa till med att hitta vägar för att åstadkomma detta är jag bara tacksam. Det vore utmärkt om vi såg till att de anonyma arbetsgivaravgifterna sänktes och lönerna höjdes i motsvarande grad och att det var en egenavgift. Skulle jag själv få bestämma kan jag avslöja att jag gärna skulle se att hela avgiften till våra pensioner var en egenavgift, en försäkringspremie. Men det ska förstås gå att hitta en modell som stämmer. Där har – och det är ingen hemlighet – Genomförandegruppen hittills misslyckats. Jag menar från vår sida att det finns lösningar för det hela. Vi har ännu inte lyckats med det, men vi har snart lyckats med alla andra frågor som fanns med på listan. Så vi ska väl klara av även den här delen.

Vad gäller icke-väljarfonder tycker jag i grunden att det är något lite konstigt, som jag antydde, att det ska vara en viktig politisk fråga att välja en icke-väljarfond. Den fonden har tillkommit just för de personer som inte väljer men som förhoppningsvis ändå ska få en hygglig pension på grund av värdeutvecklingen på aktiemarknaden.

Anf. 162 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Det fanns fler problem med avgiftsväxlingen. Jag tror inte att det bara var en eller två arbetsgivare som uttalade sig, utan även de fackliga organisationerna var emot. Det blev ju problem därför att arbetsgivarna inte kunde garantera – där kan inte Bo Könberg säga något annat – att man skulle höja lönen i motsvarande grad så att arbetstagarna skulle kunna betala in pensionsavgiften. Man ville ta tillfället i akt för att differentiera lönerna ytterligare.

Jag tror att förhoppningarna, eller vad jag nu ska kalla det för, möjligheterna att Vänsterpartiet på ett konstruktivt sätt skulle delta i avgiftsväxlingsdiskussionen nog inte är stora med tanke på just hur det utföll och hur man såg på det. Dessutom är egenavgifterna avdragsgilla, vilket innebär att det blir så att höginkomsttagarna får mer att dra av. Från vår synpunkt är det en helt felaktig fördelningspolitik.

Jag kan förstå att Bo Könberg tycker att det här att välja en icke-väljarfond låter konstigt. Men detta var någonting som kom till. Jag vet att Anna Hedborg särskilt var den som i pensionsarbetsgruppen lyfte fram att vi måste ha en fond för de människor som inte klarar av aktiemarknaden, som inte kan aktiemarknaden och som inte kommer att välja, människor som kanske inte kan men också människor som tycker att det

Prot. 2003/04:85

18 mars

*Det reformerade
pensionssystemet*

finns viktigare saker i världen och i livet att göra än att kolla hur ens pensionsfonder går upp och ned och gärna överlämnar förvaltningen till till exempel Sjunde AP-fonden. Jag tror att det är många olika typer av människor som sparar i den fonden.

Jag har förståelse för att Bo Könberg tycker att det är konstigt med att man ska kunna välja en icke-väljarfond, men jag hoppas också att Bo Könberg förstår problematiken och därför ställer sig välvillig till att göra en förändring.

Anf. 163 BO KÖNBERG (fp) replik:

Herr talman! I själva historieskrivningen av pensionsarbetsgruppen, som nu gavs, ligger en hel del korn, mera korn än sanning. Två minuters replik är egentligen alldeles för kort att gå igenom den. I grunden handlade det om att de socialdemokratiska ledamöterna i gruppen, bland annat Anna Hedborg, delade den borgerliga bedömningen att det sannolikt blev högre pensioner om man fick placera en del i aktier. Därför ville man hålla den möjligheten öppen. Vi gick med på det från borgerligt håll som en lösning. Annars skulle man förstås ha kunnat tänka sig att människor som inte gillade aktier och som inte gillade kapitalismen och så vidare skulle kunna få en löneindexering på hela sin pension. Det hade varit tekniskt mycket enkelt att ordna. Men just den oro som fanns från bland annat socialdemokratiskt håll om att de människorna 40 år senare skulle få en sämre pension ledde fram till skapandet av icke-väljarfonden. Så långt är det alldeles korrekt. Sedan är det fråga om man ska kunna välja den om man har valt bort den, men det får vi återkomma till.

Det stämmer, i fråga om avgiftsväxling, att ett stort antal av de fackliga organisationerna var emot. Det som de själva har åberopat har i vanliga fall varit att det inte skulle vara säkert att man fick den höjning av lönen som motsvaras av den sänkta arbetsgivaravgiften. Det har förvånat mig genom åren i den meningen att vi talar om världens mest genomorganiserade land. Vi talar om det land i världen som förmodligen har de mäktigaste fackliga organisationerna över huvud taget. Skulle de inte vara kapabla att räkna ut vad 1,28 eller 1,47 ger? Jag har under de här tio åren uppriktigt sagt aldrig förstått de invändningarna. Men vi får väl återkomma till det.

Till sist men inte sista gången, antar jag, är det en grundläggande missuppfattning från Vänsterpartiets sida att det är någon skillnad mellan avdragsgilla egenavgifter och avdragsgilla arbetsgivaravgifter. Det är en källa till förvåning hos mig att en så kompetent och duktig person som Ulla Hoffmann under den här tioårsperioden inte har kunnat lära sig detta.

Anf. 164 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Jag ska börja med någonting så ovanligt som att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna. Vi har endast ett särskilt yttrande, och jag ska börja med att kommentera detta yttrande.

I det nya ålderspensionssystemet finns regler som möjliggör för makar och registrerade partner att överföra premiepensionsrätten till den andra maken eller maken eller partnern. Det är en del av den överenskommelse om ett reformerat pensionssystem som ingicks mellan fem partier här i riksdagen. Eftersom överföringen av premiepensionsrätt

måste anses som en viktig del av överenskommelsen kan en automatisk delning av premiepensionsrätt inte införas med mindre än att samtliga fem partier är överens om detta. Därför bör denna fråga, menar vi, tas upp för bearbetning i Genomförandegruppen.

Betänkandet behandlar motionsyrkanden från den allmänna motions tiden 2003. Vi har också haft två mycket intressanta offentliga utfrågningar om det reformerade premiepensionssystemet. I stora drag måste jag säga att vi känner tillfredsställelse med det nya systemet, även om det kan innebära att jag och kanske många med mig får lägre pension. Det är viktigt att ett pensionssystem är hållbart över tiden och att det inte innebär att vi kommer att belasta kommande generationer med ökade kostnader.

Pensionssystemet är ett av de allra viktigaste grundtrygghetssystemen. Det svarar för alltför svenskars ekonomiska försörjning. Andelen personer som varje månad erhåller sin försörjning via pensionen ökar, särskilt nu när 40-talisterna kommer upp i pensionsåldern. Då vet vi om att pensionärerna blir betydligt fler. Med tanke på hur stor andel av vårt lands befolkning som är beroende av detta grundtrygghetssystem är det väldigt viktigt att ålderspensionssystemet är långsiktigt och hållbart över tiden.

Det är, precis som Bo Könberg sade, tio år sedan som vi tog beslutet om riktlinjerna för det nya pensionssystemet, och för sex år sedan tog vi beslutet om det nya pensionssystemet. Nu har det fungerat sedan drygt ett år. Efter en lång rad av inkörnings- och dataproblem verkar det nu fungera på ett tillfredsställande sätt.

Herr talman! Informationen om pensioner måste vara tydlig och lättförståelig. Detta behövs för att skapa trygghet och ge pensionärerna viss- het om deras ekonomiska situation. När jag tillsammans med Mona Jönsson besökte Försäkringskassan i Göteborg i måndags berättade de där om en anhopning av telefonsamtal till deras telefonslusk när kuverten med information om pensionerna kommer ut till pensionärerna. Denna fråga lyftes också vid utfrågningen, och vår förhoppning är att man till nästa utskick kommer att vara än mer tydlig från Riksförsäkringsverket i sin information om pensionerna.

Det är många frågor man kan lyfta en sådan här dag. Det är mycket mer än bara själva pensionen som är viktigt för de äldre. Jag vill lyfta några frågor.

Vi i Centerpartiet har föreslagit i motioner tidigare att vi vill höja ni- vån så att de som har lägst pension ska få en högre pension. Det hoppas jag också att man kan jobba vidare med och få en större och bredare acceptans för.

Vi har också föreslagit att man ska sänka skatten för dem med låga pensioner och låga inkomster.

Det finns andra frågor som också verkligen berör och som har påver- kat våra motioner. För att vi ska få en tillväxt i Sverige måste vi komma till rätta med såväl sjukskrivningarna som de tidiga pensioneringarna.

I dag ligger pensionsåldern strax under 60 år. Det är en ålder då vi har en tredjedel av vuxenlivet framför oss. Vi inser att det finns de som inte orkar eller inte kan arbeta högre upp i åldrarna. Samtidigt anser vi att man inte får hindra dem som vill och kan fortsätta att arbeta vidare, både till 65 års ålder och längre.

Eftersom allt fler kommer ut sent på arbetsmarknaden på grund av studier blir tiden att tjäna ihop till pensionen kort om man måste lämna arbetsmarknaden vid 65 års ålder och i många fall tidigare.

Det finns flera hinder mot att stanna på arbetsmarknaden. Arbetsmiljön kan vara sådan att man inte orkar arbeta högre upp i åldrarna. Den kan också vara sådan att den inte är anpassad efter den äldre arbetskraftens behov. Det finns plats för förbättringar och nytänkande. Arbetslivsinstitutet har här en viktig uppgift att komma med lösningar.

De alldeles för tidiga avgångarna är ju ett problem som vi verkligen måste bearbeta och jobba med intensivt, eftersom de påverkar hela landets ekonomi.

Könberg pratade om intresset från andra länder. Jag har varit med ett antal gånger när vi har haft besök i utskottet av människor från andra länder. Intresset för vårt pensionssystem har varit väldigt stort. Då känner man sig som svensk lite stolt över att vi har varit föregångare inom ett så viktigt område som detta.

Det är viktigt att sammanhållningen även i framtiden är stark kring pensionssystemet mellan de partier som var överens om det. Genomförandegruppens fortsatta arbete är viktigt.

Det har också pratats mycket om icke-väljarfonden. Jag berör inte den ytterligare. Det har pratats tillräckligt om det.

Det finns andra frågor för våra pensionärer som det också är angeläget att lyfta fram. Tillgängligheten i samhället är en väldigt viktig fråga och att bostäderna är anpassade så att de äldre kan bo kvar hemma, att vård och omsorg fungerar och att äldre personer kan söka den vård och omsorg de behöver på ett samlat ställe. De har ofta likartade problem, och då är det viktigt att de kan få den hjälp de behöver utan att behöva söka på olika ställen.

Det är inte alltid så att kommunerna går in med hemhjälp direkt. Därför är det viktigt att pensionärerna själva får styra över detta och att de, om krafterna tryter, får möjlighet att göra avdrag för hushållsnära tjänster. Vi har också föreslagit servicecheckar i andra sammanhang.

Ulla Hoffmann nämnde detta med ökad jämställdhet. Vi bör tidigt se till att vi får lika lön för likvärdigt arbete, så att pensionerna blir rättvisa i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 24 mars.)

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2003/04:117 Beskattning av viss privatinförsel av tobaksvaror, m.m.

Konstitutionsutskottets betänkanden

2003/04:KU14 Tryck- och yttrandefrihet

2003/04:KU16 Reklamtid i TV

Skatteutskottets betänkanden
2003/04:SkU20 Allmänna motioner om inkomstbeskattning
2003/04:SkU21 Allmänna motioner om företags- och kapitalbeskattning

Försvarsutskottets betänkanden
2003/04:FöU3 Riksdagens revisorers förslag angående Försvarsmaktens
arbetsgivarpolitik och vissa personalfrågor i försvaret
2003/04:FöU5 Försvarsmaktens förbandsutveckling – en uppföljning av
försvarsbesluten 2000 och 2001

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2003/04:MJU10 Jordbrukspolitik m.m.

Näringsutskottets betänkande
2003/04:NU7 Patent- och registreringsverkets organisation

16 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 18 mars

2003/04:369 av *Anders Bengtsson* (s) till statsrådet Mona Sahlin
Jämställdhet inom idrottsrörelsen
2003/04:370 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Migrationsverkets resurser
2003/04:371 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till finansminister Bosse Ring-
holm
Utredning om idrottens skattesituation
2003/04:372 av *Carl-Axel Johansson* (m) till justitieminister Thomas
Bodström
Domstolarna och rättsväsendet i Skåne
2003/04:373 av *Tasso Stafilidis* (v) till statsminister Göran Persson
Praxis i flyktingärenden gällande homosexuella i Iran
2003/04:374 av *Cecilia Wikström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Kurderna i Syrien

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 23 mars.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 18 mars

2003/04:932 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Användning av dödsstraff i Folkrepubliken Kina

2003/04:933 av *Sermin Özürküt* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Pogromerna mot kurdiska befolkningen i Syrien

2003/04:934 av *Sermin Özürküt* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
USA:s selektiva terroristbekämpning

2003/04:935 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Kurdernas medborgerliga rättigheter i Syrien

2003/04:936 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Förföljelserna av kurder i Syrien

2003/04:937 av *Carl B Hamilton* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Åtgärder mot gemensam fransk-kinesisk flottmanöver

2003/04:938 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till försvarsminister
Leni Björklund
Tullverket och Gotsam

2003/04:939 av *Ann-Kristine Johansson* (s) till statsrådet Lena Hallen-
gren
Familjedaghem

2003/04:940 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till miljöminister Lena Som-
mestad

Konvertering av fordon till alternativbränslen

2003/04:941 av *Åsa Torstensson* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky
Östutvidgningen och östeuropéerna

2003/04:942 av *Joe Frans* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Rätten till försäkringsersättning

2003/04:943 av *Ulla Löfgren* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Ikraftträdandet av förmånsrättsregler

2003/04:944 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till socialminister Lars
Engqvist

Öppnande av sjukvårdens kvalitetsregister

2003/04:945 av *Carl-Axel Johansson* (m) till socialminister Lars Eng-
qvist

Nationell finansiering av sjukvården

2003/04:946 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Morgan Johans-
son

Socialbidrag för datorer

2003/04:947 av *Ingela Thalén* (s) till statsrådet Berit Andnor
Familjecentralers framtid

2003/04:948 av *Carl-Axel Johansson* (m) till utbildningsminister Tho-
mas Östros

Professur i rehabiliteringsmedicin

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 23 mars.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 17 mars

2003/04:874 av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Leif Pagrotsky
Nätnyttomodellen

2003/04:888 av *Marie Wahlgren* (fp) till miljöminister Lena Sommestad
Kärnenergi och fossila bränslen

den 18 mars

2003/04:896 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Uttagningen av kvotflyktingar

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 23 mars.

19 § Kammaren åtskildes kl. 19.13.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.57,
av talmannen därefter till och med 10 § anf. 99 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	2
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
5 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 mars	3
TU6 Fordonsfrågor.....	3
NU10 Vissa näringspolitiska frågor	4
BoU6 Byggfrågor	6
SfU9 Lokalt utvecklingsarbete i storstäderna m.m.	8
6 § Konsumentfrågor	10
Lagutskottets betänkande 2003/04:LU8.....	10
Anf. 1 HILLEVI LARSSON (s)	10
Anf. 2 HENRIK VON SYDOW (m).....	11
Anf. 3 MARTIN ANDREASSON (fp)	12
Anf. 4 YVONNE ANDERSSON (kd)	14
Anf. 5 TASSO STAFILIDIS (v).....	15
Anf. 6 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	17
Anf. 7 TASSO STAFILIDIS (v) replik.....	18
Anf. 8 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	18
Anf. 9 TASSO STAFILIDIS (v) replik.....	18
Anf. 10 VIVIANN GERDIN (c).....	19
Anf. 11 TASSO STAFILIDIS (v) replik.....	20
Anf. 12 VIVIANN GERDIN (c) replik.....	21
Anf. 13 TASSO STAFILIDIS (v) replik.....	21
Anf. 14 VIVIANN GERDIN (c) replik.....	22
Anf. 15 MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	22
Anf. 16 HENRIK VON SYDOW (m) replik	25
Anf. 17 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik	25
Anf. 18 HENRIK VON SYDOW (m) replik	25
Anf. 19 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik	26
Anf. 20 VIVIANN GERDIN (c) replik.....	26
Anf. 21 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik	26
Anf. 22 VIVIANN GERDIN (c) replik.....	27
Anf. 23 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik	27
Anf. 24 MARTIN ANDREASSON (fp) replik	27
Anf. 25 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik	27
Anf. 26 MARTIN ANDREASSON (fp) replik	28
Anf. 27 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik	28
Anf. 28 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	28
Anf. 29 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik	28
Anf. 30 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	29
Anf. 31 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik	29
Anf. 32 ULF HOLM (mp).....	29
(forts. 8 §).....	31

Ajournering.....	31	Prot. 2003/04:85
Återupptagna förhandlingar	31	18 mars
7 § Statsministerns frågestund.....	31	
Anf. 33 TALMANNEN.....	31	
<i>Övergångsregler.....</i>	<i>31</i>	
Anf. 34 ALF SVENSSON (kd)	31	
Anf. 35 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	32	
Anf. 36 ALF SVENSSON (kd)	32	
Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	32	
<i>Övergångsregler.....</i>	<i>33</i>	
Anf. 38 MAUD OLOFSSON (c).....	33	
Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	33	
Anf. 40 MAUD OLOFSSON (c).....	34	
Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	34	
<i>Lagen om anställningsskydd.....</i>	<i>34</i>	
Anf. 42 LARS OHLY (v).....	34	
Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	35	
Anf. 44 LARS OHLY (v).....	35	
Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	35	
<i>Vallöften</i>	<i>35</i>	
Anf. 46 MIKAEL ODENBERG (m).....	35	
Anf. 47 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	36	
Anf. 48 MIKAEL ODENBERG (m).....	36	
Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	36	
Anf. 50 MIKAEL ODENBERG (m).....	37	
Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	37	
<i>Övergångsregler.....</i>	<i>37</i>	
Anf. 52 PETER ERIKSSON (mp)	37	
Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	38	
Anf. 54 PETER ERIKSSON (mp)	38	
Anf. 55 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	38	
<i>Regler för flytt mellan EU-länder.....</i>	<i>39</i>	
Anf. 56 LARS LEIJONBORG (fp).....	39	
Anf. 57 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	39	
Anf. 58 LARS LEIJONBORG (fp).....	39	
Anf. 59 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	39	
<i>Ett trovärdigt och kraftfullt FN.....</i>	<i>40</i>	
Anf. 60 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s)	40	
Anf. 61 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	40	
<i>Stopp för antisemitisk TV-kanal.....</i>	<i>40</i>	
Anf. 62 MIKAEL OSCARSSON (kd)	40	
Anf. 63 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	41	
<i>Sveriges bidrag till FN:s fredsbevarande styrka</i>	<i>41</i>	
Anf. 64 LARS ÅNGSTRÖM (mp).....	41	
Anf. 65 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	41	
<i>Transportbidrag.....</i>	<i>42</i>	
Anf. 66 LENNART GUSTAVSSON (v)	42	
Anf. 67 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	42	

<i>Konkurrensvillkor för svenskt jordbruk</i>	42
Anf. 68 ROGER TIEFENSEE (c).....	42
Anf. 69 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	43
<i>Alkoholpolitiken</i>	43
Anf. 70 GABRIEL ROMANUS (fp)	43
Anf. 71 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	43
<i>Läkemedelsförskrivningen</i>	44
Anf. 72 HILLEVI LARSSON (s).....	44
Anf. 73 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	44
<i>Resurser till rättsväsendet</i>	44
Anf. 74 ALF SVENSSON (kd).....	44
Anf. 75 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	45
Anf. 76 ALF SVENSSON (kd).....	45
Anf. 77 TALMANNEN	45
8 § (forts. från 6 §) Konsumentfrågor (forts. LU8)	45
Anf. 78 LILIAN VIRGIN (s)	45
Anf. 79 NICLAS LINDBERG (s).....	46
Anf. 80 HENRIK VON SYDOW (m) replik	47
Anf. 81 NICLAS LINDBERG (s) replik.....	48
Anf. 82 HENRIK VON SYDOW (m) replik	48
Anf. 83 NICLAS LINDBERG (s) replik.....	48
(Beslut fattades under 12 §.)	49
9 § Åtgärder mot så kallat fakturaskojeri och modemkapning	49
Lagutskottets betänkande 2003/04:LU13	49
Anf. 84 RAIMO PÄRSSINEN (s)	49
Anf. 85 HENRIK VON SYDOW (m).....	49
Anf. 86 HILLEVI LARSSON (s).....	51
Anf. 87 JAN ERTSBORN (fp).....	52
Anf. 88 YVONNE ANDERSSON (kd)	53
Anf. 89 TASSO STAFILIDIS (v)	54
Anf. 90 HENRIK VON SYDOW (m) replik	55
Anf. 91 TASSO STAFILIDIS (v) replik.....	55
Anf. 92 HENRIK VON SYDOW (m) replik	55
Anf. 93 TASSO STAFILIDIS (v) replik.....	56
Anf. 94 VIVIANN GERDIN (c).....	56
Anf. 95 BARBRO FELTZING (mp)	57
(Beslut fattades under 12 §.)	58
10 § Vissa frågor rörande fastigheter	58
Lagutskottets betänkande 2003/04:LU15	58
Anf. 96 NICLAS LINDBERG (s).....	58
Anf. 97 BERTIL KJELLBERG (m).....	59
Anf. 98 JAN ERTSBORN (fp).....	60
Anf. 99 INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	61
Anf. 100 TASSO STAFILIDIS (v)	63
Anf. 101 REZENE TESFAZION (s)	64
Anf. 102 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik	64
Anf. 103 REZENE TESFAZION (s) replik	65
Anf. 104 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik	65

Anf. 105 REZENE TESFAZION (s) replik	65
Anf. 106 CHRISTER ADELSBO (s)	65
Anf. 107 TASSO STAFILIDIS (v) replik	67
Anf. 108 CHRISTER ADELSBO (s) replik	67
Anf. 109 TASSO STAFILIDIS (v) replik	68
Anf. 110 CHRISTER ADELSBO (s) replik	68
(Beslut fattades under 12 §.)	68
11 § Människosmuggling och tidsbegränsat uppehållstillstånd	
för målsägande och vittnen	68
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2003/04:SfU6	68
Anf. 111 SVEN BRUS (kd)	68
Anf. 112 ULLA HOFFMANN (v)	70
Anf. 113 BIRGITTA CARLSSON (c)	72
Anf. 114 MONA JÖNSSON (mp)	74
(forts. 13 §)	75
Ajournering	75
Återupptagna förhandlingar	75
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
sammanträde	76
LU8 Konsumentfrågor	76
LU13 Åtgärder mot så kallat fakturaskojeri och	
modemkapning	78
LU15 Vissa frågor rörande fastigheter	78
13 § (forts. från 11 §) Människosmuggling och tidsbegränsat	
uppehållstillstånd för målsägande och vittnen (forts. SfU6)	79
Anf. 115 GÖTE WAHLSTRÖM (s)	79
Anf. 116 BIRGITTA CARLSSON (c) replik	81
Anf. 117 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	81
Anf. 118 ULLA HOFFMANN (v) replik	81
Anf. 119 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	82
Anf. 120 ULLA HOFFMANN (v) replik	82
Anf. 121 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	82
Anf. 122 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	83
Anf. 123 SVEN BRUS (kd) replik	84
Anf. 124 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	85
Anf. 125 SVEN BRUS (kd) replik	85
Anf. 126 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	86
Anf. 127 BIRGITTA CARLSSON (c) replik	86
Anf. 128 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	86
Anf. 129 BIRGITTA CARLSSON (c) replik	87
Anf. 130 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	87
Anf. 131 MONA JÖNSSON (mp) replik	88
Anf. 132 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	88
Anf. 133 MONA JÖNSSON (mp) replik	89
Anf. 134 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	89
Anf. 135 ULLA HOFFMANN (v) replik	89
Anf. 136 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	89
Anf. 137 ULLA HOFFMANN (v) replik	90
Anf. 138 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	91

Anf. 139 ERIK ULLENHAG (fp).....	91
(Beslut skulle fattas den 24 mars.)	92
14 § Det reformerade pensionssystemet	92
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2003/04:SfU5	92
Anf. 140 KENNETH LANTZ (kd)	92
Anf. 141 ULLA HOFFMANN (v)	94
Anf. 142 MONA JÖNSSON (mp)	96
Anf. 143 KURT KVARNSTRÖM (s).....	96
Anf. 144 ULLA HOFFMANN (v) replik.....	98
Anf. 145 KURT KVARNSTRÖM (s) replik	99
Anf. 146 ULLA HOFFMANN (v) replik.....	99
Anf. 147 KURT KVARNSTRÖM (s) replik	99
Anf. 148 KENNETH LANTZ (kd) replik	100
Anf. 149 KURT KVARNSTRÖM (s) replik	100
Anf. 150 KENNETH LANTZ (kd) replik	100
Anf. 151 KURT KVARNSTRÖM (s) replik	100
Anf. 152 ANITA SIDÉN (m).....	100
Anf. 153 ULLA HOFFMANN (v) replik.....	102
Anf. 154 ANITA SIDÉN (m) replik	103
Anf. 155 KURT KVARNSTRÖM (s) replik	103
Anf. 156 ANITA SIDÉN (m) replik	103
Anf. 157 KURT KVARNSTRÖM (s) replik	103
Anf. 158 ANITA SIDÉN (m) replik	104
Anf. 159 BO KÖNBERG (fp).....	104
Anf. 160 ULLA HOFFMANN (v) replik.....	106
Anf. 161 BO KÖNBERG (fp) replik.....	107
Anf. 162 ULLA HOFFMANN (v) replik.....	107
Anf. 163 BO KÖNBERG (fp) replik.....	108
Anf. 164 BIRGITTA CARLSSON (c).....	108
(Beslut skulle fattas den 24 mars.)	110
15 § Bordläggning.....	110
16 § Anmälan om interpellationer	111
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	112
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	113
19 § Kammaren åtskildes kl. 19.13.	113

Elanders Gotab, Stockholm 2004